2025

GENÇLİK ÇALIŞMASI VE İZMİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

Sivil İzleme

Yerel Gençlik Katılımı ve Gençlik Stratejisi Projesi

dortmevsim | Consulate General of Sweden

Dört Mevsim Yaşam Boyu Oyun ve Öğrenme Derneği

Yazışma Adresi: Bahçelievler Mah. 1851/10 Sok. No:3 Karşıyaka/ İzmir

Web Sitesi: https://dortmevsimood.org/

E-posta: info@dortmevsimood.org

İzmir, 2025

Raporu Hazırlayan: Can Ercebe

"Bu döküman İstanbul İsveç Başkonsolosluğu mali katkısı ile hazırlanmıştır. Bu belgenin içeriğinden sadece Dört Mevsim Yaşam Boyu Oyun ve Öğrenme Derneği sorumludur ve bu içerik herhangi bir şekilde İstanbul İsveç Başkonsolosluğunun görüş veya tutumunu yansıtmaz."

TEŞEKKÜR

Bu raporun hazırlık sürecindeki katkılarından ve paylaşımlarından doları; başta İzmir Büyükşehir Belediyesi Gençlik Çalışmaları Şube Müdürlüğü ekibi olmak üzere, Kadın ve Aile Hizmetleri Dairesi Başkanlığı'na açık iletişimleri ve paylaşımları için içtenlikle teşekkürler. Yine raporun altyapısında yer alan bilgi ve belgeleri paylaşan İzmir Kent Konseyi Gençlik Meclisi Yürütme Kurulu'na, Gençlik Belediyesi girişimi süreçlerinde görev almış kişilere ve Gençlik Örgütleri Forumu Derneği sekreteryasına teşekkürler.

İçindekiler

Dört Mevsim Derneği Hakkında 1

- Yerel Gençlik Katılımı ve Gençlik Stratejisi
- Projesi Hakkında
- Projemizin Metodolojisi

Giriş 4

- Çalışmanın Amacı
- Çalışmanın Yöntemi
- Veri Kaynakları
- Analitik Yaklaşım
- Sınırlılıklar
- Etik Çerçeve

Gençlik Çalışması ve Gençlik Katılımı 8

- Gençlik Çalışması Nedir?
- Gençlerin Katılımı Nedir?
- Avrupa'da Gençlik Katılımı Politika Belgelerinin Gelişimi
- Türkiye'de Gençlerin Katılım Mekanizamları
- Avrupa Konseyi "Gençlerin Yerel ve Bölgesel Yaşama Katılımına İlişkin Yeniden Düzenlenmiş Avrupa Şartı" (2003) ile Türkiye'de Gençlik Katılımının Karşılaştırması

İzmir'de Gençler 21

- İzmir'de Genç Olmak
- İlçelere Göre 15 – 29 Yaş Nüfus Dağılımı
- İzmir'in Gençlerin Penceresinden Görünümü
- İzmir'de Gençlerin Başlıca Sorunları İhtiyaçları ve Beklentileri
- Genç Perspektifiyle İzmir E-Çalıştayı: Sorun ve Çözüm Önerileri
- Gençlik Eylem Planı Hazırlıkları Çalıştayı

İçindekiler

Gençlik Hizmetleri ve Gençlik Politikaları Bağlamında İzBB 34

- Gençlik Çalışmaları Şube Müdürlüğü
- Genç İzmir Platformu
- 2024 Yılında Gerçekleşen İzBB Gençlik Hizmetleri
- İzBB 2024 Faaliyet Raporu'nun Gençlerin İhtiyaçları ve Sunulan Hizmetler Açısından Değerlendirilmesi
- Strateji Dökümanlarının İncelenmesi
- İzBB 2025-2029 Stratejik Planı'nın Gençlere Yönelik Hizmet ve Politikaları Perspektifinden Analizi
- 2025 – 2029 Stratejik Planında Gençlere Ayrılan Alanla ilgili Genel Değerlendirme

İzBB'nin Gençlik Politikari Ekosisteminde Kilometre Taşları 45

- İzmir Kent Konseyi Gençlik Merkezi
- İzmir Gençlik Belediyesi Girişimi (2022–2024)
- İzmir Avrupa Gençlik Başkenti 2025-2026 Adaylık Süreçleri
- İZBB ve Gençlik Örgütü Forumu (GOFOR) İlişkileri

Sonuç ve Genel Değerlendirme 58

DÖRT MEVSİM DERNEĞİ HAKKINDA

Dört Mevsim Derneği 2020 yılında İzmir'de kurulmuştur. Dernek, (1) yaşama dair her konuda formal ve alternatif eğitimi ve yaşam boyu, katılımcıl-barışıl, doğayla uyumlu öğrenmeyi desteklemek; başta çocukların ve gençlerin kendi potansiyellerini keşfetmesini, yaratıcılık ve üretkenliklerinin açığa çıkmasını, duygu dağarcıklarının gelişmesini, bireysel ilgi ve ihtiyaçları ile bağ kurabilmelerine alan açmayı, sosyal, bilişsel, duygusal, dilsel ve ruhsal gelişimlerini desteklemek; (2) gençlerin ve çocukların katılımlarının her düzeyde artırılması ve genç insanların gelişen kapasitelerini dikkate alarak sürdürülebilir dünyada rol oynayabilmeleri ve karar alma mekanizmalarına ulaşabilmeleri için modeller, teknikler ve kaynaklar araştırmak, geliştirmek ve yaygınlaştırmak; (3) doğa ve insan arasında barış dolu bir ilişkiyi yeniden kurmak; ekolojik yaşam bilincini ve duyarlılığını tanıtmak, yaygınlaştırmak ve doğayla uyumlu öğrenme ortamlarının ve oyun alanlarının artmasına/yaygınlaşmasına katkıda bulunmayı amacıyla çalışmalarını sürdürmektedir.

Yerel Gençlik Katılımı ve Gençlik Stratejisi Projesi Hakkında

Yerel Gençlik Katılımı ve Gençlik Stratejisi, 17-30 yaş arası gençlerin, yerel gençlik politika ve hizmetlerini inceleyip bu hizmetlerle ilgili görüş ve önerilerini ihtiyaç temelli eleştirel bir bakış açısıyla ifade edebilmeleri için gençleri güçlendirmeyi amaçlayan hak temelli bir projedir.

Projenin amacı, gençlerin yaşadıkları kentte kendilerini ilgilendiren yerel gençlik politikalarına ilişkin geri bildirimde bulanabilmesini desteklemek ve yerel gençlik politikalarının gençlerin görüşlerini dikkate alarak katılımcı bir yaklaşımla şekillendirilmesi için gündem oluşturabilmektir. Proje kapsamında gerçekleştirilecek faaliyetler aracılığıyla gençlerin, aktif vatandaşlık becerilerini geliştirmeleri ve çeşitli katılım araçları konusunda farkındalık kazanmaları hedeflenmiştir. Proje eğitimler, çalışma ziyaretleri ve savunuculuk faaliyetlerinden oluşmaktadır.

Öncelikle gençler "Gençlik, Gençlik Hakları ve Politikaları Eğitimi", "Katılım Araçları Eğitimi" ve "Sivil İzleme Eğitimi" başlıklarındaki eğitimlere katılarak "gençlik, katılım, politika" gibi farklı konularda kavramsal olarak bilgi sahibi olmuştur.

Eğitimlerin akabinde proje katılımcısı gençlerle İzBB Gençlik Çalışmaları Şube Müdürlüğü ve Bornova Belediyesi Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü ziyaret edilerek belediyelerin gençlik yaklaşımı ve hizmetleri, karar alma süreci ve uygulamaların işleyişi hakkında fikir edinilmesi amaçlanmıştır.

Eş zamanlı olarak sivil izleme çalışmalarına başlanmıştır. Gençler, sivil izleme yöntemiyle İzmir'deki yerel gençlik politikalarını ve faaliyetlerini izlemek yerinde ziyaret, masa başı araştırma ve veri toplama (anket ve derinlemesine görüşmeler gibi) faaliyetlerine başlamıştır. Yerel belediyelerin faaliyetleri ve gençlik merkezleri izlenmiştir.

İzleme faaliyetinin ardından verilerin değerlendirilmesi için Gençlik Katılımı ve Savunuculuk Kampı'nda gençlerle bir araya gelinmiştir. Sivil İzleme bulgularının nasıl savunuculuğunun yapılacağına bu kampta çalışılmıştır.

Kampın ardından, Gençler yerel karar vericilere bir ziyaret gerçekleştirilecek ve sivil izleme raporu bulguları paylaşmış ve gençlerin ihtiyaç tespitleri doğrultusunda değişmesini istedikleri konuları dile getirmiştir.

Projemizin Metodolojisi

Bu projenin merkezinde "sivil izleme" yöntemi vardır.

Gençler, yaşadıkları kentlerde gençlere yönelik hizmetlerin ve politikaların belirlenmesinde karar alıcı aktörler olarak yer almamaktadır. Bu proje, sivil izleme modelini kullanarak gençlerin karar alma süreçlerine katılım becerilerini artırmayı, onları güçlendirmeyi ve birlikte hareket etmelerini desteklemeyi amaçlamaktadır.
Gençlerin yerel gençlik hizmetlerine dair hak temelli öneriler geliştirebilmeleri için, öncelikle mevcut politikaları bilmeleri, bu politikalarla ilgili deneyim kazanarak görüş oluşturmaları gerekmektedir. Sivil izleme yöntemi, gençlere uygulanan politikaları izleme, deneyimleme ve değerlendirme imkânı sunarak bu sürece katkı sağlamaktadır.

Sivil İzleme modeli Dört Mevsim Derneği'nin 2021 yılından Kentime Değer Proje'siyle hayata geçirdiği bir modeldir. Daha sonrasında gençlik çalışmasında birçok farklı kurum tarafından kullanılmaya başlanmıştır.

Sivil izleme uygulamaları sürecinde hedefimiz gençlerin pasif bir faydalanıcı olmaktan çıkıp soru soran, sorgulayan, karşılaştıran, talep eden ve çözüm üreten bir role geçebilmesidir. Deneyimlerimiz sivil izleme yönteminin gençlere, yerel yönetimlerle iletişim kurma; karar alma süreçlerini anlama, politika üretme ve savunuculuk yapma konusunda gerçek bir deneyim alanı sunduğu yönündedir. Bu süreçte gençler veri toplama ve raporlama araçlarını kullanarak kendi görüşlerini dile getirebilmiş; yerel yönetim çalışanları ile iletişime geçerek fikirlerini ifade etmiş ve daha katılımcı bir toplum içinbirlikte harekete geçebilmiştir.

Sonuç olarak diyebiliriz ki bu projegençlerin yerel yönetimlerle kurduğu ilişkiyi derinleştiren ve onları karar alma süreçlerine yaklaştırmıştır.

Sivil İzleme Nedir?

Sivil izleme; mevcut bir durumun ya da verilen bir hizmetin kalitesini değerlendirmek, eksikleri ve olası hak ihlallerini ortaya çıkarmak amacıyla doğrudan yurttaşların—yani hizmetten yararlananların—aktif katılımıyla yürütülen çalışmalardır. Sivil izleme, hem raporlama hem de savunuculuk süreçlerinin ilk ve en kritik adımını oluşturur. Mevcut politikalar, uygulamalar, ihtiyaçlar ve yasal düzenlemeler dikkate alınarak yapılan bu değerlendirmeler, katılımcılara güçlü bir gözlem ve analiz kapasitesi kazandırır.

Giriş

Bu raporda, İzmir'de gençlerin toplumsal ve politik katılımları, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin gençlik çalışmaları ve politikaları ekseninde bütüncül bir çerçevede değerlendirilmektedir. Amacımız gençlerin karar alma süreçlerine etkili ve kapsayıcı katılımını güçlendirmek için mevcut durumu, güçlü yönleri ve boşlukları görünür kılmaktır. Bu çalışma alanı, temsil ve katılım, kurumsal güvenilirlik, hizmetlerin niteliği, toplumsal eşitlik ve gençlerin iyi olma hali açısından stratejik önem taşımaktadır. Çalışma, güncel istatistikler ile alan araştırmalarından derlenen verilerin analizi, belediye politika ve düzenleme belgelerinin incelenmesi, yakın zamanda kentteki "gençlik politikaları" alanında gerçekleştirilen girişimler ve gençlik sivil toplum paydaşlarının analizleri yoluyla yürütülmüştür. Rapor, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin gençlik politikaları ve çalışmaları üzerinden gençlerin kent yaşamına katılım olanaklarını incelemeyi; mevcut politikaların güçlü ve zayıf yönlerini değerlendirmeyi; gençlerin ihtiyaçlarını merkeze alan ve katılımlarını güçlendiren stratejiler için yol gösterici bir çerçeve sunmayı amaçlamaktadır.

Raporda, önce gençlik çalışması ve gençlik katılımı tanımlarına kavramsal olarak yer verilmiş; sonra İzmir'e odaklanarak İzmir'de yaşayan gençlerin demografik ve sosyal profili ile yerel katılım kanallarını ortaya koyulmuştur. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin gençlik hizmetleri, gençlik politika ve çalışmaları, strateji dokümanı son yıllarda atılan kurumsal adımları, kent konseyi gençlik meclisi ve sivil toplumla iş birlikleri sistematik biçimde değerlendirilmiştir.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı, İzmir'de gençlerin politik, sosyal ve sivil yaşamın farklı düzeylerindeki katılım pratiklerini, özellikle İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin son yıllarda geliştirdiği gençlik politikaları, yapısal dönüşüm süreçleri ve iş birliği modelleri üzerinden bütüncül bir biçimde incelemektir. Çalışma, gençlerin karar alma ve politika geliştirme süreçlerine katılımını yalnızca bir "temsil" meselesi değil, yerel demokrasinin kalitesi, kent hakkı ve toplumsal eşitlik açısından stratejik bir unsur olarak ele almaktadır. Bu yönüyle araştırma, gençliğin kent yönetiminde nasıl konumlandığını ve bu konumun hangi araç, kurum ve ilişkiler aracılığıyla şekillendiğini görünür kılmayı hedeflemektedir.

Bu rapor, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin son dönemde uygulamaya koyduğu **Genç İzmir modeli, Kent Konseyi Gençlik Meclisi, Gençlik Belediyesi girişimi, Avrupa Gençlik Başkenti adaylık süreçleri ve kurumsal ilişkileri** birlikte değerlendirerek, bunların gençlerin yerel düzeydeki güçlenmesine, demokratik yönetişim kültürüne ve sosyal kapsayıcılığa katkılarını analiz etmektedir. Bu doğrultuda araştırma raporunun amaçları birkaç düzeyde tanımlanmıştır:

Analitik Düzeyde:

- İzmir'de gençlik alanında geliştirilen kurumsal ve yapısal düzenlemeleri (örneğin Gençlik Çalışmaları Müdürlüğü, Gençlik Meclisi, Genç İzmir platformu) inceleyerek hangi yönetişim modellerinin gençlerin karar alma süreçlerine erişimini kolaylaştırdığını analiz etmek.
- Bu modellerin yönetimsel işlevselliğini, katılım derinliğini ve sürdürülebilirliğini değerlendirmek.
- Yerel düzeydeki gençlik çalışmalarının, ulusal politikalardan ve Avrupa'daki iyi örneklerden nasıl etkilendiğini tartışmak.

Politika Düzeyinde:

- İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin gençlik politikalarının kapsayıcı bir yaklaşımla şekillenme sürecini değerlendirmek, katılımcı yerel gençlik politikası için örnek oluşturabilecek bir model için atılması gereken adımlara dair fikir üretmek,
- Mevcut politika ve uygulamaların güçlü yönleriyle kurumsal boşluklarını tespit etmek; gençlerin karar süreçlerindeki temsil, erişim ve söz hakkı düzeylerini niteliksel olarak değerlendirmek.

Toplumsal Düzeyde:

- Gençlerin kent yaşamına katılımını, sosyal adalet, toplumsal cinsiyet eşitliği, kültürel çoğulculuk, dijital katılım ve sürdürülebilirlik gibi eksenlerle birlikte ele alarak, katılımın yalnızca politik değil toplumsal bir dönüşüm alanı olarak nasıl işlediğini değerlendirmek.
- Gençlerin iyi olma hali, aidiyet duygusu ve kentle kurdukları demokratik ilişkiyi güçlendiren unsurları değerlendirmek.

Bu amaçlar, çalışmayı yalnızca belediyecilik kaynaklı verilerin betimsel bir incelemesi olmaktan çıkararak, katılımcı yönetişim ve gençlik çalışmaları literatürüyle buluşturan analitik bir zemine taşımaktadır. Çalışmada, gençlerin aktif yurttaş olarak yerel düzeyde politika üretimine dahil oluş düzeyleri ve imkanları, hangi kurumsal pratiklerin bu katılımı teşvik ettiği ya da sınırladığı ve yerel yönetimlerin bu süreçlerde nasıl bir kolaylaştırıcı rol üstlendiği sorgulanmaktadır.

Böylelikle araştırma, hem mevcut durumu değerlendirmeyi hem de geleceğe dönük olarak katılımın kurumsallaşması, sürdürülebilir gençlik politikaları ve yerel-uluslararası düzeyde etkileşen gençlik yönetişimi modelleri için öneri düzeyinde bir çerçeve geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Nihayetinde, bu raporun amacı yalnızca İzmir'de gençlerin kent yönetimindeki rollerini tanımlamak değil; aynı zamanda, bu deneyim üzerinden katılımcı demokrasinin güçlenmesi, kurumsal öğrenmenin artması ve gençlerin hakları çerçevesinde "özne"ler olarak tanımlandığı bir yerel yönetişim kültürünün gelişmesine katkıda bulunmaktır.

Çalışmanın Yöntemi

Bu araştırma, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin gençlik politikaları alanında attığı kurumsal adımları, bu adımların gençlerin katılım olanakları üzerindeki etkilerini ve yerelde gelişen yönetişim kültürünü bütüncül biçimde değerlendirmeyi nitel ağırlıklı bir durum çalışması (case study) yöntemiyle araştırmaktadır.

Araştırmanın alanı İzmir Kenti'dir. İzmir, son yıllarda gençlik politikaları bağlamında kurumsal yapılanmalar geliştiren, farklı gençlik aktörleriyle iş birliği süreçleri yürüten ve bu yönüyle yerelde politika üretimi açısından zengin veriler sunma potansiyeli olan bir kenttir. Bu bağlamda, araştırma gençlik çalışmalarının ve politikalarının kurumsal ve uygulama boyutlarını İzmir örneği üzerinden çözümlemeyi hedefleyen betimleyici ve çözümleyici bir vaka analizi yaklaşımıyla tasarlanmıştır.

Veri Kaynakları

Çalışma, hem nitel hem de nicel verilerden yararlanılarak hazırlanmıştır. Araştırmada öncelikli olarak İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin kurumsal dokümanları, güncel saha araştırmaları, çeşitli istatistiksel veriler ve ulusal–uluslararası referans metinler değerlendirilmiştir.

- **Kurumsal belgeler ve resmi veriler:** Araştırmanın temel kaynaklarını İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin kurumsal belgeleri oluşturmaktadır. Belediye'nin faaliyet raporları, 2025–2029 Stratejik Planı, gençlik hizmetleri ve politikalarıyla ilişkili diğer iç politika dokümanları temel analiz materyalleri olarak incelenmiştir. Ayrıca belediyede ilgili birim olan Gençlik Çalışmaları Şube Müdürlüğü'nün kayıtları, birim faaliyet verileri ve yıllık planlar değerlendirmeye dahil edilmiştir. Bu veriler üzerinden gençlik politikalarına ilişkin hedefler, uygulama araçları ve performans göstergeleri sistematik biçimde analize dahil edilmiştir.

- **Kent Konseyi Gençlik Meclisi belgeleri ve dokümanları:** İzmir Kent Konseyi Gençlik Meclisi'nin hazırladığı "İzmir Yerel Gençlik Stratejisi" dokümanı, gençlerin kendi önceliklerini, politika önerilerini ve yerel yönetişime dair yaklaşımlarını yansıtması nedeniyle araştırmada bir bileşen olarak ele alınmıştır. Bunun yanı sıra Gençlik Meclisi'nin kurumsal yapısı, çalışma prensipleri ve kent yönetimiyle ilgili tutum belgeleri ile faaliyet raporları incelenerek, meclisin yerel politikalarla etkileşimi ve kurumsal kapasitesi değerlendirilmeye çalışılmıştır.

- **İstatistiksel veriler:** Araştırmada ayrıca çeşitli istatistiksel veri kaynaklarından yararlanılmıştır. Bayetav[1]'ın 2025 Bahar Dönemi "İzmir Gençlik Barometresi" araştırmasının sonuçları, gençlerin yaşam memnuniyeti, aidiyet düzeyi ve yerel yönetimlere ilişkin algılarını anlamak açısından temel veri setlerinden biri olarak kullanılmıştır. Bunun yanında TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) verileri ile Yükseköğretim Kurulu (YÖK) istatistikleri temel alınarak İzmir'in genç nüfus yapısı, eğitim düzeyi ve istihdam profili analiz edilmiştir. İzBB Gençlik Çalışmaları Şube Müdürlüğü tarafından Ocak 2025'te gerçekleştirilen anketi verileri ise gençlerin belediye hizmetlerinden yararlanma oranları, bilgi düzeyleri ve katılım eğilimlerini belirlemek amacıyla kullanılmıştır.

[1] Bir Arada Yaşarız Eğitim ve Toplumsal Araştırmalar Vakfı

- **İkincil kaynaklar:** Araştırmada son olarak, ulusal ve uluslararası düzeyde yayımlanmış gençlik politikası ve katılım belgeleri ile akademik çalışmalar referans olarak değerlendirilmiştir. Özellikle Avrupa Konseyi'nin Gençlerin Yerel ve Bölgesel Yaşama Katılımı Şartı (Revised Charter, 2003), "Have Your Say!" Rehberi (2015) gibi belgeler, İzmir örneğini Avrupa'daki gençlik katılımı ilkeleriyle karşılaştırmak ve çalışmayı normatif bağlama oturtmak amacıyla kullanılmıştır.

Analitik Yaklaşım

Çalışma kapsamında, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin gençlere yönelik faaliyetlerinin analizi 2025–2029 Stratejik Planı, hedefler, uygulama araçları ve performans göstergeleri bağlamında içeriksel olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca gençlerin belirlediği politika öncelikleri çeşitli belge, çalıştay ve raporlardan derlenmiş ve analize dahil edilmiştir. Bunun yanı sıra Bayetav Gençlik Barometresi, TÜİK-ADNKS verileri ve belediye anketi bulguları, stratejik dokümanlarda ortaya çıkan temalarla ilişkilendirilerek nicel destekli nitel analiz yöntemiyle yorumlanmıştır. Tüm bu değerlendirmeler sonucunda, İzmir'de gençlik politikasının yönetişim kapasitesi, katılımcılık düzeyi ve kurumsal sürdürülebilirliği üzerine çıkarımlar geliştirilmiştir.

Sınırlılıklar

Raporun analizi, belediyenin yakın tarihli performans belgeleri, faaliyetleri ve gelecek döneme yönelik stratejik planlama metinleri esas alınarak yapılmıştır. Bu nedenle, değerlendirmeler 2020 sonrasını (ağırlıklı olarak da 2022 sonrası) kapsamakta ve güncel gelişmelere odaklanmaktadır. Çalışma, bu bağlamda İzmir örneğiyle sınırlı olduğu için bulgular doğrudan genellenemez. Ancak İzmir, yerel gençlik politikalarının gelişim sürecini anlamak açısından dikkate değer bir bağlam sunduğundan, elde edilen sonuçlar benzer kentler için karşılaştırmalı çıkarımlara temel oluşturma niteliğindedir. Ayrıca bazı veri setlerinin farklı kaynaklardan derlenmiş olması ve farklı zaman aralıklarını içermesi, yıllar arası karşılaştırmayı kısmen sınırlamıştır.

Etik Çerçeve

Tüm kamu kurumlarından elde edilen veriler izinli veya açık erişim kaynakları üzerinden temin edilmiştir. Verilerin analizinde anonimlik korunmuş, veri ve bilgi yalnızca araştırma amacıyla değerlendirilmiştir. Raporun hazırlık sürecinde, metinlerin düzenlenmesi ve verilerin tablolaştırılması gibi bazı yapısal görevler için Gemini Pro modelinden yararlanılmıştır. Nihai içerik ve doğruluk sorumluluğu yazara aittir.

GENÇLİK ÇALIŞMASI VE GENÇLERİN KATILIMI

Gençlik Çalışması ve Gençlik Katılımı

Gençlerin karar alma süreçlerine tüm düzeylerde anlamlı katılımı, hem demokratik yönetişimin niteliğini belirleyen hem de adil toplumsal yapının sürdürülebilirliğini sağlayan temel dinamiklerden biridir. Bir süreç olarak "gençlerin katılım"ı, kendiliğinden gelişmekten ziyade, belirli bir metodoloji ve yaklaşımla yapılandırılır. Tam da bu noktada "gençlik çalışması" kavramı devreye girer. Gençlik sivil toplum örgütlerinden, yerel yönetimlerin gençleri odağına alan hizmetlerine kadar geniş bir yelpazede yürütülen faaliyetlerin teorik zeminini gençlik çalışması oluşturur, veya en azından idealde oluşturması beklenir. Bu çalışmada da, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin gençlere yönelik hizmetleri, politikaları ve katılım mekanizmaları analiz edilirken, bu faaliyetlerin ait oldukları uluslararası kabul görmüş "gençlik çalışması" literatürü ve metodolojisi bağlamında değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Zira gençlerin katılımı, gençlik çalışmasının hem en temel hedeflerinden hem de başlıca yöntemlerinden biridir.

Gençlik Çalışması Nedir?

Gençlik çalışması, temelinde genç bireylerin kişisel, sosyal ve toplumsal gelişimini desteklemeyi amaçlayan yapılandırılmış, katılımcı ve gönüllülük esasına dayalı bir etkileşim alanıdır. Bu alan, gençlerin yalnızca hizmetlerin alıcısı değil, aynı zamanda toplumsal dönüşüm süreçlerinin öznesi olarak güçlenmelerini sağlamayı hedefleyen bütüncül bir yaklaşıma dayanır.

Gençlik çalışması, gençlik sivil toplum örgütleri aracılığıyla kurumsallaşan bir yönelimdir. Gençlik Sivil Tolum Örgütleri'leri (STÖ) gençlerin kişisel ve sosyal gelişimini desteklemeyi, onların yaşam becerileri kazanmalarına olanak tanımayı amaçlar. Bu örgütlenmeler, gençlerin katıldığı çeşitli program ve faaliyetler aracılığıyla eleştirel düşünme, liderlik, dayanışma ve etkin yurttaşlık becerilerini geliştirmelerine olanak tanır.[2] Dolayısıyla gençlik çalışması, formel eğitim sistemlerinin dışında kalan örgün olmayan öğrenme süreçlerini destekleyen ve gençlerin yaşamla ilişkili deneyimsel öğrenme fırsatları elde etmelerini sağlayan bir yapıdır.

Bu çerçevede gençlik çalışması, bireysel gelişim ile toplumsal katılım arasında köprü kuran bir süreçtir. Genç yurttaşlar bu süreçte yalnızca bilgi ve beceri kazanmaz; aynı zamanda kendi ilgi alanlarını, değerlerini ve yaşadıkları çevreyi anlamlandırma becerisi geliştirirler. Williamson (2018) gençlik çalışmasını, gençlerin aktif yurttaşlık becerilerini güçlendiren, onları toplumlarıyla ilişkilendiren ve toplumsal etkide bulunmalarına imkân sunan bir sosyal öğrenme alanı olarak değerlendirmektedir.

Bu bağlamda sivil toplum, gençlik çalışmasının hem zemini hem de yöntemi olarak öne çıkar. Gençlerin sivil toplum örgütleri aracılığıyla toplumsal meselelere katılımı, onların demokratik değerleri içselleştirmelerini ve kamusal sorumluluk bilinci geliştirmelerini mümkün kılar. Sivil toplum, gençlerin yalnızca kendi kimliklerini biçimlendirdikleri değil, aynı zamanda toplumsal değişim süreçlerine müdahil olabildikleri bir eylem alanıdır.

[2] Williamson, H. (2018). Youth work and citizenship, J.Bynner, L. Chisholm, A. Furlong (Ed.) Youth, Citizenship and Social Change in A European Context. (s.534-377). Routledge: New York

Richards-Schuster ve Dobbie'nin (2011) tanımladığı biçimiyle, gençlik çalışması aynı zamanda gençlerin deneyimlerini paylaşabildiği, fikirlerini ifade edebildiği ve karar alma süreçlerine etki edebildiği "açık sivil alanların" oluşumunu destekler. Bu alanlar, hem resmi (kurumsal) hem de gayri resmi (topluluk temelli) mekanizmalar aracılığıyla gençlerin sosyal gelişimlerini, karşılıklı öğrenme deneyimlerini ve ortak eylem kapasitesini güçlendirir. Sivil alanın bu yönü, gençlerin toplumsal bağlarını kuvvetlendirdiği kadar, onların özgüven, aidiyet ve öz-etkililik hislerini de artırır.[3]

Gençlik çalışması, genellikle şu temel işlevlerle tanımlanabilir:

- **Gençlik Katılımı:** Gençlerin karar süreçlerine, toplumsal meselelere ve kendi yaşamlarını ilgilendiren konulara etkide bulunmalarını destekler.
- **Savunuculuk ve Aktivizm:** Gençlerin toplumsal sorunlara yönelik farkındalıklarını artırarak değişim taleplerini dile getirmelerini sağlar.
- **Kapasite Geliştirme:** Gençlerin bilgi, beceri ve özgüven düzeylerini güçlendirir; böylece bireysel potansiyellerinin toplumsal katkıya dönüşmesini mümkün kılar.
- **Toplumsal Katılım:** Gençlerin yaşadıkları topluma, çevrelerine yönelik sorumluluk ve aidiyet duygularını pekiştirir.
- **Ağ Oluşturma ve İş Birliği:** Gençlerin bir araya gelerek dayanışma ağları kurmalarını ve farklı paydaşlarla ortak üretim süreçlerine katılmalarını destekler.

Bu unsurlar bir araya geldiğinde gençlik çalışması, gençlerin bireysel güçlenmesi, toplumsal sorumluluk bilinci kazanması ve demokratik katılım becerilerinin gelişmesini hedefleyen hem pedagojik hem de siyasal bir süreç olarak değerlendirilebilir.

Dolayısıyla gençlik çalışması yalnızca gençlerle çalışan bir hizmet alanı değil; gençlerin kendi yaşam öykülerini, kimliklerini ve dünyayla ilişkilerini inşa ettikleri sosyal bir öğrenme ve dönüşüm pratiğidir. Bu yönüyle gençlik çalışması, gençliğin kişisel gelişimi kadar, daha kapsayıcı, katılımcı ve dayanışmacı bir toplumun inşasında da kilit bir role sahiptir.

Gençlerin Katılımı Nedir?

Gençlik katılımı, genç bireylerin kendi yaşamlarını, çevrelerini ve toplumlarını etkileyen karar alma süreçlerine ve eylemlere aktif ve anlamlı bir şekilde dahil olmaları olarak tanımlanır. Bu kavram, gençleri yalnızca korunması gereken pasif bir grup veya geleceğin yetişkinleri olarak değil, bugünün sorunlarına çözüm üretebilen, hak sahibi ve yetkin yurttaşlar olarak gören bir anlayışa dayanır.

Katılım, bir lütuf değil, Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 12. maddesinde de güvence altına alındığı gibi temel bir haktır. Akademik ve sivil toplum literatüründe katılım, sadece siyasi seçimlerde oy kullanma gibi formel eylemleri değil, aynı zamanda sivil toplum faaliyetleri, gönüllülük, yerel yönetim süreçleri, dijital aktivizm ve toplumu ilgilendiren konularda proje geliştirme gibi geniş bir yelpazedeki formel ve enformel eylemleri de kapsar.

[3] Richards-Schuster, K.,Dobbie, D. (2011). Tagging Walls and Planting Seeds: Creating Spaces for Youth Civic Action. Journal of Community Practice, 19(3), (s.234-251).

Yurttagüler, katılımın çok katmanlı yapısını vurgulayarak, bunun sadece siyasi süreçlere dahil olmaktan ibaret olmadığını belirtir. Ona göre katılım; sosyal, kültürel, ekonomik ve politik alanlardaki karar alma süreçlerinin tamamını kapsayan geniş bir şemsiye kavramdır. Bu süreçte kritik olan, gençlerin katılımının sembolik bir düzeyde kalmaması, aksine "anlamlı ve etkin" olmasıdır. Anlamlı katılım, gençlerin süreçlere gerçekten etki edebildiği, fikirlerinin dikkate alındığı ve sonuçları şekillendirebildiği bir ortaklık düzeyini ifade eder.[4]

Katılımın düzeylerini ve niteliğini anlamak için en sık başvurulan modellerden biri Roger Hart'ın "Katılım Merdiveni"dir. bu model, katılımı en alt basamaktaki "göstermelik" (manipülasyon, dekorasyon) düzeylerden, en üst basamaktaki "gençlerin öncülük ettiği ve yetişkinlerle paylaştığı" ortaklık düzeylerine kadar 8 basamakta sınıflandırır. Bu merdivenin ilk üç basamağı "katılım olmayan" durumları temsil ederken, gerçek katılım gençlerin bilgilendirildiği, fikirlerinin alındığı ve karar süreçlerinde yetişkinlerle ortaklaştığı üst basamaklarda başlar.[5]

Bu çerçevede gençlik katılımı;

- Gençlerin güçlenmesini (empowerment), yani kendi yaşamları ve çevreleri üzerinde kontrol sahibi olma becerilerini artırmayı,
- Yurttaşlık bilincini, sorumluluk duygusunu ve demokratik değerleri içselleştirmelerini, Toplumsal aidiyetlerini ve sosyal bağlarını güçlendirmeyi,
- Sorunların çözümünde yenilikçi ve dinamik bir potansiyeli harekete geçirmeyi hedefler.

Dolayısıyla gençlik katılımını teşvik etmek, hem gençlerin bireysel gelişimi hem de toplumun demokratik ve sosyal gelişimi için vazgeçilmez bir unsurdur.

Gençlerin katılımı, sosyal ufuklarını genişletmeleri adına önemli bir imkandır. Sivil özgürlüklerin kullanılması, hak savunuculuğu, hoşgörü ve öğrenme fırsatları gibi unsurlarla iç içe geçen bu süreç, gençlerin gelişimine doğrudan katkı sağlar. Formel ve enformel alanlardaki bu katılım deneyimleri, gençleri birer sivil aktör olarak desteklerken; eleştirel düşünme, diyaloğa açıklık ve eyleme geçme gibi yetkinlikleri de beraberinde getirir. Dezelan ve Yurttagüler'e göre, gençlerin sivil katılımına yönelik bu bütüncül yaklaşım, onların fiziksel ve sosyal çevrelerindeki etkinliklerinin, algılarının ve etkileşimlerinin birlikte analiz edilmesini gerektirir.[6]

Gençlerin katılımını yalnızca formel bir eylem olarak görmek, olgunun çok boyutlu doğasını gözden kaçırmaktır. Katılım, özünde, birbiriyle iç içe geçmiş iki temel dinamiği harekete geçiren dönüştürücü bir süreçtir: sosyal sermaye birikimi ve özneleşme. Gençler, sivil alandaki aktif deneyimleri aracılığıyla ilk olarak, güvene dayalı ilişkiler, stratejik sosyal ağlar ve ortak normlar inşa ederek sosyal sermayelerini zenginleştirirler. Bu sermaye, onların hem bireysel hedeflerine ulaşmalarını sağlayan somut bir kaynak işlevi görür hem de onları toplumsal yapının daha merkezine entegre eder.

[4] [5] Yurttagüler, L. (2020). Gençlik, Gönüllülük ve Katılım. Erdoğan E., Uyan-Semerci, P., Yentürk, N., Yurttagüler, L (Ed.) Türkiye'de Gönüllülük, Deneyimler, Sınırlar ve Yeni Açılımlar. (s.93-132) İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları
[6] Dezelan, T ; Yurttagüler, L. (2021). Shrinking Democratic Civic Space for Youth. Youth Partnership, Council of Europe

Ancak katılımın asıl gücü, bu ilişkisel zeminde filizlenen özneleşme sürecinde yatar. Gençler, bu etkileşimler sırasında edilgen bilgi alıcıları veya hizmet yararlanıcıları olmaktan çıkarak; dünyayı, toplumu ve evrensel değerleri eleştirel bir süzgeçten geçiren, sorgulayan, müzakere eden ve eyleme geçen aktif faillere dönüşürler. Bu, onların kendi kimliklerini, değer sistemlerini ve dünya görüşlerini bilinçli bir şekilde inşa ettikleri, kendi hayatlarının ve geleceklerinin yazarı haline geldikleri derin bir varoluşsal yolculuktur. Dolayısıyla bu perspektifinde katılım, gençleri hem başkalarıyla anlamlı bağlar kurarak güçlendiren (sosyal sermaye) hem de kendi benliklerini ve potansiyellerini keşfederek özgürleştiren (özneleşme) diyalektik bir bütündür.[7]

Avrupa'da Gençlik Katılımı Politika Belgelerinin Gelişimi

Avrupa'da gençlik katılımı politikalarının gelişimi, birbirini tamamlayan ve her biri bir öncekinin üzerine inşa edilen temel belgelerle şekillenmiştir. Bu süreç, 1992 tarihli İlk Şart'ın "ne yapılmalı?" sorusuna verdiği "gençler yerel yaşama katılmalı" yanıtıyla başlar. Bu temel fikri bir üst seviyeye taşıyan 2001 tarihli Beyaz Kitap, "neden ve hangi felsefeyle?" sorusunu cevaplayarak katılımı bir "ortaklık" ve tüm politika alanlarını kesen "ana akımlaştırma" ilkesi olarak tanımlamış ve stratejik vizyonu ortaya koymuştur. Bu yeni felsefi zeminden hareket eden 2003 tarihli Gözden Geçirilmiş Şart, "bu vizyon yerelde nasıl hayata geçirilecek?" sorusuna odaklanarak katılımı bir "hak" olarak tanımlamış ve yerel / bölgesel yönetimler için detaylı bir uygulama rehberi sunmaktadır. Son olarak, 2015 tarihli "Söz Hakkı!" broşürü ise bu rehberi "en basit şekilde nasıl uygularız?" sorusuna yanıt olarak pratik adımlara dökerek süreci herkes için anlaşılır kılmayı hedeflemiştir.

Gençlerin yerel yaşama katılımı kavramının, zaman içinde yüzeysel bir "temsil" anlayışından, derinlikli ve çok katmanlı bir "ortaklık" paradigmasına doğru evrildiği görülür. Avrupa düzeyinde yayımlanan temel politika belgeleri, bu evrimin yapı taşlarını oluşturur. Her bir belgenin, "gençlerin katılımı için gerekli koşullar" sorusuna, bir öncekinin üzerine yeni ve daha kapsamlı bir çerçeve ekleyerek yanıt ürettiği görülür.

Bu sürecin başlangıç noktasını, 1992 tarihli Avrupa Kentsel Yaşamda Gençlerin Katılımına İlişkin İlk Şart oluşturur. Bu belge ile katılım için en temel gereklilik olan yapısal bir zemin ihtiyacının tanımlandığı görülür. Buna göre, gençlerin karar alma süreçlerine dahil olabilmesi için yerel yönetimler bünyesinde, gençlik meclisleri gibi resmi mekanizmaların kurulması gerektiğinin altı çizilir. Bu adımın, katılımın somut bir zemine oturtulmasına yönelik ilk kurumsal çerçeveyi teşkil ettiği söylenebilir.

Ancak, yalnızca yapısal bir mekanizma kurmanın katılım için yeterli olmadığının anlaşılması üzerine, 2001 tarihli Avrupa Komisyonu Beyaz Kitabı: Gençler İçin Yeni Bir Hamle belgesinin, mevcut yapıya bir felsefe ve vizyon eklediği görülmektedir. Bu belgeyle birlikte, ortaklık ruhu ve kapsayıcı bakış açısı olmak üzere iki temel gereklilik daha tanımlanmıştır.

[7] Ercebe, C. (2024). Sivil Toplumda Aktif Gençlerin Evrensel Değerler Çerçevesinde Sosyal Sermaye Birikimleri Ve Öznelleşme Süreçleri [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ancak katılımın asıl gücü, bu ilişkisel zeminde filizlenen özneleşme sürecinde yatar. Gençler, bu etkileşimler sırasında edilgen bilgi alıcıları veya hizmet yararlanıcıları olmaktan çıkarak; dünyayı, toplumu ve evrensel değerleri eleştirel bir süzgeçten geçiren, sorgulayan, müzakere eden ve eyleme geçen aktif faillere dönüşürler. Bu, onların kendi kimliklerini, değer sistemlerini ve dünya görüşlerini bilinçli bir şekilde inşa ettikleri, kendi hayatlarının ve geleceklerinin yazarı haline geldikleri derin bir varoluşsal yolculuktur. Dolayısıyla bu perspektifinde katılım, gençleri hem başkalarıyla anlamlı bağlar kurarak güçlendiren (sosyal sermaye) hem de kendi benliklerini ve potansiyellerini keşfederek özgürleştiren (özneleşme) diyalektik bir bütündür.[8]

Avrupa'da Gençlik Katılımı Politika Belgelerinin Gelişimi

Avrupa'da gençlik katılımı politikalarının gelişimi, birbirini tamamlayan ve her biri bir öncekinin üzerine inşa edilen temel belgelerle şekillenmiştir. Bu süreç, 1992 tarihli İlk Şart'ın "ne yapılmalı?" sorusuna verdiği "gençler yerel yaşama katılmalı" yanıtıyla başlar. Bu temel fikri bir üst seviyeye taşıyan 2001 tarihli Beyaz Kitap, "neden ve hangi felsefeyle?" sorusunu cevaplayarak katılımı bir "ortaklık" ve tüm politika alanlarını kesen "ana akımlaştırma" ilkesi olarak tanımlamış ve stratejik vizyonu ortaya koymuştur. Bu yeni felsefi zeminden hareket eden 2003 tarihli Gözden Geçirilmiş Şart, "bu vizyon yerelde nasıl hayata geçirilecek?" sorusuna odaklanarak katılımı bir "hak" olarak tanımlamış ve yerel / bölgesel yönetimler için detaylı bir uygulama rehberi sunmaktadır. Son olarak, 2015 tarihli "Söz Hakkı!" broşürü ise bu rehberi "en basit şekilde nasıl uygularız?" sorusuna yanıt olarak pratik adımlara dökerek süreci herkes için anlaşılır kılmayı hedeflemiştir.

Gençlerin yerel yaşama katılımı kavramının, zaman içinde yüzeysel bir "temsil" anlayışından, derinlikli ve çok katmanlı bir "ortaklık" paradigmasına doğru evrildiği görülür. Avrupa düzeyinde yayımlanan temel politika belgeleri, bu evrimin yapı taşlarını oluşturur. Her bir belgenin, "gençlerin katılımı için gerekli koşullar" sorusuna, bir öncekinin üzerine yeni ve daha kapsamlı bir çerçeve ekleyerek yanıt ürettiği görülür.

Bu sürecin başlangıç noktasını, 1992 tarihli Avrupa Kentsel Yaşamda Gençlerin Katılımına İlişkin İlk Şart oluşturur. Bu belge ile katılım için en temel gereklilik olan yapısal bir zemin ihtiyacının tanımlandığı görülür. Buna göre, gençlerin karar alma süreçlerine dahil olabilmesi için yerel yönetimler bünyesinde, gençlik meclisleri gibi resmi mekanizmaların kurulması gerektiğinin altı çizilir. Bu adımın, katılımın somut bir zemine oturtulmasına yönelik ilk kurumsal çerçeveyi teşkil ettiği söylenebilir.

Ancak, yalnızca yapısal bir mekanizma kurmanın katılım için yeterli olmadığının anlaşılması üzerine, 2001 tarihli Avrupa Komisyonu Beyaz Kitabı: Gençler İçin Yeni Bir Hamle belgesinin, mevcut yapıya bir felsefe ve vizyon eklediği görülmektedir. Bu belgeyle birlikte, ortaklık ruhu ve kapsayıcı bakış açısı olmak üzere iki temel gereklilik daha tanımlanmıştır.

Bu noktadan itibaren meselenin, gençlere sadece söz hakkı tanımaktan öte, onları ulaşım, çevre ve kültür gibi tüm kentsel politika alanlarında birer çözüm ortağı olarak konumlandırmak olduğu anlaşılmaktadır. Böylece katılım, münferit bir "gençlik konusu" olmaktan çıkıp bütüncül bir yönetim ilkesi olarak ele alınmaya başlanmıştır.

2003 tarihli Gözden Geçirilmiş Avrupa Kentsel Yaşamda Gençlerin Katılımı Şartı[8],bu yeni yaklaşımın ardından gençlik katılımına ilişkin sürece bir hak ve sorumluluk boyutu kazanır. Şart, gençlerin karar alma süreçlerine katılımının bir lütuf değil, temel bir hak olduğunu vurgulamakta; bu hakkı güvence altına almanın ise yerel yönetimlerin asli sorumluluğu olduğunu ifade eder. Bu yaklaşım, genç katılımının kalıcı ve kurumsal bir zemine yerleşmesi için gerekli olan hukuki ve etik teminatın çerçevesini güçlendirmiştir.

Son olarak, 2015 tarihli "Söz Hakkı! (Have Your Say!)" el kitabı, önceki belgelerle ortaya konan kavramsal çerçeveyi uygulama araçları ve geri bildirim kültürüyle tamamlar. Belge, gençlerden alınan görüşlerin nasıl değerlendirildiğini şeffaf biçimde paylaşmanın —yani bir "geri bildirim döngüsü" kurmanın— ve katılım sürecini herkes tarafından anlaşılabilir adımlara dönüştürmenin öneminin altını çizer. Böylece, soyut bir vizyonu somut, ölçülebilir ve izlenebilir bir eylem planına dönüştürmek için gerekli metodolojik zemini sağlanabilir.

Belge	Adı	Yıl	Temel Rolü / Amacı	Anahtar Kavramı
İlk Şart	Avrupa Yerel ve Bölgesel Yaşamda Gençlerin Katılımı Şartı	1992	**Öncü Metin:** Gençlerin yerel ve bölgesel yaşama katılması gerektiği fikrini ilk kez ortaya koyan temel çerçeve.	**Katılım**
Beyaz Kitap	Gençlik için Yeni Bir Hamle	2001	**Stratejik Köprü:** Katılımın "neden" önemli olduğunu felsefi olarak açıklayan, vizyonu belirleyen stratejik belge.	**Ortaklık ve Ana Akımlaştırma**
Gözden Geçirilmiş Şart	Avrupa Yerel ve Bölgesel Yaşamda Gençlerin Katılımı Gözden Geçirilmiş Şartı	2003	**Uygulama Rehberi:** Beyaz Kitap'ın vizyonunu, yerel yönetimler için somut ilke ve sorumluluklara dönüştüren ana rehber.	**Hak ve Etki**
"Söz Hakkı" Broşürü	Avrupa Yerel ve Bölgesel Yaşamda Gençlerin Katılımı Gözden Geçirilmiş Şartı – "Söz Hakkı!"	2015	**Rehber:** 2003 Şartı'nı "7 adım" gibi pratik yöntemlerle uygulayıcılar için anlaşılır ve somut bir eylem planına dönüştüren araç.	**Söz Hakkı ve Pratik Adımlar**

[8] The Revised European Charter on the Participation of Young People in Local and Regional Life (2003,https://www.salto-youth.net/downloads/4-17-1510/Revised%20European%20Charter%20on%20the%20Participation%20of%20YP.pdf?

Avrupa Komisyonu 2001 Beyaz Kitabı (White Paper)

Gençlik katılımı tartışmalarında milat kabul edilen en önemli belgelerden biri, Avrupa Komisyonu'nun 2001 yılında yayımladığı "Avrupa Gençliği için Yeni Bir Hamle" (A new impetus for European youth) başlıklı Beyaz Kitap'tır.[9] Beyaz Kitap, gençlik politikasını reaktif bir "sorun çözme" yaklaşımından, proaktif bir "yurttaşlığı etkinleştirme" yaklaşımını şu şekilde vurgular:

1. **Katılımı Merkeze Alması:** Belge, gençlik politikasının temel hedefi olarak "gençlerin katılımını" belirler ve bunu somut politika önerileriyle destekler.
2. **Geniş Kapsamlı Yaklaşım:** Belgede, katılım sadece siyasetle sınırlanmaz; eğitim, gönüllülük, istihdam ve otonomi (özerklik) gibi alanlarla ilişkilendirerek bütüncül bir çerçeve sunar.
3. **Yeni Yönetişim Anlayışı:** Belge, gençlerle ilgili kararların "gençler için" değil, "gençlerle birlikte" alınması gerektiğini savunarak, aşağıdan yukarıya işleyen, açık ve katılımcı bir yönetişim modeli önerir.

Beyaz Kitap, gençlerin katılımını artırmak için dört temel öncelik alanı belirler:

- **Katılım (Participation):** Gençlerin yerel, ulusal ve Avrupa düzeyindeki sivil ve kurumsal hayata daha fazla dahil edilmesi gerektiğini vurgular. Belge, gençlerin "seslerini duyurabilecekleri, fikirlerini ifade edebilecekleri ve kararları etkileyebilecekleri" platformların yaratılmasının altını çizer. Katılımın, demokrasinin canlılığı için bir gereklilik olduğunu ve gençlerin erken yaşta yurttaşlık deneyimi kazanmalarını sağladığını belirtir.
- **Bilgilendirme (Information):** Etkin katılımın ön koşulunun "doğru ve erişilebilir bilgi" olduğunu savunur. Gençlerin hakları, fırsatlar ve kendilerini ilgilendiren politikalar hakkında, onların diline ve iletişim kanallarına uygun yöntemlerle bilgilendirilmesi gerektiğini ifade eder.
- **Gönüllülük (Voluntary activities):** Gönüllü faaliyetleri, katılımın en önemli öğrenme alanlarından biri olarak tanımlar. Gönüllülüğün, gençlere sosyal sorumluluk, yurttaşlık bilinci ve yeni beceriler kazandıran, formel olmayan bir öğrenme alanı olduğunu belirtir.
- **Gençlik Çalışmalarının Güçlendirilmesi (Greater understanding and knowledge of youth):** Gençleri ve onların dünyasını daha iyi anlamak için gençlik araştırmalarının ve gençlik çalışmalarının desteklenmesi gerektiğini vurgular.

Gençlerin yerel yaşama anlamlı katılımının tek seferlik bir etkinlikten ziyade belirli adımları olan bütüncül bir süreç olduğunu ortaya koyan ve Avrupa Konseyi'nin "Söz Hakkı!" (Have your say!) rehberinden uyarlanan aşağıdaki tablo, katılımın neden gerekli olduğunu, nasıl uygulanması gerektiğini ve başarılı bir katılım döngüsü için hangi şartların sağlanması gerektiğini açıklayan sürecin temelini oluşturan yedi adımı özetlemektedir.

Adım	Aşama	Amacı Nedir? (Ne Yapılmalı?)	Neden Önemli? (Katılım Şartı)
1	**Dinlemeye Hazır Olmak**	Kurum olarak gençlerin fikirlerine açık bir tutum benimsemek ve onları dinleme	Samimi bir niyet olmadan atılacak diğer tüm adımlar göstermelik kalır. Güvenin temelidir.
2	**Bilgi ve Araç Sağlamak**	Gençlere, fikir üretecekleri konu hakkında açık, basit ve anlaşılır bilgiler (planlar, bütçe vb.)	Bilgi sahibi olmayan genç, anlamlı ve gerçekçi bir katkı sunamaz. Katılımın kalitesini artırır.
3	**Çeşitli Katılım Yolları Sunmak**	Gençlik meclisleri, dijital platformlar, geri-bildirim alanları (örn.anketler), atölyeler gibi	Her genç aynı imkanlara sahip değildir. Farklı kanallar sunmak, daha fazla ve daha çeşitli gencin sürece dahil olmasını sağlar.

[9]European Commission (2001); A new impetus for European youth https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52001DC0681

4	**Diyalog Kurmak**	Gençlerle karar vericiler arasında soru-cevap ve tartışmaya olanak tanıyan bir iletişim ortamı yaratmak.	Katılım, tek yönlü bir fikir toplama eylemi değildir. Diyalog, karşılıklı anlayışı ve daha iyi çözümleri doğurur.
5	**Geri Bildirimde Bulunmak**	Süreç sonunda hangi fikirlerin neden kabul edildiğini veya neden uygulanamayacağını gençlere dürüstçe açıklamak.	Gençlerin ciddiye alındıklarını hissetmeleri için en kritik adımdır. Bir sonraki katılım için motivasyonu korur.
6	**Etkiyi Değerlendirmek**	Katılım sonucunda neyin değiştiğini, hangi somut faydanın sağlandığını ölçmek ve raporlamak.	Sürecin boşa gitmediğini ve somut bir fark yarattığını göstermek, katılımın değerini ortaya koyar.
7	**Süreci Değerlendirmek**	Proje sonunda neyin iyi gittiğini, neyin iyileştirilebileceğini gençlerle ve ekiple birlikte analiz etmek.	Her deneyimden ders çıkarmak, bir sonraki katılım projesinin daha etkili olmasını ve katılımın sürdürülebilir hale gelmesini sağlar.

Bu yedi adım, gençlerin yerel düzeyde karar alma süreçlerine anlamlı katılımını sağlamaya yönelik bütüncül bir modeli tanımlar. Avrupa Konseyi'nin yaklaşımının, katılımı tek yönlü bir danışma pratiği olarak değil, karşılıklı güven, bilgi paylaşımı ve ortak öğrenme süreçlerine dayalı bir ortaklık ilişkisi olarak kavramsallaştırdığı görülür. Bu çerçevede katılım, yalnızca "gençlerin görüşünün alınması"yla sınırlı bir eylem değil; gençlerin sürecin her aşamasında bilgiye erişebildiği, tercih yapabildiği, kararları etkileyebildiği ve sonuçları izleyebildiği bir demokratik etkileşim biçimi olarak tanımlanır. "Söz Hakkı!" rehberinde önerilen bu yaklaşım, katılımın hem araçsal (politika kalitesini artıran) hem de normatif[1] (demokratik meşruiyeti güçlendiren) bir değer taşıdığını ortaya koyarr. Dolayısıyla, gençlerin yerel yaşama katılımı ancak, bu döngüdeki tüm adımların —dinleme niyetinden geri bildirime, değerlendirmeden öğrenmeye kadar— kurumsal kültüre içselleştirildiği ölçüde anlamlı hale gelebilir. Avrupa Konseyi'nin katılım anlayışı, böylelikle gençlerin yalnızca geleceğin değil, bugünün de ortakları olarak tanındığı, sürdürülebilir ve kapsayıcı bir yönetişim anlayışının temel dayanağını oluşturur.

Gençlik katılımı, günümüzde yalnızca gençlere ses verilen bir alan olmanın ötesinde, demokrasinin niteliğini ve kapsayıcılığını belirleyen temel bir yönetişim ilkesi olarak değerlendirilmelidir. Bu çerçevede, gençlerin toplumsal süreçlerde edilgen bir hedef kitleden, kararların şekillendiği birer özneye dönüşmeleri; hem bireysel güçlenmenin hem de kurumsal dönüşümün göstergesi niteliğindedir. Avrupa'daki politika belgelerinin ortak çizgisi, katılımı yapısal bir hak, etik bir sorumluluk ve demokratik bir değer olarak tanımlayarak bu dönüşümü sistematik hale getirmiştir. Türkiye açısından da gençlerin fikirlerinin yalnızca duyulmadığı, aynı zamanda bu fikirlerin karar süreçlerine yön verebildiği kalıcı ve karşılıklı bir etkileşim ortamının kurulması, katılımın anlamlı ve sürdürülebilir bir zeminde gerçekleşmesinin ön koşuludur. Dolayısıyla gençlik katılımı, hem bireyin toplumsal özneleşme sürecini hem de demokratik yönetişimin derinleşmesini sağlayan karşılıklı bir öğrenme ve dönüşüm alanı olarak ele alınmalıdır.

Türkiye'de Gençlerin Katılım Mekanizamları

Güncel araştırmaların, gençlerin kurumsal katılım düzeylerinin oldukça sınırlı olduğunu ortaya koyduğu görülüyor. Siyasi partilere üyelik oranı %5-6 bandında seyrederken, sivil toplum kuruluşlarına (gönüllü veya üye olarak) katılım oranı ise %9-11 aralığında kalmaktadır (Habitat, 2025; Konrad Adauner, 2024)[10]. Aynı araştırmalar, bu düşük katılımın ardında yatan temel nedenler olarak bilgi eksikliği, kurumlara yönelik güvensizlik ve katılım yoluyla değişim yaratılabileceğine dair inanç eksikliğini işaret ediyor.

İnceleme Alanı	Siyasi Partiler (Gençlik Kolları)	Yerel Yönetimler (Gençlik Meclisleri)	Sivil Toplum Kuruluşları (STK'lar)
Temel Amaç	Parti politikalarını gençlere tanıtmak, partiye genç üyeler kazandırmak, seçim çalışmalarına destek olmak.	Gençlerin yaşadıkları kente dair sorunları ve çözüm önerilerini yerel yönetimlerin gündemine taşımak.	Belirli bir sosyal, kültürel veya politik amaç doğrultusunda toplumsal fayda yaratmak, gençlerin becerilerini geliştirmek.
Yasal Dayanak / Mevzuat	2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu ve partilerin iç tüzükleri.	5393 sayılı Belediye Kanunu (Madde 76) ve Kent Konseyi Yönetmeliği.	5253 sayılı Dernekler Kanunu, 5737 sayılı Vakıflar Kanunu ve kuruluşların kendi tüzük/senetleri.
Yapı ve İşleyiş	Ana kademeye bağlı, hiyerarşik bir yapı (genel merkez, il, ilçe başkanlıkları).	Kent Konseyi bünyesinde faaliyet gösteren, genellikle gönüllülük esasına dayalı meclis yapısı.	Bağımsız, esnek ve genellikle yatay örgütlenme modelleri. Proje bazlı veya sürekli faaliyet gösteren yapılar.
Katılım Şekli	Partiye üyelik (genellikle 18-30 yaş arası). Üyelik sonrası aktif görev alma.	Genellikle açık çağrı, başvuru ve seçim/belirleme usulü. Gönüllülük esastır.	Gönüllülük, üyelik veya proje bazlı katılım. Genellikle ilgi alanına ve motivasyona dayalıdır.
Kararların Niteliği	Parti içi disipline ve ana kademe kararlarına tabidir. Bağlayıcı kararlar alabilirler (kendi iç işleyişiyle ilgili).	Tavsiye niteliğindedir. belediye meclisi için yasal bağlayıcılığı yoktur.	Kendi iç işleyişleri için bağlayıcıdır. Dışarıya yönelik faaliyetleri (savunuculuk vb.) etki yaratmayı hedefler.
Avantajları / Fırsatlar	Siyasi kariyer için bir başlangıç noktası olabilir. Geniş bir örgütsel ağa erişim. Devlet yönetimine dair ilk elden bilgi edinme.	Gençlerin yerel sorunlara çözüm üretmesini sağlar. Farklı görüşlerden gençleri bir araya getirebilir. Belediyelerle doğrudan temas kurma imkanı.	Otonomi ve esneklik imkanı. İlgi alanına yönelik derinleşme imkanı. Proje yönetimi, liderlik gibi becerileri geliştirir.
Dezavantajları / Zorluklar	Ana kademeye yüksek bağımlılık, düşük otonomi. Gençlerin seçilebilir yerlerden aday gösterilmemesi. Partinin genel ideolojisi dışına çıkamama.	Kararların bağlayıcı olmaması, motivasyon düşüklüğü. Belediye yönetiminin siyasi etkisine açık olma. Kurumsal hafıza ve sürdürülebilirlik sorunları.	Finansal kaynak ve sürdürülebilirlik zorlukları. Daha dar bir kitleye hitap etme riski. Kurumsallaşma ve görünürlük sorunları yaşayabilirler.
İstatistikler / Veri Durumu	**Zayıf.** Gençlik kollarına özel üye sayısı verisi kamuya açık değil. TBMM'nin yaş ortalaması (50+) ve genç vekil sayısının azlığı temsildeki eksikliği gösteriyor.	**Değişken.** Aktif gençlik meclisi sayısı ve üye sayılarına dair ulusal, güncel ve merkezi bir veri tabanı yok. Faaliyetler belediyeden belediyeye farklılık gösteriyor.	**Dağınık.** Binlerce gençlik/eğitim odaklı dernek var ancak aktif gönüllü/üye sayısı belirsiz. Faaliyetler ve etki ölçümü için merkezi bir izleme mekanizması yok.

[10] KAS (2024). Türkiye Gençlik Araştırması 2023: Türkiye'nin Z Raporu. Konrad-Adenauer-Stiftung (KAS) Türkiye. & Habitat Derneği (2023). Türkiye'de Gençlerin İyi Olma Hali Raporu V.

Her ne kadar genel katılım oranları düşük olsa da, gençlerin karar alma süreçlerine katılımı siyasal, yerel ve sivil olmak üzere farklı düzlemlerde gerçekleşmektedir. Türkiye'de bu katılım pratikleri; siyasi partiler (ve onların gençlik kolları), yerel yönetimlerdeki gençlik meclisleri ve sivil toplum kuruluşları aracılığıyla belirli ölçüde kurumsallaşmıştır. Bu üç mekanizma, gençlere farklı düzeylerde temsil, öğrenme ve etki etme olanağı sunmakta; ancak yapısal özellikleri, yasal dayanakları ve karar süreçlerine dahil olma biçimleri bakımından birbirinden ayrışmaktadır.

Yukarıdaki tablo, bu üç temel katılım kanalını; amaçları, işleyiş yapıları, güçlü yönleri ve sınırlılıkları açısından karşılaştırmalı biçimde ortaya koyabilmeyi kolaylaştırması için yol göstericidir.

Tablodaki veriler, Türkiye'de gençlerin kurumsal katılım kanalları olan siyasi partiler, yerel gençlik meclisleri ve sivil toplum kuruluşlarının, yapısal ve işlevsel açıdan önemli farklılıklar taşıdığını gösteriyor. Gençlerin bu mekanizmalara yönelik sınırlı katılımı, çoğu zaman yalnızca bireysel ilgisizlik ya da güvensizlikle açıklanamaz. Bu durum, aynı zamanda söz konusu yapıların sunduğu sınırlı otonomi, etki alanı ve karar süreçlerine erişim imkanlarının darlığıyla da yakından ilişkilidir.

Bu tabloyu daha da karmaşıklaştıran bir diğer unsur ise, Türkiye'de gençlik katılımına dair merkezi, güncel ve sistematik bir veri tabanının bulunmayışıdır. Gençlik kollarına ilişkin üye sayıları, aktif gençlik meclisleri ya da sivil toplumdaki genç gönüllü oranlarına dair veriler dağınık ve çoğu zaman güncel değildir. Bu durum, hem katılımın boyutlarını doğru biçimde analiz etmeyi hem de veriye dayalı politika geliştirmeyi güçleştirmektedir. Dolayısıyla gençlik katılımını nicel ve nitel açıdan güçlendirmenin ilk adımı, bu alandaki "veri boşluğunu" doldurmak ve mevcut durumu güvenilir göstergelerle haritalandırabilmek olacaktır.

Avrupa Konseyi "Gençlerin Yerel ve Bölgesel Yaşama Katılımına İlişkin Yeniden Düzenlenmiş Avrupa Şartı" (2003) ile Türkiye'de Gençlik Katılımının Karşılaştırması

Avrupa Konseyi'nin 2003 tarihli Yeniden Düzenlenmiş Avrupa Şartı, belediyeler ve bölgesel yönetimler için gençlerin karar süreçlerine gerçek ve sürekli katılımını sağlama rehberi olarak temel politik referanslardan biridir. Şart, bağlayıcı bir yasa değil; yerel yönetimlerce benimsenip hayata geçirilmesi hedeflenen bir "ilke ve eylem seti" özelliğindedir. Özünde dört ana mesaj verdiği görülmektedir.

- **Eş-yönetim (co-management):** Gençler yalnızca dinlenmez; planlama, karar ve denetimde yetişkinlerle birlikte yetki sahibi olur.
- **Yapısal mekanizmalar:** Gençlik meclisleri/konseyleri, tematik danışma kurulları, katılımcı bütçe, gençlik bilgi hizmetleri gibi kalıcı araçlar.
- **Kapsayıcılık ve erişim:** Kırılgan grupların dahil edilmesi, ücretsiz/güvenli mekan, bilgiye açık erişim, erişilebilir formatlar.
- **Kaynak ve ölçme:** Ayrılmış bütçe, eğitim (gençlik çalışanı ve kamu personeli), düzenli izleme-değerlendirme ve geri bildirim.

Boyut	Şartın Beklentisi	Türkiye'de Genel Durum
Strateji ve taahhüt	Yerel gençlik katılım stratejisi, resmi kabul ve eylem planı	Birçok belediyede stratejik planda gençlik var; "katılım stratejisi" olarak ayrı ve ölçülebilir bir belgeye rastlanmıyor. Bir yerel yönetim tarafından imzalanmış yerel gençlik politika belgesi yok.
Eş-yönetim	Gençlerin karar organlarında oy/ortak yetki	Gençlik meclisleri çoğunlukla danışma niteliğinde; oy/bağlayıcı yetki çok sınırlı
Yapısal organlar	Gençlik konseyleri, tematik kurullar, gençlik parlamentosu	Kent Konseyi Gençlik Meclisleri yaygın; tematik kurullar ve belediye içi eş-yönetim komiteleri az
Katılımcı bütçe	Gençlere ayrılmış pay veya genç odaklı PB süreçleri	Bazı belediyelerde pilot/mini uygulamalar; yaygın ve düzenli değil.
Geri bildirim	Önerilere yazılı ve zamanında geri dönüş (ör. 30 gün)	Sistematik geri dönüş kültürü zayıf; çoğu yerde plansız, anlık ve duruma özel
Kapsayıcılık	Dezavantajlı gruplar için erişim ve temsil kotaları	Çeşitlilik çoğu yerde "katılımcı havuzuna" bırakılmış; aktif erişim/kota uygulamaları istisna
Gençlik bilgi hizmeti	Tarafsız, ücretsiz gençlik bilgisi (fırsatlar, haklar)	Eurodesk ağının gücü var; belediyelerde kurumsal gençlik bilgi hizmeti seyrek
Eğitim ve kapasite	Gençlik çalışanı ve kamu personeline eğitim	"Gençlik çalışanı" mesleği tanımı/standartları net değil; belediye personelleri için eğitim nadir
Dijital katılım	E-katılım platformları, açık veri, genç dostu arayüz	Başvurular var (e-belediye, anket, talep hattı); ortak tasarım/co-decision dijitalde sınırlı
İzleme-değerlendirme	Göstergeler, yıllık rapor, gençlerle ortak izleme	Sonuç odaklı göstergeler ve gençlerle ortak izleme az; raporlama çoğunlukla faaliyet bazlı
Hukuki engeller	18 yaş altı için kolaylaştırıcı hükümler	18 yaş altının örgütlenmesi/temsilinde veli-vasi süreçleri ve pratik engeller bulunabiliyor

Karşılaştırma Tablosu: Şartın Beklentisi ve Türkiye'de durum

Bu karşılaştırmalı tabloda, Avrupa Konseyi Şartı'nın idealleri ile Türkiye'deki genel durumu ana hatlarıyla ortaya koymak hedeflenmiştir. Ancak bu değerlendirmenin, iki temel kısıtlılık çerçevesinde okunması önemlidir. İlk olarak, gençlik katılımına dair merkezi ve standart bir veri toplama mekanizmasının olmaması, analizi büyük ölçüde saha gözlemleri, sınırlı sayıdaki raporlar ve münferit iyi örneklere dayandırıyor. İkinci olarak, her belediyenin kendi özgün yapısı ve dinamikleri bulunduğundan, yapılan tespitler kaçınılmaz olarak genellemeler içermekte ve her yerel yönetim için birebir geçerli olmayacaktır. Bu nedenle tablonun, kesin bir yargıdan ziyade, politika geliştirme ve daha derinlemesine araştırma için bir başlangıç noktası sunduğu belirtilmelidir.

Tablonun ortaya koyduğu genel manzara, Türkiye'deki gençlik katılımı uygulamalarının Avrupa Konseyi Şartı'nın ruhu ve ilkeleriyle arasında belirgin bir mesafe olduğunu gösteriyor. Şart'ın vurguladığı "eş-yönetim", "bağlayıcı karar süreçleri" ve "ayrılmış bütçe" gibi temel unsurlar, Türkiye'deki mevcut mekanizmalarda çoğunlukla karşılık bulmayan ilkeler ve uygulamalar. Gençlik meclisleri gibi yapılar yasal bir zemine sahip olsa da, işlevleri genellikle tavsiye niteliğinde kalmakta ve gençlerin karar alma süreçlerine gerçek anlamda ortak olması yerine, bir danışma mekanizması olarak konumlanmaktadır. Bu durum, katılımın sembolik kalma riskini beraberinde getiriyor.

İZMİR'DE GENÇLER

İzmir'de Genç Olmak

Bu bölümün amacı, 15–29 yaş aralığını temel alarak İzmir'deki genç nüfusun sosyo-demografik özelliklerini analiz etmektir. Gençlere yönelik politika ve hizmetlerin, onların somut ihtiyaçları ve potansiyelleri üzerine inşa edilmesi gerekliliğinden yola çıkılarak, bu analiz İzmir'deki gençlere dair sayısal ve niteliksel bir genel profil ortaya koymayı hedeflemektedir. Ayrıca, sonraki bölümlerde ayrıntılı olarak ele alınacak katılım, yaşam memnuniyeti ve temsil analizleri için karşılaştırmalı ve kanıta dayalı bir değerlendirme çerçevesi sunmak amaçlanmıştır. Analiz, TÜİK verileri, Bizİzmir Açık Veri Portalı, belediye kayıtları ve güncel araştırmalar gibi kaynaklardan derlenen göstergeler aracılığıyla, nüfusun yapısına ilişkin temel eğilimleri betimlemektedir. Veri setleri arasındaki dönem farklılıkları ve alt kırılımlardaki sınırlılıklar not edilmekle birlikte, sunulan bu çerçevenin İzmir'de gençliğin mevcut durumuna dair çok boyutlu ve kanıta dayalı bir değerlendirme olanağı sağlamaktadır.

Gösterge	Değer
Toplam Kent Nüfus [11]	4.479.525
Genç Nüfus (15 – 29)	902.440
15–19 yaş	283.016 (Nüfusunun %6,3'ü)
20–24 yaş	299.361 (Kent Nüfusunun %6,9'u)
25–29 yaş	320.073 (Kent Nüfusunun %7,1'i)
NEET (ne eğitimde ne istihdamda) Genç Oranı	%23,8[12]
İşsizlik (15 – 24 yaş)	%19,2[13]
Üniversite sayısı	10 (7 devlet, 3 vakıf)
Üniversite Öğrencisi	197.154 (ort. mezuniyet yaşı: 24,1)[14]
Gençlik (Üniversite) Kulüpleri	~555
Lise sayısı	118 devlet, 89 özel
Lise öğrencisi	96994[15]
Gençlik STK'sı Sayısı	38[16]

İstatistiklerle İzmir'de Genç Nüfus

[11] Bizİzmir Açık Veri portalı https://acikveri.bizizmir.com/dataset/izmir-ilceleri-yas-grubuna-gore-nufus-bilgileri/resource/f64e6b3c-beb4-4139-aefb-16971ea11b75
[12] EGİAD, 2024, Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olan (Neet) Gençler İzmir Araştırma Raporu https://egiad.org.tr/uploads/neet-rapor.pdf,
[13] TÜİK, ADNKS (2023) & EGİAD (2024) Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olan (Neet) Gençler İzmir Araştırma Raporu (s: 49)
[14] YÖK, 2023-2024
[15] İzmir Valiliği: http://www.izmir.gov.tr/ogrenci-dostu#:~:text=Bu%20%C3%B6%C4%9Frencilerin%20220%20bin%20720,%C3%B6%C4%9Frenci%20ise%20liseye%20devam%20etmektedir.
[16] Derbis (2023)

İzmir'in 4,48 milyonluk nüfusunda 15–29 yaş grubunun 902.440 kişi ile payı %20,1 olup, Türkiye ortalamasının (15–29 için yaklaşık %23–24) altında kalarak kentin görece yaşlı demografik yapısını teyit ettiği görülüyor. Yaş grupları dengeli dağılırken 25–29'un %7,1 ile en yüksek paya sahip olması, İzmir'in özellikle eğitimden işe geçiş evresindeki genç yetişkinlerin yoğunluğuna dikkat çeker. NEET oranı %23,8 ile ülke ortalamasının (2023'te yaklaşık %24–25) bir miktar altında; buna karşılık genç işsizliği %19,2 ile Türkiye ortalamasının (2023: ~%17) üzerindedir—yani eğitimde ve sosyal yaşamda güçlü bir çekim gücüne rağmen işgücü piyasasına geçişte uyum sorunu göze çarpıyor. Bu tabloyu destekleyen kurumsal kapasite dikkat çekicidir: 10 üniversite ve 197 bin öğrenci, ~555 üniversite kulübü, 118 devlet ve 89 özel lise (toplam 97 bin lise öğrencisi) ve 38 gençlik STK'sının mevcut olduğu görülüyor.

Gösterge	Değer	Değer
Toplam Nüfus	4.479.525	(%100)
Genç Nüfus (15 – 29) [17]	902.440	(%20,1)
15–19 yaş	283.016	(%6,3)
20–24 yaş	299.361	(%6,9)
25–29 yaş	320.073	(%7,1)

İzmir Kenti Genç Nüfusunun Yaşlara Göre Dağılımı

2024 ADNKS verilerine göre, İzmir'de toplam nüfusun yaklaşık beşte birini oluşturan 15–29 yaş grubunun 902.440; olduğunu gösteriyor. Genç nüfus, yaş grupları arasında görece dengeli dağılırken, 25–29 yaşın 320.073 ile en yüksek paya sahip olması, profilin eğitimden işgücüne geçiş evresindeki genç yetişkinlerde yoğunlaştığına işaret eder. 15–19 ve 20–24 gruplarındaki kademeli artış, yükseköğretim, istihdama geçiş, barınma ve sosyal destek politikalarında özellikle 25–29 yaş bandına odaklanmanın yanı sıra erken/geçiş dönemi desteklerinin ve istihdam politikalarının öneminin altını çiziyor.

[17] İzBB. Açık Veri Portalı: https://acikveri.bizizmir.com/dataset/izmir-ilceleri-yas-grubuna-gore-nufus-bilgileri/resource/f64e6b3c-beb4-4139-aefb-16971ea11b75

İzmir Kenti Genç Nüfusunun Merkez ve Diğer İlçelere Göre Dağılımı

İzmir'in 30 ilçesi bulunuyor, nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu ilçe Buca, en az olduğu ilçeler ise Karaburun ve Beydağ ilçeleridir. Balçova, Bayraklı, Bornova, Buca, Çiğli, Gaziemir, Güzelbahçe, Karabağlar, Karşıyaka, Konak ve Narlıdere, İzmir'in merkez ilçelerini; Aliağa, Bayındır, Bergama, Beydağ, Çeşme, Dikili, Foça, Karaburun, Kemalpaşa, Kınık, Kiraz, Menderes, Menemen, Ödemiş, Seferihisar, Selçuk, Tire, Torbalı ve Urla diğer ilçelerini oluşturur.

15 -29 yaş arası genç nüfusun üçte ikisi yaşamlarını merkez ilçelerde sürdürmektedir.

Merkez İlçe / Diğer	15 - 29 Genç Nüfus
Merkez İlçeler	608.878
Diğer İlçeler	293.572

İlçelere Göre 15 – 29 Yaş Nüfus Dağılımı

Aşağıdaki tablo, genç nüfusun belirgin biçimde merkez ilçelerde yoğunlaştığını gösteriyor: Merkez toplamı yaklaşık 608,9 bin ile tümün yaklaşık %67,5'i; çevre ilçeler 293,6 bin ile %32,5'i oluşturuyor. İlk üç ilçe olan Buca (%14), Bornova (%11,5) ve Karabağlar (%10) tek başına toplamın yaklaşık %36'sını taşıyor; Bayraklı, Konak ve Karşıyaka eklendiğinde ilk altı merkez ilçe payı %55'in üzerine çıkıyor. Merkeze bağlı olmayan ilçelerden Torbalı (45.703, %5,1) ve Menemen (45.422, %5) öne çıkarken, Karaburun (1.669) ve Beydağ (1.986) en düşük değerlere sahip. Bu dağılım, gençlik hizmetleri, barınma ve ulaşım planlamasında merkez aksa yönelik talep yoğunluğuna da işaret ediyor.

Merkez ilçelerdeki genç nüfus yoğunlaşması, kentin eğitim-istihdam-ulaşım üçgeninde merkezi birikim dinamikleriyle açıklanabilir. Üniversite ve yurt altyapısının Bornova–Buca–Konak aksında kümelenmesi, metro–tramvay–İZBAN (İzmir Banliyö Sistemi) altyapılarının aynı hat üzerinde yüksek erişilebilirlik sağlaması, Ege ve Dokuz Eylül Üniversiteleri merkez kampüslerinin bu ilçelerde yer alması, hizmet ve ofis istihdamının Bayraklı ve Konak çevresinde yoğunlaşması ile esnek kiralık konut stokunun genişliği, 15–29 yaşın merkeze yoğun yer alasını güçlendirir. Bu bağlamda merkez ilçeler toplamı yaklaşık 609 bin ile İzmir'deki gençlerin ≈67%'sini barındırıyor; Buca, Bornova ve Karabağlar tek başına ≈36% Bayraklı–Konak–Karşıyaka eklendiğinde ilk altı ilçe ≈55'in üzerine çıktığı görülüyor. Özellikle 25–29 yaş bandının yüksek payı, eğitimden işe geçiş evresinin merkezde gerçekleştiğine işaret eden göstergelerden biri olarak değerlendirilebilir.

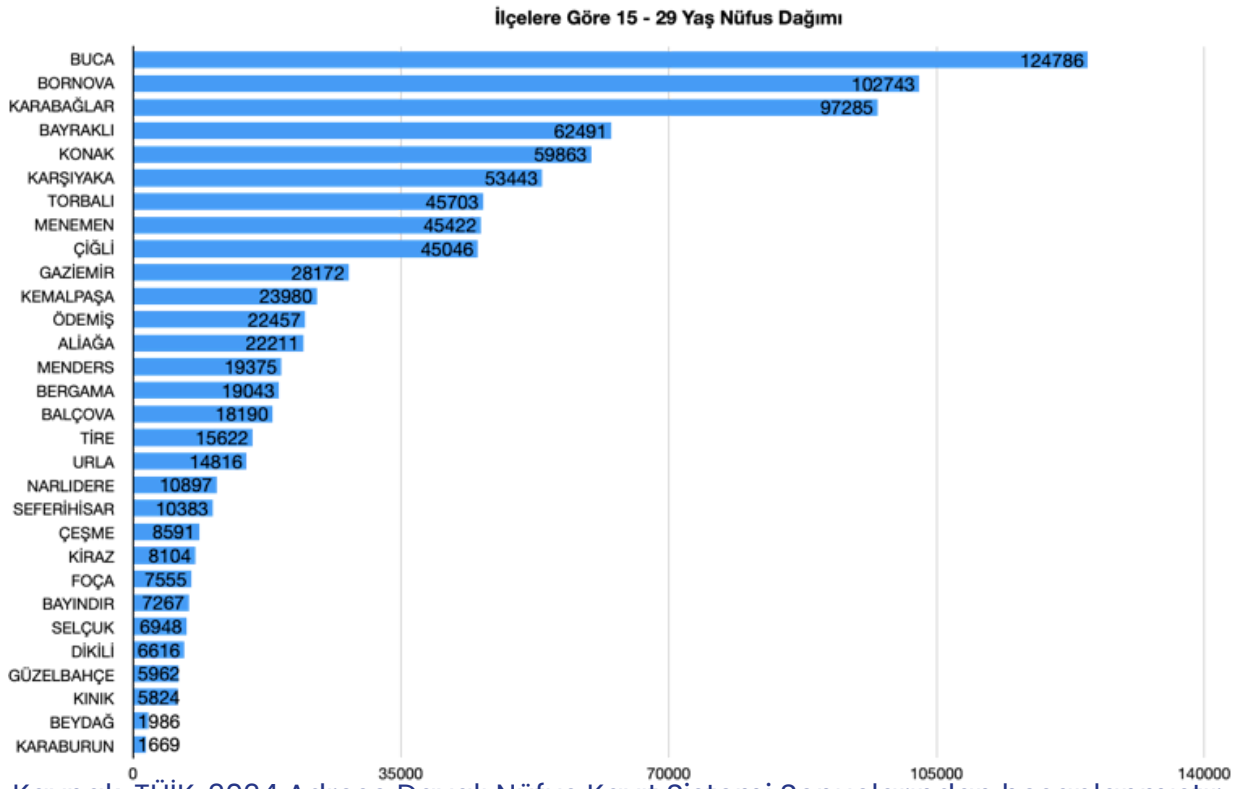

Kaynak: TÜİK, 2024 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçlarından hesaplanmıştır.

Çevre ilçelerdeki örüntünün ise ulaşım ve sanayi kümeleriyle biçimlendiği görülmektedir: Torbalı ve Menemen'in öne çıkması, İZBAN bağlantısı, sanayi bölgeleri/lojistik istihdamı ve göreli uygun konut maliyetleriyle uyumlu olduğu yorumuna elverişlidir. Buna karşılık; Karaburun ve Beydağ gibi uzak kıyı/dağ ilçelerinde ulaşım sürelerinin, sınırlı yükseköğretim ve iş seçeneklerinin, yazlık/ikinci konut dokusunun genç nüfus oranlarını düşük tuttuğu yorumu hatalı olmayacaktır.

Not olarak, değerlerin ADNKS'ye kayıtlı ikametlere dayandığı, öğrenciler ve gündüz nüfusu nedeniyle merkezde fiili yoğunluğun daha da yüksek olabileceği göz önünde tutulmalıdır. Gençlerin Buca, Konak ve Karabağlar yoğun olarak yaşadıkları nüfus verilerinden görülüyor. Bunun yanında, Bayetav 2025 İzmir Gençlik Barometresi Araştırma sonuçlarında; gençlerin İzmir'de yaşamak istemedikleri ilk üç ilçe sırada Konak, Karabağlar ve Buca'nın olması dikkat çekiyor.[18]

Gençler, Konak'ta yaşamayı en çok güvenlik endişeleri nedeniyle istemediklerini belirmiş (%46,2); bunu ulaşım ve altyapı sorunları (%16,0), ilçenin fiziksel görünümü/çevresel estetiğine dair olumsuz değerlendirmeler (%11,5) ve yaşam tarzı uyumsuzluğu (%11,5) izliyor. Şehrin kalabalığı (%2,6), yüksek yaşam maliyeti (%1,3) ve sınırlı iş, eğitim ve sosyal olanaklar (yaklaşık %1) ise daha düşük oranlarda dile getirilen gerekçeler arasında görülüyor.

Diğer yandan, gençlerin yaklaşık %14'ünün bulunduğu Buca'da, gençler, en çok güvenlik endişeleri (%27,0) ve ulaşım-altyapı sorunları (%25,0) nedeniyle yaşamak istemediklerini belirtmiş; bunu yaşam tarzı uyumsuzluğu (%17,7) izliyor. İlçenin fiziksel görünümü/çevresel estetiğine yönelik olumsuz değerlendirmeler (%12,5), şehrin kalabalığı (%9,4) ve sınırlı iş, eğitim ve sosyal olanaklar (%7,3) daha düşük oranlarda dile getirilirken, yüksek yaşam maliyeti gerekçe olarak öne çıkmıyor.

[18] Bayetav (2025), İzmir Barometresi, Bahar 2025 (s.63)

Son olarak, tüm gençlerin yaklaşık %10'unun bulunduğu Karabağlar'da gençler, yaşamayı en çok ulaşım ve altyapı sorunları (%29,0) nedeniyle istemiyor; bunu yaşam tarzı uyumsuzluğu (%23,2), güvenlik endişeleri (%19,7) ve ilçenin fiziksel görünümü/çevresel estetiğine dair olumsuz değerlendirmeler (%16,2) izliyor. Şehrin kalabalığı (%8,1) ve sınırlı iş, eğitim ve sosyal olanaklar (%3,5) daha düşük oranlarda dile getirilirken, yüksek yaşam maliyetinin (%0,3) gerekçe olarak öne çıkmadığı görülüyor.

İzmir'in Gençlerin Penceresinden Görünümü

İzmir'i gençlerin gözünden konumlayarak kentin onlar için ne ifade ettiğini nitelendirmeye çalıştığımızda; İzmir'in seküler–Atatürkçü kent kimliği ve Akdenizli yaşam kültürü, gençler açısından görece özgür bir kamusal alan, aidiyet hissi ve üretim imkanı sunarken; barınma, geçim ve istihdam gibi temel gündemlerin bu deneyimi sınırladığı genel yorumunu yapmak hatalı olmayacaktır.

İzmir'in tarihi, kültürü, seküler tavrı, kıyı yerleşim yerleri, farklılıkları ve doğal güzellikleri ile bağlantılı olarak, kentin "özgürlükle" kurulan bağı gençler için dikkat çekicidir. Habitat Gençlik Derneği'nin hazırladığı 2021 tarihli "Türkiye Gençlerin İyi Olma Hali Raporu 4"e göre, Türkiye geneli katılımcılarda, ikamet ettiği yerden memnun olmayan gençlerin oranı %30 ve taşınmak için en çok tercih edilen kent İzmir olarak dile getirilmiş. Memnun olmayan ve başta İzmir'i tercih edenlerin, yaşadıkları şehri terk etme nedenleri arasında kültürel ve sanatsal etkinlikler açısından yetersiz koşullar, betonlaşma yerine daha fazla yeşil alan talebi ve daha özgür bir şehirde yaşama isteği yer alıyor. Aynı gençlerin yaşamak için İzmir'i tercih etme gerekçeleri arasında ise yaşam kalitesi, doğa, güzel hava ve kolay ulaşım (%33); daha kolay yaşam koşulları ve ekonomik fırsatlar (%23); sosyal olanaklar (%17) öne çıktığı görülüyor.[19]

İzBB Gençlik Spor Dairesi Başkanlığı, gençlik Çalışmaları Şube Müdürlüğü'nün 18 Temmuz 2024'te, 28 farklı sivil toplum örgütü ve 10 ilçe belediyesinden 61 temsilcinin katılımıyla gerçekleştirdiği "Genç Perspektifiyle İzmir E-Çalıştayı[20]"nda gençlere yöneltilen "Neden İzmir'i tercih ediyorsunuz?" sorusu, kentin gençler için ne anlama geldiğine dair ipuçları sunuyor. Verilen cevaplara göre, gençlerin gözünde İzmir sadece bir yaşam alanı değil, aynı zamanda kendilerini gerçekleştirebilecekleri bir fırsatlar ekosistemi. Bu ekosistemin sacayaklarını ise kendilerini geliştirebilecekleri zengin kültür-sanat ortamı, sağlıklı yaşamı teşvik eden spor olanakları ve yeşil alanlar, kariyer hedeflerini destekleyen iş ve staj imkanları ile toplumsal duyarlılıklarını eyleme dökebilecekleri aktif sivil toplum alanı oluşturuyor.

Bayetav'ın Bahar 2025 Gençlik Barometresi'ne göre[21], gençlerin İzmir denince aklına gelen çağrışımların belirgin bir bölümü kentin doğal ve fiziksel çevresiyle ilişkili: ilk sırada "deniz" ve doğal güzellikler varlığı yer alıyor. Bunları özgürlük, rahatlık, "İzmir'in insanı" ve modernlik gibi

[19] https://habitatdernegi.org/blog/third-of-Turkiyes-most-comprehensive-youth-report-has-been-announced/?lang=en & https://habitatdernegi.org/blog/turkiyede-genclerin-iyi-olma-hali-arastirmasi-raporu-4-aciklandi/
[20]https://www.gencizmir.com/YuklenenDosyalar/Dokumanlar/27082024_010222_%C3%87ALI%C5%9ETAY%20RAPOR%20SON.pdf
[21] https://www.bayetav.org/tr/BlogAndNews-detail/bayetav-izmir-barometresi-bahar-raporu-yayimlandi-30

şehre atfedilen değerler izliyor. İzmir; yaşam kalitesi yüksek, "medeni" ve "özgür" bir kent olarak tanımlanıyor; sembolik düzlemde özellikle özgürlük ve medeniyetle ilişkilendiriliyor. Atatürk'e bağlılık ve demokratlık güçlü çağrışımlar arasında; Saat Kulesi ve Kordon gibi mekanlar ile boyoz ve gevrek gibi gastronomik unsurlar kentsel hafızayı tamamlıyor. Öte yandan yalnızca pozitif duygular yok: hizmet kalitesi ve yerel hizmetlerdeki yetersizlik (bozuk yollar, körfez kokusu, kirlilik) sık dile getiriliyor; buna karşın hayat pahalılığı ve işsizlik gibi makro sorunlar "İzmir denince ilk akla gelen" başlıklar arasında geri planda kalıyor[22].

İzmir'de Gençlerin Başlıca Sorunları İhtiyaçları ve Beklentileri

Bu bölümde, İzmir Büyükşehir Belediyesi Gençlik ve Spor Hizmetleri Dairesi Başkanlığı, Gençlik Çalışmaları Şube Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen, gençlerin sorun, ihtiyaç ve beklentilerini anlamak amacıyla düzenlediği iki temel çalıştay analiz edilmektedir. Bu çalışmalar, belediyenin stratejik planlama süreçlerine gençlerin sesini doğrudan dahil etme yaklaşımını ortaya koyması bakımından önemlidir.

İlk etkinlik, 2025-2029 Stratejik Planı hazırlıkları öncesinde, 18 Temmuz 2024'te düzenlenen "Genç Perspektifiyle İzmir E-Çalıştayı"dır. İkincisi ise, bu stratejik plan doğrultusunda hazırlanacak "İzmir Gençlik Eylem Planı[23]"na altyapı oluşturmak amacıyla 11 Şubat 2025'te İzmir Planlama Ajansı (İZPA) ortaklığıyla gerçekleştirilen yüz yüze çalıştaydır. Bu iki etkinlik, belediyenin gençlik politikalarını şekillendiren temel veri kaynaklarını oluşturmaya yönelik gençleri, gençlik örgütlerini ve gençlerle çalışan kurumsal yapıları bir araya getirmesi ve katılımlarını sağlaması açısından dikkate değerdir.

Genç Perspektifiyle İzmir E-Çalıştayı: Sorun ve Çözüm Önerileri

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin 18 Temmuz 2024 tarihinde düzenlediği "Genç Perspektifiyle İzmir E-Çalıştayı[24]", gençlerin güncel görüşlerini ve politika önceliklerini doğrudan yansıtması sebebiyle bu rapor için değerli ve birincil bir veri kaynağı niteliği taşıyor. Çalıştayın, belediyenin 2025-2029 Stratejik Planı hazırlık dönemi öncesinde gerçekleşmiş olması, elde edilen bulguları planlama süreçleri için kullanılabilir bir veri haline getirmesi açısından da ayrıca önem arz ediyor. Çalıştayın, gençlerin sorunlarını tespit etmenin ötesinde çözüm önerileri geliştirmeye odaklanması, İzBB'nin gençleri pasif yararlanıcılar olarak değil, politika üretiminin aktif ortakları olarak konumlandırma çabasını gösteriyor. Toplamda 28 farklı sivil toplum örgütünün ve 10 ilçe belediyesinin katılımı, gençlik politikalarının çeşitli bir paydaş ekosistemini harekete geçirme potansiyeline işaret ediyor.

[22] Bayetav, 2025 (s.62)
[23] İzBB Haberler: https://www.izmir.bel.tr/tr/Haberler/kafasinda-valizini-toplayanlar-var/53749/156
[24] Genç Perspektifiyle İzmir E-Çalıştayı Sonuç Raporu https://www.gencizmir.com/YuklenenDosyalar/Dokumanlar/27082024_010222_%C3%87ALI%C5%9ETAY%20RAPOR%20SON.pdf

Aşağıdaki tablo, "Genç Perspektifiyle İzmir E-Çalıştayı"nda ele alınan dört ana tema başlığındaki temel sorunları ve bu sorunlara yönelik geliştirilen çözüm önerilerini özetlemektedir. Tablo, gençlerin Katılımcılık ve Demokrasi; Sağlık ve Spor; Eğitim ve İstihdam; Kültür ve Sosyal Hayata Katılım konularındaki beklentilerini somut bir şekilde ortaya koyuyor.

Çalıştay bulgularının analizi, gençlerin taleplerinin iki ana eksende yoğunlaştığını gösteriyor: erişilebilirlik ve katılım. Gençlerin, bir yandan istihdam, staj, kültür-sanat ve spor gibi kentsel imkanlara erişimde karşılaştıkları ekonomik, coğrafi ve bilgisel engellerin kaldırılmasını bekledikleri; diğer yandan ise kendilerini etkileyen tüm politika ve hizmetlerin karar alma süreçlerine "söz sahibi özneler" olarak dahil edilmeyi talep ettikleri anlaşılıyor. Bu durum, gençlerin yerel yönetimleri sadece hizmet sunan birimler olarak görmenin ötesinde, kentin demokratik yönetişim süreçlerinde aktif aktörler olarak konumlanma arzusunda olduklarına işaret ediyor.

Söz konusu çalıştayın düzenlenmesi ve gençlerin taleplerini doğrudan dile getirebildiği bir platformun oluşturulması, katılımcı yönetişim adına önemli bir adım olarak değerlendirilebilir. Ancak bu katılım mekanizmasının sembolik bir düzeyde kalmaması kritik önem taşıyor. Çalıştayın başarısı, bu buluşmada dile getirilen "erişilebilirlik" ve "katılım" taleplerinin, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin 2025-2029 Stratejik Planı gibi temel politika belgelerinde somut, ölçülebilir ve izlenebilir hedeflere ne ölçüde dönüştürüldüğüne bağlı olacaktır. Gençlerin talep ettiği gibi "söz sahibi özne" olmaları, sadece görüşlerinin alındığı bir çalıştaya katılmalarıyla değil, bu görüşler doğrultusunda atılan adımları ve elde edilen sonuçları şeffaf bir şekilde izleyebildikleri bir hesap verebilirlik mekanizması kurulduğunda tam anlamıyla mümkün olacaktır.
Bir katılım mekanizmasının değerini, katılımcıların sürece dair geri bildirimleri de belirler. Çalıştay raporunun bu değerlendirmelere şeffafça yer vermesi, öz eleştiriye ve gelişime açık bir yaklaşımı göstermesi açısından da önemlidir. Katılımcı geri bildirimleri iki ana noktada yoğunlaştığı görülüyor:

İlk olarak metodolojiye ilişkin talepler öne çıkıyor. Katılımcılar değerlendirmelerinde; daha uzun oturum süreleri, daha çeşitli konular ve yüz yüze etkileşimi de içeren hibrit etkinlik modelleri gibi somut öneriler sunuyorlar. İkinci ve daha kritik olarak ise, gençler bu çalıştayın somut sonuçlara ulaşmasını bekliyor. En güçlü vurgu, dile getirdikleri önerilerin belediye tarafından "dikkate alınması ve uygulamaya geçirilmesi" yönünde. Bu durum, gençlerin artık sadece görüş bildiren değil, sürecin devamını takip eden ve sonuç görmek isteyen "söz sahibi özneler" olma arzusunu doğruluyor. Dolayısıyla bu geri bildirimler, belediyeye yönelik somut bir hesap verebilirlik çağrısı anlamına da geliyor.

Ana Başlık	Sorun Tespiti	Çözüm Önerisi
1. Sağlık ve Spor	Ücretsiz spor faaliyetlerinin ve erişilebilir ekipmanların yetersizliği.	İZBB ve STK işbirliği ile farklı spor dallarında ücretsiz etkinlikler ve turnuvalar düzenlenmesi.
	Bağımlılık, sağlıksız yaşam, uyku sorunları ve cinsel sağlık (HPV/HIV) gibi konularda bilgi eksikliği.	Okullarda ve gençlik merkezlerinde koruyucu/önleyici bilinçlendirme kampanyaları ve eğitimler düzenlenmesi; psikososyal desteğin artırılması.
	Etkinlik duyurularının yetersiz kalması ve gençlere ulaşmaması.	Etkinlik takvimini gösteren haritalandırılmış bir mobil uygulama (Örn: Spor İzmir) geliştirmek ve yaygınlaştırmak.
	Gece saatlerinde ulaşımın kısıtlı olması nedeniyle etkinliklere katılımda zorluk yaşanması.	Gece ulaşım seferlerinin artırılması ve gençlere özel indirimli ulaşım imkanları sunulması.
2. Kültür ve Sosyal Hayata Katılım	Ekonomik zorluklar nedeniyle kültürel etkinliklere (özellikle özel festivallere) katılamama.	Belediyelerin özel kurumlarla iş birliği yaparak gençlere ücretsiz/indirimli bilet sağlaması ve ekonomik destek programları oluşturması.
	Gençlerin kentle aidiyet duygusunun zayıf olması ve karar süreçlerine dahil edilmemesi.	Kentteki kültürel ve sosyal alanların planlanması ve kullanımının gençlerin katılımı ile belirlenmesi.
	Sadece STK üyesi gençlerin temsil edilmesi, örgütsüz gençlere ulaşılamaması.	Üniversitelerde ve gençlerin yoğun olduğu alanlarda (stant, QR kodlu anketler vb.) bilgilendirme ve katılım fırsatlarını artırmak.
	Staj ve kariyer geliştirme olanaklarının kısıtlılığı.	Belediyelerin ve kamu kurumlarının gençler için staj olanaklarını artırması.
	Kırsal kesimde yaşayan gençlerin kent merkezindeki kültürel ve sosyal etkinliklere ulaşım sorunu.	Kırsaldaki gençler için ücretsiz/indirimli ulaşım imkanları sağlanması ve toplu taşıma hizmetlerinin gençlerin ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi.
3. Demokrasi ve Katılımcılık	Gençlerin politika oluşturma ve karar alma süreçlerine katılımının sınırlı ve sembolik kalması.	Gençlik Meclislerinin güçlendirilmesi, gençlerin geri bildirimlerinin politika metinlerine yansıtılması ve dijital katılım araçlarının geliştirilmesi.
	Belediye çalışanlarının gençlerle iletişim ve gençlik çalışması alanında kapasite eksikliği.	Belediye ve gençlik çalışanları için düzenli kapasite artırma eğitim programları düzenlenmesi.
	Gençler için ayrılmış mekanların (örn: Havagazı) farklı amaçlarla kullanılması, merkezlerin yetersizliği.	Mevcut gençlik mekanlarının sadece gençlere yönelik kullanımının sağlanması ve özellikle uzak ilçelerde yeni gençlik merkezleri kurulması.
	Belediyenin stratejik planlarında gençlik hakları ve katılımına yönelik somut bir politika metninin bulunmaması.	Yeni stratejik planların, gençlik katılımı ve haklarını odağa alacak şekilde katılımcı bir anlayışla güncellenmesi.
4. Eğitim ve İstihdam	Ulusal ve uluslararası fuarlardan gençlerin haberdar olmaması ve bu fuarlarda yer alamaması.	Gençlerin haberdar olmasını sağlayacak duyuru mekanizmaları kurmak ve katılımlarını teşvik etmek (örn: dijital fuarlar).
	AB fonları gibi kaynaklara erişim için proje hazırlama bilgi ve becerisinin yetersizliği.	Gençlere yönelik kapasite geliştirme atölyeleri ve proje hazırlama eğitimleri düzenlenmesi.
	Kırsalda yaşayan gençlerin eğitim, istihdam ve sosyal faaliyetler için merkeze ulaşamaması.	Kırsalda İzBB'nin yerel hizmet merkezlerinin artırılması ve ulaşım kolaylıklarının sağlanması.
	Gençlerin ders çalışabileceği ve sosyalleşebileceği 7/24 açık mekanların (kütüphane, sosyal alan vb.) eksikliği.	7/24 açık kütüphane ve sosyal alanların sayısının artırılması.
	Gençlerin girişimcilik potansiyellerini kullanmaları için yeterli destek ve merkezin olmaması.	Girişimcilik merkezleri kurarak gençlere uzman desteği sağlanması.
	Roman yurttaşlar gibi dezavantajlı grupların fırsat eşitliğinden yararlanamaması.	Roman mahallelerinde fırsat eşitliğini artıracak ve ayrımcılığı önleyecek özel planlamalar yapılması.

Gençlik Eylem Planı Hazırlıkları Çalıştayı

İzmir Büyükşehir Belediyesi Gençlik ve Spor Hizmetleri Dairesi Başkanlığı ve İzmir Planlama Ajansı (İZPA) ortaklığı ile Tarihi Havagazı Fabrikası'nda, 11 Şubat 2025 tarihinde; gençlerin eğitim, istihdam, sosyal katılım, kültür, sanat, spor ve karar alma süreçlerine dahil olma gibi haklarına yönelik mevcut durumun değerlendirilmesi ve geleceğe yönelik somut adımların belirlenmesine yönelik bir çalıştay düzenlediği görülüyor[25]. Çalıştayın ana hedefi ise İzmir Büyükşehir Belediyesi "gençlik eylem planı" hazırlıklarının temelini atmak olarak ortaya konmuş.

Çalıştayda gençlerin sorunları ve beklentilerini anlamak amacıyla ele alınan temalar, Ocak 2025 tarihinde İzBB Gençlik ve Spor Daire Başkanlığı, Gençlik Çalışmaları Müdürlüğü tarafından yürütülen ve gençlerin kentte sunulan hizmetlere ilişkin ihtiyaç, beklenti ve memnuniyet düzeylerini ölçmeyi amaçlayan anket sonuçlarından da daydalanılarak; "sürdürülebilirlik", "sağlık", "kapsayıcılık", "dijitalleşme", "eğitim", "kentte yaşam", "gençlik merkezleri", "işbirliği ve sinerji" olmak üzere sekiz farklı ancak birbiriyle bağlantılı alanları kapsayacak şekilde oluşturulmuş.

Çalıştay raporunun analizi, gençlerin gündeminin belirli temel sorunlar etrafında yoğunlaştığını göstermektedir. Farklı tema başlıkları altında tekrar tekrar dile getirilen bu ortak payda, yerel yönetim politikaları için öncelikli eylem alanlarını işaret etmektedir. Gençlerin sosyal, kültürel ve eğitsel hayata tam katılımının önündeki en büyük engellerden biri olarak ulaşım maliyetleri ve sefer yetersizlikleri öne çıkmaktadır. Bununla paralel olarak, artan gelecek kaygısı ve stres karşısında ücretsiz ve erişilebilir ruh sağlığı hizmetlerine duyulan akut ihtiyaç güçlü bir şekilde vurgulanmaktadır. İstihdam olanaklarının kısıtlılığı ve genel ekonomik geçim sıkıntısı, gençlerin gelecek planlarını doğrudan etkileyen bir diğer temel sorunken; ders çalışmak, üretmek ve sosyalleşmek için kafelere alternatif olacak güvenli, donanımlı ve ücretsiz kamusal alanların eksikliği de yaygın tespitler arasındadır. Son olarak, sunulan hizmetlerden tanıtım eksikliği nedeniyle haberdar olamama ve kendilerini etkileyen karar alma süreçlerine yeterince dahil edilmeme hissi, gençlerin kentle kurduğu ilişkiyi zayıflatan önemli başlıklar olarak dikkat çekmektedir.

[25] İzBB Haberler: https://www.izmir.bel.tr/tr/Haberler/kafasinda-valizini-toplayanlar-var/53749/156

Tema	Tespit Edilen Temel Sorunlar	Belirtilen İhtiyaç ve Çözüm Önerilerine Örnekler
Sürdürülebilirlik	Gençlerde çevre bilinci ve sürdürülebilirlik farkındalığının düşük olması. Atık yönetimi ve iklim krizi gibi konularda somut projelerin eksikliği.	Uygulamalı çevre eğitimleri ve atölyeler düzenlenmesi. Geri dönüşümü ve sürdürülebilir ulaşımı (bisiklet vb.) teşvik eden altyapı ve kampanyalar.
Sağlık	Ruh sağlığı hizmetlerine (psikolojik danışmanlık) erişimin zor ve maliyetli olması. Bulaşıcı hastalıklar (HPV vb.) hakkında bilgi eksikliği.	Ücretsiz ve kolay ulaşılabilir psikolojik danışmanlık ağının yaygınlaştırılması. Sağlık okuryazarlığını (ruh sağlığı, cinsel sağlık) artıracak bilgilendirme kampanyaları.
Kapsayıcılık	Dezavantajlı grupların (engelli, mülteci, LGBTİ+ vb.) hizmetlere ve sosyal hayata katılımda engellerle karşılaşması. Fiziksel mekanların erişilebilir olmaması.	Tüm hizmet ve etkinliklerin evrensel tasarım ve kapsayıcı bir dil ile planlanması. Farklılıklara saygıyı ve farkındalığı artıracak eğitimler düzenlenmesi.
Dijitalleşme	Siber zorbalık ve dijital mahremiyet konularında bilinç eksikliği. Geleceğin meslekleri için gereken dijital becerilerin (kodlama, yazılım) yetersiz olması.	Ücretsiz ve erişilebilir dijital yetkinlik kursları açılması. Güvenli internet kullanımı ve dijital vatandaşlık üzerine eğitimler verilmesi.
Eğitim	Mevcut eğitim sisteminin 21. yüzyıl yetkinliklerini kazandırmada yetersiz kalması. Yabancı dil öğrenme imkanlarının pahalı olması. Kariyer rehberliğinin eksikliği.	Yetkinlik bazlı atölyeler ve sertifika programları. Ücretsiz yabancı dil konuşma kulüpleri. Gençleri profesyonellerle buluşturan mentorluk programları ve kariyer günleri.
Kentte Yaşam	Ulaşım ücretlerinin yüksekliği ve seferlerin yetersizliği. Güvenli ve ücretsiz kamusal sosyalleşme alanlarının (kütüphane, gençlik merkezi vb.) azlığı. Barınma sorunu.	Ulaşım maliyetlerini düşüren abonman kart gibi çözümler. 7/24 açık, modern ve donanımlı kütüphaneler ile gençlik kafelerinin sayısının artırılması.
Gençlik Merkezleri	Merkezlerin sayısının yetersiz, konumlarının uzak olması. Faaliyetlerin tanıtımının iyi yapılamaması, gençlerin imkanlardan haberdar olmaması.	Her ilçede kolay ulaşılabilir yeni gençlik merkezleri açılması. Etkinliklerin dijital kanallarla ve okullarda etkin bir şekilde duyurulması.
İşbirliği ve Sinerji	Kurumlar arası (kamu, özel sektör, STK) koordinasyon eksikliği. Gençlerin ve gençlik örgütlerinin karar alma süreçlerine yeterince dahil edilmemesi.	Tüm paydaşları bir araya getiren düzenli koordinasyon platformları oluşturulması. Gençlik Meclisleri gibi yapıların güçlendirilerek aktif katılımın sağlanması.

Şubat 2025 Çalıştayının Tema Başlıklarına Göre Sorun ve İhtiyaç Analizi Tablosu

Gençlik Eylem Planı Çalıştayı, gençlerin sorunlarını duymak ve çözüm süreçlerine dahil etmek adına atılmış iyi niyetli bir adımdır. Raporun analizi, gençlerin gündeminin birkaç temel ve birbiriyle ilişkili sorun etrafında kümelendiğini gösteriyor: Ekonomik zorluklar (ulaşım, barınma, istihdam), sosyal ve zihinsel iyi oluş (ruh sağlığı, güvenli kamusal alanlar) ve kentsel hayata katılım (erişilebilirlik, karar alma süreçleri). Bu bulgular, İzBB'nin gençlik hizmetlerini ve politikalarını şekillendirme potansiyeli taşıyan somut ve öncelikli bir yol haritası için referans olma özelliğindedir. Ancak, çalıştayın bir zayıf noktası olarak, belirlenen sekiz temanın birbiriyle olan kesişim noktalarının ve bu sorunların temelindeki yapısal nedenlerin (örneğin ekonomik krizin tüm temaları nasıl etkilediği gibi) yeterince derinlemesine incelenmemiş olması gösterilebilir. Çıktıların büyük ölçüde "ihtiyaç listesi" formatında olması, sorunlar arasındaki nedensellik bağlarının kurulmasını oldukça zorlaştırıyor. Gelecek çalıştay ve çalışmalarda, bu tematik başlıkların ötesine geçerek daha entegre ve kök nedenlere odaklanan analizler yapmak, üretilecek politika ve eylem planlarının sürdürülebilirliğini ve etkililiğini şüphesiz artıracaktır. Nihayetinde bu çalıştay, bir sonuç değil, gençlerle birlikte daha derinlemesine çalışılması gereken bir başlangıç noktası olarak görülmelidir.

Son olarak, sürecin mevcut durumuna ilişkin bir değerlendirmenin önemle altının çizilmesi kaçınılmazdır: Şubat 2025'te gerçekleştirilen çalıştayın ardından, elinizdeki bu raporun hazırlandığı Ekim 2025 tarihine kadar henüz bir "Gençlik Eylem Planı"nın yayımlanmamış olması, bir gösterge olarak not edilmelidir. Bu durum, katılımcı süreçlerle elde edilen verilerin politika metinlerine dönüştürülmesi güçlüğü veya süreçlerin bürokratik nedenlerle yarım kalması tespitlerine olanak tanır. Dolayısıyla, bu tür çalıştay(lar)da ortaya konan sorun ve ihtiyaçların, takvimlendirilmiş ve bütçelendirilmiş somut eylemlere dönüştürülmesi, bu tür girişimlerin nihai başarısını belirleyecek en kritik faktör olacaktır.

Gençlerin Yerel Yönetimden Beklentileri

İzmir Barometresi'ne göre (Bayetav, 2025); gençlere göre İzmir'in yerel yönetim(ler) ile ilgili öncelikli üç sorunu; sokak ve kent temizliği, yolların kalitesi ve bakımı ile altyapı hizmetleridir. Eğitime yeterince destek verilmesini öncelikli sorun olarak görenlerin oranı %1'i, istihdamı öncelikli sorun olarak görenlerin oranının ise %2'yi bulmadığı görülmüştür. Bu önceliklerin ardından, yine yerel hizmetlerle ilişkili olarak toplu ulaşım hizmetleri ve kentsel dönüşüm gibi konuların öne çıktığı görülüyor.

İzBB Gençlik ve Spor Hizmetleri Dairesi Başkanlığı'na bağlı Gençlik Çalışmaları Şube Müdürlüğü, 2025–2029 Stratejik Plan kapsamında hazırlamayı hedeflediği Gençlik Eylem Planı'na veri sağlamak amacıyla, gençlerin kentte sunulan hizmetlere dair ihtiyaç, beklenti ve memnuniyetlerini ölçmek üzere 27.12.2024–08.01.2025 tarihleri arasında 3.292 katılımcıyla gerçekleştirdiği "Gençlik İhtiyaç Analizi" araştırmasına göre: Gençler, belediyenin önceliği en çok ekonomik alanlara vermesini bekliyor (%26,4); bunu sosyal-kültürel hizmetler (%20,7), eğitim (%18,7) ve ulaşım (%18,4) izliyor. Spor olanaklarının artırılması (%10,4) ve barınma (%5,4) ise nispeten daha düşük oranlarda dile getirilen ihtiyaçlar arasında yer alıyor.

İzBB'nin hizmetlerinden memnuniyet Bayetav'ın araştırmasına göre 18-29 yaş arasında gençlerde düşük düzeyde görünüyor. Gençler arasında belediye hizmetlerinden memnun olanların oranı yalnızca beşte bir. Bayetav'ın araştırmasında, 60 yaş üstünde memnuniyet %54'e çıkarken, 60 yaş altındaki hiçbir grupta %25'i aşmıyor. Altyapıda tüm yaşlarda memnuniyet düşük; temizlik/çöp toplamaya dair memnuniyet gençlerde yine zayıf (yaklaşık %20'nin altında). Toplu taşımada nispeten bir artış görülüyor: gençlerin %43'ü toplu taşıma hizmetlerini yeterli bulduklarını belirtmiş. Park ve yeşil alanlarda her 10 gençten 4'ü, kültür-sanat faaliyetlerinde ise gençlerin %41'i kenti yeterli görüyor. En zayıf başlık ekonomi: gençlerin yaklaşık %75'i İzmir'in ekonomik olanaklarını ve iş fırsatlarını yetersiz bulduklarını dile getirmiş[26].

Genel olarak, gençlerin yerel yönetim düzeyindeki hizmetlerinden beklentilerinin merkezinde ekonominin olduğu ortaya çıkıyor. Kısa vadede istihdam, staj ve girişimcilik desteklerinin güçlendirilmesi; ulaşıma genç odaklı mikro iyileştirmeler (gece hatları, hat sıklığı, kampüs bağlantıları) ve temizlikte daha görünür, hızlı çözümlerin üzerine düşülmesi gerektiği anlaşılıyor. Park/yeşil alanlar ile kültür-sanat görece güçlü; erişilebilirlik ve çeşitliliği artırmak, gençlerin şehirle bağını güçlendiren sosyal politika alanları olarak dikkate alınabilecek diğer konular arasında yerini alıyor.

[26] Bayetav, 2025 (s.85-86)

GENÇLİK HİZMETLERİ ve GENÇLİK POLİTİKALARI BAĞLAMINDA İzBB

Gençlik Çalışmaları Şube Müdürlüğü

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin gençlere yönelik son yıllarda gerçekleştirdiği hizmetlerini ve faaliyetlerini bir analize tabi tutmadan önce, bu çabaları besleyen kurumsal altyapının stratejik öneminin altını çizmek analizin bütünlüğü açısından kritik bir başlangıç noktasıdır. Zira bir yerel yönetimin başarısı, yalnızca sunduğu hizmetlerin niceliğinde değil, aynı zamanda bu hizmetleri üreten ve sürdürülebilir kılan kurumsal iradenin varlığında aranmalıdır. Bu bağlamda, belediye organizasyon şeması içinde adında "gençlik çalışmaları" ifadesini taşıyan, misyonunu ve vizyonunu doğrudan gençleri hedef alarak tanımlayan bir müdürlüğün kurulmuş ve yaşatılıyor olması, gençlik katılımı ve hakları perspektifinden bakıldığında başlı başına kayda değer bir kazanımdır.

Bu birimin kurumsal yolculuğu incelendiğinde, ilk olarak Sosyal Projeler Dairesi Başkanlığı altında "Gençlik Çalışmaları ve Sosyal Projeler Şube Müdürlüğü" adıyla faaliyet gösterdiği, takip eden süreçte önce Gençlik ve Spor Hizmetleri Dairesi Başkanlığı bünyesine, son olarak ise Kadın ve Aile Hizmetleri Dairesi Başkanlığı altında "Gençlik Çalışmaları Şube Müdürlüğü" olarak yapılandırıldığı ve faaliyetlerine devam ettiği görülüyor.

Bu kurumsal kimlikle birlikte, gençlere yönelik politikaların belediyenin stratejik planlama ve bütçeleme süreçlerinde tanımlanabilir bir kalem olarak yer alması, aynı zamanda üretilen hizmetlerin ve faaliyetlerin izlenmesi, raporlanması ve hesap verilebilirliği için kurumsal bir mekanizmanın varlığına işaret ediyor. Bu nedenle, söz konusu idari yapı, yerel yönetimin gençlik grubunu resmi bir muhatap olarak tanıdığını ve bu alandaki faaliyetlerini tanımlanmış bir organizasyonel çerçevede yürüttüğünü ortaya koyan objektif bir gösterge olarak değerlendirilmelidir.

Tüm bunların yanında; Gençlik Çalışmaları Şube Müdürlüğü'nün mevcut kurumsal konumu, gençlik politikalarının stratejik çerçevesi açısından kritik bir zayıflığa işaret etmektedir. Müdürlüğün, gençlere özel hedeflerin yer aldığı "Gençlik ve Spor" dairesinden alınarak "Kadın ve Aile Hizmetleri" dairesi altına yerleştirilmesi, gençliğin özerk ve öncelikli bir hedef kitle olma statüsünü zayıflatmaktadır. Bu idari tercih, gençleri kendi hak ve ihtiyaçları olan bireyler yerine "aile" üst başlığının bir bileşeni olarak konumlandırma riski taşır. Dolayısıyla bu durum, belediyenin gençlik vizyonunun bütüncül bir perspektiften uzaklaşıp, farklı daire başkanlıkları altında parçalanarak etkisini yitirmesi tehlikesini de beraberinde getirmektedir.

Genç İzmir Platformu

Genç İzmir, İzmir Büyükşehir Belediyesi Gençlik ve Spor Hizmetleri Dairesi Başkanlığı'na bağlı Gençlik Çalışmaları Şube Müdürlüğü tarafından yürütülen, hem dijital hem fiziksel düzeyde gençlere yönelik bütüncül bir destek ve katılım platformudur. 2020 yılında kurulan bu yapılanmanın, gençlik merkezleri, dijital platform (gencizmir.com, instagram: @izbbgencizmir) ve çeşitli aktif saha programlarıyla, gençlerin gelişimini desteklemek, kent yaşamına aktif katılımlarını teşvik etmek ve gençlik politikasının yerel düzeyde kurumsallaşmasını sağlamak amacıyla faaliyet gösterdiği görülüyor.
Genç İzmir'in vizyonu, İzmir gençliğini ilham verici bir topluluk olarak görünür kılmak, farklılıkları bir gelişim aracına dönüştürmek, deneyim aktarımı ve katılımcı bir öğrenme kültürüyle sürdürülebilir bir gençlik ekosistemi yaratmak tanımlanmış.

Misyonu ise, gençliğin dinamizmini ve çok sesliliğini kent yaşamının gelişimine dahil etmek; gençlerin bir "dünya şehri" olan İzmir'in kültürel, sosyal ve ekonomik dönüşümünde aktif aktörler olması yönünde destekleyici bir rol üstlenmek olarak belirlenmiş.
Genç İzmir ekibinin, psikolog, sosyolog, sosyal hizmet uzmanı ve gençlik çalışanlarından oluştuğu görülüyor. Bu, kurumsal yaklaşımın sadece hizmet sunumuyla sınırlı olmadığını, aynı zamanda psikososyal destek, sosyal katılım ve hak temelli gençlik çalışması alanlarında uzmanlaşmayı hedeflediği anlaşılıyor.

Hizmet Alanı	Faaliyet Türü	Sorumlu Birim / Program	Amaç / Etki
Gönüllülük ve Katılım	Genç İzmir Gönüllü Takımı, "Mahallede Dayanışma Var" ve çevre projeleri	Gençlik Çalışmaları Şube Müdürlüğü	Sosyal sorumluluk bilincini ve aktif yurttaşlık katılımını güçlendirmek
Eğitim ve Kişisel Gelişim	Dil kursları, hak temelli eğitimler, kişisel gelişim seminerleri	Kadın ve Aile Hizmetleri Dairesi	Gençlerin bilgi, beceri ve özgüven gelişimini desteklemek
Sosyal Destek	Eğitim yardımı, yemek desteği, çamaşırhane	Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı	Dezavantajlı gençlerin yaşam koşullarını iyileştirmek
Kültürel Katılım	Genç Bilet, tiyatro, ritim kursları, kütüphaneler	Kültür ve Sosyal İşler Dairesi	Gençlerin kültürel üretim ve sanata erişim hakkını güçlendirmek
Spor ve Sağlıklı Yaşam	Turnuvalar, antrenmanlar, performans ölçümleri	Gençlik ve Spor Hizmetleri Dairesi	Fiziksel gelişimi ve sağlıklı yaşam kültürünü teşvik etmek
Psikososyal Destek	Ücretsiz danışmanlık, rehberlik hizmetleri	Sağlık İşleri Dairesi	Gençlerin psikolojik iyi olma haline katkı sunmak

Genç İzmir'in Hizmet Alanları ve Faaliyet Türleri

Dijital Modül / Kanal	Açıklama	Katılım Şekli / İşlev
Üyelik Sistemi	2020'den bu yana 27 bini aşkın kayıtlı genç kullanıcı	Etkinlik, kurs, kamp ve gönüllülük başvurularının dijital ortamda yapılabilmesi
Bilgilendirme – "Biliyor muydun?" Alanı	Kentte gençlere sunulan tüm hizmetlerin tanıtımı	Kent hakkı bilincini artırma ve erişim kolaylığı
Etkinlik ve Başvuru Formları	Atölye, kamp, gezi ve proje katılımları çevrimiçi yürütülüyor	Katılım süreçlerinin dijitalleştirilmesi
Gönüllü Ağı Modülü	Sosyal sorumluluk projelerinde dijital gönüllülük başvurusu	Gençlerin toplumsal inisiyatiflerde aktif rol alması
Sosyal Medya ve Görsel İletişim (@izbbgencizmir)	Genç İzmir'in resmi Instagram hesabı yaklaşık 47.000 takipçisiyle gençlere doğrudan ulaşan en aktif mecradır. Etkinlik duyuruları, görsel içerikler ve paylaşımlar, gençler arasında etkileşim sağlanmaktadır	Bilgilendirme, kültürel görünürlük, genç dostu dil, gençlerin kurumsal iletişime katılımı ve geri bildirim mekanizması işlevi görür.
Dijital Kapsayıcılık	Platformların sade, erişilebilir ve mobil uyumlu tasarımı	Hibrit (çevrimiçi + yüz yüze) iletişim modelini destekler

Dijital Platformun (gencizmir.com) İşlevleri

2024 Yılında Gerçekleşen İzBB Gençlik Hizmetleri

2024 yılına ait faaliyetler, belediyenin gençlik çalışmalarını sosyal sorumluluk, eğitim, katılım ve stratejik planlama olmak üzere dört ana eksende yoğunlaştırdığını gösteriyor. Gönüllülük projeleriyle dayanışma kültürü teşvik edilirken, tematik eğitim kamplarıyla gençlerin farkındalığının artırılmasına yönelik çalışmalar dikkat çekiyor. Aynı zamanda gençlerin kentsel etkinliklerdeki temsiliyetinin sağlandığı ve geleceğe yönelik politika geliştirme süreçlerine (anket, çalıştay) dahil edilmeleri yönünde adımlar atıldığı anlaşılıyor.

- **Gönüllülük ve Sosyal Sorumluluk:** Dayanışma kültürünü teşvik etme hedefiyle yürütülen "Mahallede Dayanışma Var" projesi, 2024'te Çiğli ve Bornova'nın belirli mahallelerinde uygulanmış; 150 gönüllü genç ile yürütülmüş.
- **Farkındalık ve Eğitim:** "Elim Sende Farkındalık Projesi" kapsamında, yıl sonunda Özdere'de "fark edil, fark ettir" temalı bir eğitim kampı düzenlenerek katılımcılara çevre bilinci, sürdürülebilirlik ve erişilebilirlik gibi konularda eğitimler verilmiş,
- **Katılım ve Temsiliyet:** Gençlerin ve gönüllülerin, ulusal bayramlar ve maraton gibi önemli kentsel etkinliklerdeki resmi törenlere katılımı[27] sağlanmış,
- **Ölçme ve Stratejik Planlama:** Yıl içinde sunulan gençlik hizmetlerinin etkinliğini ölçmek amacıyla bir anket çalışması yürütülmüş ve 2025-2029 Stratejik Planı hazırlıkları kapsamında dijital bir gençlik çalıştayı düzenlendiği belirtilmiştir.

[27] "katılım" kavramının, gençlerin karar alma süreçlerine dahil olmasından ziyade, etkinliklerde sembolik bir "temsiliyet" veya "görünürlük" anlamında kullanıldığına dikkat çekilmelidir.

2024 yılı içerisinde farklı müdürlükler altında gerçekleşen hizmet ve faaliyetlere dair veri, ilgili birimlerden derlenmiştir. Sunulan hizmetler elbette bunlarla sınırlı değildir ancak derlenen bu veri, belediyenin gençlere yönelik çalışmalarının genel çerçevesini çizmeye yardımcı niteliğindedir.

İlgili Birim / Daire Başkanlığı	Çalışma Alanı / Faaliyet	Sayısal Veriler ve Açıklamalar
Gençlik ve Spor Hiz. Dai. Bşk.	Gençlik Merkezleri	Tarihi Havagazı Gençlik Merkezi[28], Bornova Aşık Veysel, Çiğli ve Bornova Macera Park merkezlerinde; * Eğitim, kurs ve seminerlere 1.009 genç katıldı. • Psikososyal destek ekibiyle 65 danışana 576 görüşme sağlandı.
	Öğrenci Yurtları	Örnekköy (Kız): 72 kapasite / 59 mevcut öğrenci (yıl içinde 75 öğrenciye hizmet). Buca (Erkek): 108 kapasite / 56 mevcut öğrenci (yıl içinde 57 öğrenciye hizmet)
	Sportif Faaliyetler	Toplam **36.000+ katılımcı**. Yaz Spor Okulları: 25.000 sporcu. Maraton İzmir: 5.000 sporcu. İzmir Yarı Maratonu: 2.500 kişi. 19 Mayıs Yol Koşusu: 1.000 sporcu. Diğer etkinlikler: 2.800+ sporcu
	Gençlik Kampları / Şenlikleri	Veri belirtilmemiş.
	Kent Gezileri	Veri belirtilmemiş.
	Genç İzmir Kurs/Atölye	Veri belirtilmemiş.
	Mahallede Dayanışma / Spor Var	Veri belirtilmemiş.
	Spor Tesisleri Bakım/Onarım	Açık ve kapalı spor tesislerinde bakım, onarım ve iyileştirme çalışmaları yürütülmektedir.

[28] Tarihi Havagazı Fabrikası, 2020 yılında İzBB tarafından "Gençlik Yerleşkesi" olarak duyurulmuş (haber: https://shorturl.at/IAxa7) ve uzun süre bu kimlikle gençlere yönelik faaliyetlere ev sahipliği yapmıştırr. Ancak 2024 yılı sonbaharı itibarıyla alandaki Gençlik Çalışmaları Müdürlüğü birimleri ve yürütülen gençlik çalışmaları ve faaliyetleri farklı konumlara taşınmış, mekanın "gençlik merkezi" statüsü fiilen sona erdirilmiştir.

İlgili Birim / Daire Başkanlığı	Çalışma Alanı / Faaliyet	Sayısal Veriler ve Açıklamalar
İZBB Spor Kulübü	Spor Kulüpleri	17 merkezde, 26 branşta **25.000 sporcuya** ulaşıldı.
Sosyal Hizmetler Dai. Bşk.	Eğitim Yardımı (Üniversite)	2023–2024: **5.398 öğrenciye 32.388.000 TL** destek. Yeni dönemde ihtiyaç sahibi öğrencilere dönemlik 5.000
	Yemek & Çorba Dağıtımı (Kampüs)	6 üniversitede **404.530 öğün yemek**, **27.400 kase çorba** dağıtıldı.
	Çamaşırhane Hizmeti	Bornova ve Çiğli'de **2.725 öğrenci** yararlandı.
	Nakliye Hizmeti	İzmir içinde **176 öğrenciye** destek sağlandı (1 Nisan 2024 itibarıyla).
	Yapay Zekâ Destekli Matematik	8. ve 12. sınıflara yönelik, **600 öğrenciye** destek sağlanacak.
	Ulaşım Desteği	YKS ilk 1000'e giren öğrencilere aylık **120 kontör ulaşım desteği** sağlanacak.
	Sınav Destek Birimi	Konak, Örnekköy, Cengizhan ve Evka-1'de hazırlık merkezleri açılacak.
	Meslek Edindirme Kursları	Veri belirtilmemiş.
Kültür ve Sanat Dai. Bşk.	İzmir Art Genç Bilet	2024'te 16-25 yaş arası **12.000 genç için 36.000 bilet** sağlandı.
	Kültür Merkezleri & Sanat Eğitimleri	15-30 yaş grubuna yönelik müzik, dans, tiyatro ve sanat eğitimleri verilmektedir.
	Kent Arşivi ve Müzeler	Sergi, müzecilik ve eğitim faaliyetleri yürütülmektedir.
Sağlık İşleri Dai. Bşk.	Toplum Sağlığı Eğitimleri	2019-2024 arasında **257 oturumda 7.696 gence** ulaşıldı.
Çevre Koruma ve Kontrol Dai. Bşk.	Deniz Eğitimleri & Cankurtaran	Deniz eğitimlerinde **4.000 genç** katıldı. 2020'dan beri **227 gence** cankurtaran brövesi verildi.
Dış İlişkiler ve Turizm Dai. Bşk.	Turizm Hizmetleri	**653 ücretsiz kent turu** düzenlendi. Visit İzmir uygulaması 3 dilde 2.300+ noktayı tanıtıyor.
Bilgi İşlem Dai. Bşk.	Ücretsiz Wi-Fi Hizmeti	30 ilçede **449 noktada**, günde yaklaşık **2.500–3.000 kişi** hizmet alıyor.

Tablo incelendiğinde, belediyenin gençlere yönelik stratejisinin katmanlı bir yapıda olduğu görülebiliyor. Bir yanda barınma, beslenme ve maddi destek gibi doğrudan ve acil ihtiyaçları karşılamaya yönelik sosyal destek mekanizması işlerken; diğer yanda gençlerin kişisel ve sosyal gelişimlerini hedefleyen kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlere erişim imkanları dikkat çekiyor. Örnek olarak İzBB, Gençlik Çalışmaları Şube Müdürlüğü tarafından Eylül 2025'te gerçekleştirilen (yaklaşık 300 gencin katıldığı) gençlik kampının temasının "gençlik hakları" olması ve içeriğinde çeşitli (hak temelli) atölyelerin bulunması "iyi örnek" olarak gösterilebilir. Bu ikili yaklaşım, belediyenin gençlere yönelik politikasının hem bir "güvence ağı" oluşturma hem de bir "gelişim platformu" sağlama amacı taşıdığını yorumunu yapmamıza olanak sağlıyor.

Hizmetlerin çeşitliliği, farklı gençlik gruplarının özgün ihtiyaçlarının gözetildiğine dair nitelikli bir veri sağlamasa da küçük ip uçları taşıyor. Üniversite öğrencilerinin akademik hayatını kolaylaştıran desteklerden, sınav sürecindeki lise öğrencilerine yönelik hazırlık programlarına; sanatsal yeteneklerini geliştirmek isteyenlerden sporla ilgilenen gençlere hitap eden bir yaklaşım olduğu görülüyor. Ancak elbette bu farklı gençlerin (kent merkezi – çevre, NEET, çalışan v.b.) gençleri kapsadığına dair bir veri sunmuyor. Ayrıca, dijital altyapı hizmetleri ve çevre bilinci gibi konuların da gündeme alınması, belediyenin güncel dinamikleri ve toplumsal sorumlulukları da gençlik çalışmalarına entegre etme çabasında olduğunu düşündürüyor. Tabloya dahil edilmeyen bazı faaliyet kalemlerinin olduğu düşünülse de, genel resim itibarıyla belediyenin gençlik hizmet anlayışına dair yorum yapmamıza olanak tanıyor.

İzBB 2024 Faaliyet Raporu'nun Gençlerin İhtiyaçları ve Sunulan Hizmetler Açısından Değerlendirilmesi

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin 2024 yılı gençlik faaliyetleri, günümüz gençlerinin temel ihtiyaç alanlarına yönelik bir program ortaya koyma gayretinde olduğunu gösteriyor. Ancak bu ihtiyaçların büyük çoğunluğunun eğitimde olan gençlere ait olduğu, erişilen gençler açısından da fikir veriyor. Uygulamalar incelendiğinde, belediyenin gençliği yalnızca desteklenmesi gereken bir grup olarak değil, aynı zamanda kentin sosyal ve kültürel yaşamının bir parçası olarak konumlandırma çabası (örneğin, kültür-sanat alanında "Genç Bilet", sosyal alanda "Mahallede Dayanışma" ve sporda maraton gibi etkinliklerle gençlerin kente entegrasyonunu desteklemesi) içinde olduğu yorumlanabilir. Ancak bu bütüncül yaklaşımın etkinliği ve sürdürülebilirliği, bazı açılardan daha derinlemesine bir değerlendirmeyi gerekli kılıyor.

Belediyenin politika odağının, gençlerin en acil sorunları olarak öne çıkan ekonomik yetersizliklere yöneldiği açıkça görülüyor; nakdi destekler ve yurt, yemek, çamaşırhane gibi ayni yardımlar, gençlerin günlük yaşamdaki finansal baskısını hafifletmeye yönelik etkili ve anlık çözümler olarak değerlendirilebilir. Bu hizmetler, gençlerin eğitimlerine odaklanmalarının önündeki pratik engelleri kaldırmayı hedeflese de, bu desteklerin ulaştığı kişi sayısı ile kentteki toplam ihtiyaç sahibi genç oranı arasındaki denge sorgulanmalıdır.

Temel ihtiyaçların ötesinde, gençlerin profesyonel gelişim ve istihdama katılım beklentilerine yanıt verme çabası da dikkat çekmektedir. Meslek Fabrikası ve girişimcilik merkezi gibi yapılar, genç işsizliğiyle mücadelede önemli bir araç olarak konumlandırılıyor. Ancak bu kursların ve programların sektörün güncel talepleriyle ne kadar uyumlu olduğu ve yararlanıcıların nitelikli istihdama geçiş oranlarının ne düzeyde gerçekleştiği, bu çabaların somut çıktılarını görmek adına kritik değerlendirmeler olarak öne çıkıyor. Programların başarısı, sadece açılan kurs sayısıyla değil, yaratılan sürdürülebilir kariyer yollarıyla ölçülebilir olacaktır.

Kültürel ve sosyal faaliyetler (festivaller, kamplar, bilet destekleri), gençlerin kente aidiyetini güçlendiren ve sosyalleşme ihtiyaçlarını karşılayan değerli adımlar olarak yorumlanabilir. Bununla birlikte, bu etkinliklerin daha çok kent merkezinde yoğunlaşması ve çeperlerde yaşayan gençlerin bu olanaklara erişimde benzer fırsatlara sahip olup olmadığı da bir başka değerlendirme konusu olarak görülmelidir.
İzBB'nin gençlik hizmet politikalarının, gençlerin çok katmanlı sorunlarına yönelik geniş bir yelpazede çözümler sunma gayretinde olduğu anlaşılıyor. Mevcut yaklaşım, acil ihtiyaçları karşılama noktasında önemli işlevler görse de, hizmetlerin ve çalışmaların uzun vadeli etkisini ve yapısal sorunlara ne ölçüde çözüm ürettiğini anlamak için; desteklerin ölçeğinin genişletilmesi, istihdam çıktılarının şeffaf bir şekilde izlenmesi ve hizmetlerin kentin tamamına adil bir şekilde yayılması gibi konuların sürekli olarak gündemde tutulması gerektiği söylenebilir.

Bununla birlikte, mevcut tabloyu değerlendirirken bazı sınırlılıklara da dikkat çekmek gerekir. İzmir'de gençlik hizmetlerinin boyutu ve çeşitliliği arttıkça, bu hizmetlerin ilçeler ve gençlik grupları arasında ne kadar dengeli biçimde dağıldığı sorusu da önem kazanır. Özellikle merkez ilçelerde yoğunlaşan faaliyetlerin, çevre ilçelerde yaşayan gençlere ne ölçüde ulaştığı belirsizdir. Hizmetlerin daha çok üniversite öğrencilerine yönelmesi, eğitim dışında kalan, çalışan ya da iş arayan gençlerin (veya NEET) görünürlüğünü sınırlamakta; gençlerin farklı sosyo-ekonomik koşullara, cinsiyet ve cinsel yönelimlere, yaşam biçimlerine göre çeşitlenen ihtiyaçlarını tam olarak yansıtıp yansıtmadığı sorgulanmalıdır.

Ayrıca, gençlik politikalarına ve hizmetlerine karar verme süreçlerinde ihtiyaç tespitlerinin ne ölçüde doğrudan gençlerle birlikte yapıldığına da cevap aranmalıdır. Gençlerin bu süreçlerde yalnızca yararlanıcı değil, aynı zamanda karar süreçlerinin aktif bir öznesi olması; temsil, katılım ve eşit fırsatlar gibi temel gençlik haklarının hayata geçmesi açısından kritik önemdedir. Mevcut çerçevede bu katılım düzeyinin nasıl sağlandığına ve gençlerin kendi önceliklerini ne ölçüde yansıtabildiğine dair yorum yapılabilmesi için yeterli veri olduğu söylenemez.

Özetle, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin gençlik politikaları kapsamlı bir yönelim ve niyet ortaya koysa da, bu politikaların etkinliği; hizmetlerin mekansal ve toplumsal dağılımı, kapsayıcılığı, katılımcı tasarım süreci ve uzun vadeli etkilerinin izlenmesi açısından daha derinlemesine değerlendirilmelidir. Bu tür bir analiz, hem gençlerin hak temelli gereksinimlerinin daha net biçimde anlaşılmasına hem de gelecekteki gençlik politikalarına katkı sağlayacaktır.

Strateji Dökümanlarının İncelenmesi

5393 sayılı Belediye Kanunu[29] uyarınca hazırlanan stratejik planlar, yerel yönetimlerin gelecek vizyonlarını, temel hedeflerini ve bu hedeflere ulaşmak için ayıracakları kaynakları resmi olarak beyan ettikleri temel politika belgeleridir. Belediyelerin stratejik planları ve faaliyet raporları gibi resmi belgeler, genellikle rakamlar ve hedeflerden oluşan teknik metinler olarak görülse de, aslında bir kentin sosyal vizyonunu ve değerlerini yansıtan en somut yol haritalarıdır. Özellikle gençlik politikaları gibi dinamik bir alanda bu belgelerin önemi daha da artar. Stratejik bir plan, bir belediyenin gençleri yalnızca geleceğin belirsiz bir öznesi olarak mı, yoksa bugünün aktif, talepleri ve potansiyeli olan ortakları olarak mı gördüğünü ortaya koyar. Kapsayıcılık, fırsat eşitliği ve katılımcılık gibi değerlerin bu metinlerde nasıl yer bulduğu, o kentin gençlerine sunduğu olanakların niteliğini ve samimiyetini anlamak için kritik bir referans noktasıdır. Dolayısıyla bu belgeler, gençlere yönelik sunulan hizmetlerin anlık ve dağınık çözümler olmaktan çıkıp, sürdürülebilir, adil ve bütüncül bir politika çerçevesine oturup oturmadığını gösteren temel bir kanıt niteliği taşır.

[29] Belediye Kanunu, Madde 41, 56, 61, https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5393&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5

İncelenen 2025-2029 Stratejik Planı'nda gençlerin ve gençlik örgütlerinin katkısına iki düzeyde referans verildiğine rastlanmıştır. Bunlardan ilki, planın üst politika belgeleri arasında sayılan[30] ve Kent Konseyi Gençlik Meclisi tarafından katılımcı bir süreçle hazırlanan "İzmir Yerel Gençlik Stratejisi"dir. İkincisi ise, Temmuz 2024'te gerçekleştirilen "Genç Perspektifiyle İzmir E-Çalıştayı[31]" raporunun giriş bölümünde, bu çalışmanın amacının 2025-2029 Stratejik Planı'na katkı sunmak olarak açıkça belirtilmesidir.

İzBB 2025-2029 Stratejik Planı'nın[32] Gençlere Yönelik Hizmet ve Politikaları Perspektifinden Analizi

2025–2029 Stratejik Planı'nda gençlerle ilgili yaklaşımın, ağırlıklı olarak katılım, eğitim, istihdam ve sosyal yaşam eksenlerinde şekillendiği görülmektedir. Plan, gençleri desteklenmesi gereken bir hedef grup olarak ele almakla birlikte, kentin gelişiminde rol alabilecek bir insan kaynağı olarak da tanımlar. Eğitimde fırsat eşitliği, mesleki yetkinliklerin artırılması, kültür ve spor olanaklarına erişimin güçlendirilmesi, karar alma süreçlerine katılımın desteklenmesi gibi bulgular kavramsal olarak öne çıkmaktadır. Gençlere yönelik politikaların, mevcut belediye hizmetlerinin içinde bütünleştirilmiş biçimde yer aldığı; özel bir gençlik vizyonundan ziyade, farklı hedef ve eylem alanlarına yayılmış biçimde ele alındığı görülmektedir.

Stratejik Düzey	Açıklama
Amaç 2	Sürdürülebilirlik Yaklaşımıyla Üreten Yenilikçi İzmir için Sosyal, Ekonomik
Hedef 2.3	Sosyal, Ekonomik Kalkınma ve Eşitlik Esasıyla Toplumsal Dirençliliği Artırmak
Performans Göstergesi (PG 2.3.4)	Gençlik Merkezlerinde Gerçekleştirilen Etkinliklere Katılan Genç Sayısı (Kişi)
İlgili Faaliyet / Program	Gençlik Merkezleri ve Gençlik Çalışmaları Faaliyetleri
Sayısal Hedef (Performans Verisi)	- 2025 yılı: 12.000 kişi - 2029 yılı (plan dönemi sonu): 64.000 kişi
Hedeflenen Sonuç / Etki	İzmir genelinde gençlerin sosyo-kültürel etkinliklere, eğitim ve gelişim programlarına katılımının artırılması; gençlik merkezleri aracılığıyla sosyal dayanıklılığın güçlendirilmesi.
Sorumlu Birim / Uygulayıcı Kurum	Gençlik ve Spor Hizmetleri Dairesi Başkanlığı (belgede ilgili sorumlu birim olarak belirtilmiştir)

[30] İzmir Büyükşehir Belediyesi 2025 – 2029 Stratejik Planı, s.28
[31] Genç Perspektifiyle İzmir E-Çalıştayı Sonuç Raporu,s.1 https://www.gencizmir.com/YuklenenDosyalar/Dokumanlar/27082024_010222_%C3%87ALI%C5%9ETAY%20RAPOR%20SON.pdf
[32] İzmir Büyükşehir Belediyesi 2025 – 2029 Stratejik Planı https://www.izmir.bel.tr/CKYuklenen/image/Stratejik_Plan/2025-2029%20Stratejik%20Plan%C4%B1_web.pdf

Bu gösterge, plan döneminde gençlere yönelik politika uygulamalarının somut biçimde izlenebileceği doğrudan tek performans alanı olarak karşımıza çıkıyor. Gençlik merkezleri aracılığıyla katılımın artırılması, gençlerin sosyal, kültürel ve eğitsel etkinliklere erişimini genişletmeyi hedeflediği görülüyor. Ancak, yalnızca "Sosyal, Ekonomik Kalkınma ve Eşitlik Esasıyla Toplumsal Dirençliliği Artırmak" başlığı altındaki PG 2.3.4 – Gençlik Merkezlerinde Gerçekleştirilen Etkinliklere Katılan Genç Sayısı göstergesiyle gençlik politikalarının bütüncül biçimde izlenip değerlendirilebileceği, büyük bir soru işareti olarak kalıyor. Bu durum, planın gençliğe dair hedeflerinin kapsam ve çeşitlilik bakımından sınırlı olabileceğine işaret ediyor.

2025 – 2029 Stratejik Planında Gençleri Kapsayan Hedeflerle İlgili Özet Tablo I[33]

Stratejik planın bütününde gençleri doğrudan hedefleyen sınırlı sayıda gösterge bulunmakla birlikte, farklı temalar altında gençleri dolaylı olarak etkileyen amaçlar ve hedefler yer alıyor. Aşağıdaki tablo, 2025–2029 Stratejik Planı'nda gençlerin sosyal, ekonomik, kültürel ve sportif gelişimini destekleyen ya da bu alanlarda gençleri kapsayan stratejik amaç ve hedeflere dair fikir veriyor.

Stratejik Amaç	Stratejik Hedef	Gençlerle İlişkisi (Özet)
Amaç 2 – Sürdürülebilirlik Yaklaşımıyla Üreten Yenilikçi İzmir için Sosyal, Ekonomik Kalkınma ve Eşitlikle Toplumsal Direnci Artırmak	Hedef 2.3: Sosyal, Ekonomik Kalkınma ve Eşitlik Esasıyla Toplumsal Dirençliliği Arttırmak	Gençler dezavantajlı gruplar arasında belirtilmiştir. PG 2.3.4 – Gençlik Merkezlerinde Gerçekleştirilen Etkinliklere Katılan Genç Sayısı göstergesi doğrudan gençlik temalı tek performans alanıdır. (12.000 → 64.000 kişi hedefi) Ayrıca bu hedef altında eğitim, sosyal destek, eşitlik ve istihdam fırsatlarının genişletilmesi vurgulanmıştır.
Amaç 3 – Kurumsal Kapasiteyi Geliştirerek Katılımcı, Şeffaf ve Dijital Demokrasi Anlayışıyla Yönetilen, Kültür-Sanat Etkinlikleriyle Dinamik Bir Kent Oluşturmak	Hedef 3.3: Kentte Kültür ve Sanat Faaliyetlerini Teşvik Etmek, Kentlinin Gelişimini Destekleyen Eğitim Faaliyetleri, Tanıtım ve Uluslararası İşbirlikleri ile Küresel İzmir'i Yaratmak	Gençlerin öğrenme, kültürel üretim ve uluslararası etkileşim süreçlerine katılımını destekler. Eğitsel ve yaratıcı faaliyetler gençlik gelişimi açısından dolaylı katkı sağlar.
Amaç 4 – Kapsayıcı Sağlık Politikaları Geliştiren Sağlıkta Öncü Belediyecilik	Hedef 4.2: Spor ve Fiziksel Aktivitelere Katılımı Teşvik Ederek Sağlıklı Yaşamı Desteklemek	Doğrudan gençleri hedef alır: sportif taramalar, çocuk ve gençlere yönelik spor kursları, yeni tesis ve spor organizasyonlarıyla fiziksel-zihinsel gelişime katkı. (PG 4.2.9 vb.)
Amaç 5 – Afet ve Ekolojik Krizlere Dirençli İzmir	Hedef 5.1: Afet Yönetimi ve Acil Durum Hazırlık Kapasitesini Artırmak	Dolaylı etki: gençlerin gönüllülük ve afet farkındalığı eğitimlerine katılımı öngörülmektedir. Gençlerin dayanıklılık kültürünün parçası haline gelmesi hedeflenmektedir.

[33]İzBB, 2025 – 2029 Stratejik Planı (s.77-97)

Stratejik planın gençlik boyutu, büyük ölçüde Amaç 2 / Hedef 2.3 altında yer alan performans göstergesi (PG 2.3.4) ile sınırlı biçimde ölçülebilir bir çerçevede verilmiş. Her ne kadar farklı daire başkanlıkları altında gençleri dolaylı biçimde kesen çok sayıda faaliyet ve hedef bulunsa da, stratejik planın ilerleyen dönemde faaliyet ve performans raporlarına temel oluşturacak bir belge olması, gençlik politikalarının bu metin içinde doğrudan yer almasının önemini artırıyor. Bu durum, hem kanıtlanabilirlik hem de izlenebilirlik açısından kritik bir gösterge niteliğindedir.

2025 – 2029 Stratejik Planında Gençlere Ayrılan Alanla ilgili Genel Değerlendirme

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin 2025–2029 Stratejik Planı, gençlik konusunu kentsel hizmetlerin bir parçası olarak ele alma niyetini açıkça ortaya koysa da, gençlik hakları ve sosyolojik gerçeklikler perspektifinden bakıldığında dikkate değer yapısal boşluklar barındırıyor. Planın mevcut çerçevesi, gençleri stratejik bir özne ve hak sahibi yurttaş olarak konumlandırmaktan ziyade, sosyal politikaların nesnesi veya hizmetlerin yararlanıcısı olarak tanımlama eğiliminde. Bu durum, planın gençlik vizyonunun "gençler için" bir yaklaşımla şekillendiğini, ancak "gençlerle birlikte" bir politika üretme pratiğine henüz tam olarak evrilmemiş olabileceğini düşündürüyor. Bu eleştirel okumayı dört temel eksen üzerinden derinleştirmek mümkün:

Politika Dağınıklığı ve Ölçülebilirlik Sorunsalı: Plan, gençliğe dair hedefleri farklı stratejik amaçlar altına dağıtarak bütüncül bir gençlik politikasının sistematik takibini yapısal olarak zorlaştırıyor. Gençlik, müstakil bir politika alanı olarak değil, diğer hizmet alanlarının (spor, kültür, sosyal yardım) dolaylı bir bileşeni olarak kurgulanmış. Bu durum, bir yandan gençliğin çok boyutlu doğasına işaret etme potansiyeli taşısa da, pratikte hesap verebilirliği zayıflatabilir. Örneğin, kültür-sanat hedefi altındaki bir faaliyetin ne kadarının "gençlik odaklı" olduğu veya bu faaliyetin gençlerin hangi kesimine ulaştığını anlamak güçleşiyor. Bu dağınık yapı, gençlik politikasına ayrılan kaynakların ve üretilen etkinin bütüncül bir analizini neredeyse imkansız kılma riski taşır; hizmetler, izlenmesi güç bir "iyi niyetler toplamına" dönüşebilir.

Mekânsal Adalet ve Kentsel Ayrımlar Riski: Planın, gençlik hizmetlerini "gençlik merkezleri" gibi belirli fiziksel mekanlar üzerinden tanımlaması, mekansal adalet ve erişim eşitliği konusunda kritik bir soruyu gündeme getiriyor. Kentin merkez ilçeleri ile çeperleri veya kırsal nitelikli bölgeleri arasında var olan sosyo-ekonomik ve altyapısal ayrımlar, bu merkezlere erişimi de farklılaştıracaktır. Planda bu mekansal eşitsizliği gidermeye yönelik bir stratejiden veya çevre ilçelerdeki gençlerin hizmetlere erişim kapasitesini ölçecek bir performans göstergesinden söz edilmiyor. Bu haliyle mevcut hizmet modeli, farkında olmadan kentsel eşitsizlikleri pekiştirme ve merkezdeki gençlere odaklanırken çeperdeki gençleri daha da görünmez kılma riski taşıyabilir. Unutmamak gerekir ki, bir hizmetin varlığı, her zaman erişilebilir olduğu anlamına gelmeyebilir.

iTek-Tip Gençlik Varsayımı ve Kırılganlığın Göz Ardı Edilmesi: Planın gençlik anlayışı, sosyolojik bir çeşitlilikten ziyade, idari bir kategori olarak "gençler" varsayımına yaslanıyor. Oysa İzmir'deki gençlik; çalışan, işsiz, öğrenci, NEET (ne eğitimde ne istihdamda olan), engelli, mülteci/göçmen, farklı cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine sahip ya da kentsel yoksullukla mücadele eden gençler gibi çok farklı deneyimlere ve ihtiyaçlara sahip katmanlı bir yapıdır. Bu tek-tip yaklaşım, özellikle kırılgan veya dışlanma riski altındaki gruplara yönelik özel politikaların geliştirilmesini engelleyebilir. "Herkese açık" hizmetler, pratikte en avantajlı olanların en kolay eriştiği mekanizmalara dönüşme eğilimindedir. Bu durum, eşitlik ilkesini zayıflatırken en çok desteğe ihtiyaç duyan grupların politika ve hizmet radarının dışında kalmasına yol açabilir.

Katılım Mekanizmalarının Etkisinin Belirsizliği: Stratejik planda genç katılımının, somut ve izlenebilir etki mekanizmalarından ziyade, etkinlik odaklı bir yaklaşımla ele alındığı görülüyor. Planda sıkça tekrarlanan "etkinliklere katılan genç sayısı" gibi performans göstergeleri, bir hizmetin yaygınlığını ölçmek için anlamlı olsa da, gençlerin karar alma süreçlerine, politika tasarımına veya bütçeleme aşamalarına ne ölçüde dahil edildiği konularında bilgi edinmemizi sağlamaz.

Bu durum, planın hazırlık sürecinde yapılan önemli çalışmaların nihai metne ne düzeyde yansıdığı sorusunu gündeme getirmektedir. Örneğin, planın referans aldığı üst politika belgeleri arasında Kent Konseyi Gençlik Meclisi tarafından hazırlanan "İzmir Yerel Gençlik Stratejisi" belgesi yer almaktadır (2025-2029 Stratejik Plan, s. 28). Benzer şekilde, Temmuz 2024'te düzenlenen Genç Perspektifiyle İzmir E-Çalıştayı da stratejik plan öncesinde gençlik örgütlerinin ve gençlerle çalışan kurumların görüşlerini toplamak amacıyla gerçekleştirildiği görülüyor. Ancak bu değerli katılım çabalarının ve ortaya çıkan somut önerilerin, stratejik planın hedeflerine ve faaliyetlerine ne ölçüde entegre edildiği belirsizdir. Mevcut yapı, katılımı politika oluşturmada dönüştürücü bir güç olarak kullanmak yerine, yalnızca meşruiyet sağlayan bir unsur olarak konumlandırma riski taşımaktadır.

Nihayetinde, 2025-2029 Stratejik Planı, gençliğe hizmet götürme konusunda bir irade beyanı sunsa da, bu iradeyi hak temelli, bütüncül ve katılımcı bir politika stratejisine dönüştürme konusunda henüz arzulanan noktada değildir. Planın izleme ve değerlendirme aşamalarında bu eleştirel boşlukların doldurulması; nicel göstergelerin yanı sıra nitel etki analizlerinin (gençlerin yaşam kalitesindeki değişim, güçlenme hissi vb.) devreye sokulması ve en önemlisi, gençlerin bu izleme süreçlerinin bizzat şekillendiricisi olması, İzmir'de daha demokratik ve kapsayıcı bir yerel gençlik politikasının inşası için kaçınılmaz bir gereklilik olarak önümüzde duruyor.

Diğer yandan, 2024 döneminden miras kalan yerel gençlik politikası oluşturma hedefinin varlığı, takip edilmesi ve kurumsal olarak sürdürülmesi gereken bir alan olarak öne çıkıyor. Bu yaklaşımın 2025–2029 plan dönemine nasıl entegre edileceği, yerel gençlik politikalarının sürekliliği ve etkisi bakımından önem tarz ediyor.

Bununla birlikte, gençlerin katılım mekanizmalarının ve gençlik çalışmalarına ilişkin somut performans göstergelerinin sınırlı olması, planın gençlik politikaları açısından bütüncül bir çerçeve sunup sunmadığı konusunda hala bir soru işareti olarak duruyor.

İZBB'NİN GENÇLİK POLİTİKALARI EKOSİSTEMİNDE KİLOMETRE TAŞLARI

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin bir şekilde müdahil olduğu -zaman zaman içinde karar verici, yürütücü, iştirakçı ve kolaylaştırıcı olarak yer aldığı- gençlik çalışmaları ve politikaları alanlarında son dönem faaliyetleri, gençleri kentsel yaşamın ve karar alma süreçlerinin daha aktif bir parçası haline getirme potansiyeli taşıyan bir dizi gelişmeye sahne olmuştur. Bu bölüm, İzmir'deki yerel gençlik politikaları ekosisteminin oluşumunda dikkate değer bulunan ve birer "iyi örnek" olarak incelenmeye değer görülen temel girişimleri ve kilometre taşlarını ele alıyor.

Farklı platformlarda, çatılar altında ve doğrudan gençlik sivil toplumunun öncülüğünde şekillenen bu süreçler, gençlik katılımının farklı biçimlerini ve bu alanda kurulan iş birliklerinin niteliğini anlamak için önemli veriler de sunuyor. Kent Konseyi Gençlik Meclisi gibi yerleşik mekanizmalardan Gençlik Belediyesi gibi yeni arayışlara, Avrupa Gençlik Başkenti adaylık ve finalist kent süreçlerinden, farklı gençlik gruplarının dahil oluşuna, gençlik sivil toplum örgütlerinin aktif rollerinden Gençlik Örgütleri Forumu (GoFor) gibi ulusal bir çatı kuruluşla kurulan ilişkiye kadar uzanan bu gelişmeler, kentteki gençlik çalışmalarının ve politikalarının taşıdığı potansiyeli değerlendirmemize analitik ve niteliksel zemin sağlıyor. Bu kilometre taşlarının incelenmesinin, gençlerin ihtiyaçlarına yönelik yapılan analizlerin politika geliştirme süreçlerine nasıl yansıdığını ve geleceğe yönelik ne gibi imkanlar barındırdığını daha objektif bir zeminde değerlendirme imkanı sunacağını düşünüyor veya en azından umut ediyoruz.

İzmir Kent Konseyi Gençlik Merkezi

Türkiye'de yerel katılım mekanizmalarının temelini oluşturan Kent Konseyleri, 2005 yılında yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye Kanunu ile yasal bir statüye kavuşmuş ve ülke genelinde yaygınlaşmış kurumsal yapılardır. İzmir Kent Konseyi de bu yasal çerçevede kurulmuş, bünyesindeki dinamik yapılardan biri olan Gençlik Meclisi ise kentin gençlik katılımı serüvenine katkı koymak üzere çeşitli faaliyetlerde bulunmuştur. Her ne kadar İzmir Kent Konseyi Gençlik Meclisi'nin ilk faaliyetlerinin izlerini 2009-2010 yıllarına kadar sürmek mümkün olsa da, kurumun geçmişinin; farklı dönemlerde kesintiye uğrayan, etkinliğini yitiren ve zaman zaman siyasi gündemlerin gölgesinde kalan süreçlere de tanıklık ettiği genel değerlendirmesini yapmak hatalı olmayacaktır.

Bu raporda, söz konusu tarihsel dalgalanmalardan ziyade, Gençlik Meclisi'nin yakın dönemdeki yeniden yapılanma ve atılım sürecine odaklanıldı. Analizin merkezinde, 2022 yılı itibarıyla bağımsız, kapsayıcı ve politika odaklı bir kimlikle yeniden bir araya gelen ve kent yönetimi için stratejik bir aktör olma hedefiyle yola çıkan konseyin faaliyetleri yer almaktadır. Dolayısıyla bu çalışma, Gençlik Meclisi'nin 2022-2025 yılları arasındaki dönemini incelenmesini dayanak alarak, bu varoluş evresinde üretilen politika belgelerini, stratejik yaklaşımlarını ve kurumsal kapasitesini analiz etmeyi ve değerlendirmeyi amaçlıyor.

Genel Yapı ve İşleyiş

İzmir Kent Konseyi Gençlik Meclisi'nin gençlerin kent yönetimi, karar alma mekanizmaları ve sosyal yaşamda etkin bir rol üstlenmelerini sağlamayı, ayrıca İzmir ve Türkiye genelindeki gençler arasında dayanışmayı güçlendirme hedefleriyle faaliyet gösterdiği görülüyor. Bu doğrultuda, meclisin temel amacı, yerel demokrasinin güçlenmesine katkı sunmak genel çerçevesinde; gençlerin ulusal ve uluslararası çalışmalarla kentteki karar süreçlerine katılımını teşvik etmek ve İzmir'in yeni teknolojilerle ve sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle bütünleşme sürecinde gençlerin enerjisini etkin biçimde örgütlemek olarak tanımlanıyor.

Gençlik Meclisi Genel Kurulu, Kent Konseyi Yönetmeliği'nin 8. maddesinde sıralanan kişi, kurum ve kuruluşların gençlik üzerine çalışmalar yürüten 15-30 yaş arası gençlerini aynı çatı altında toplamayı hedefliyor.

Buna göre; Gençlik Meclisi Genel Kurulu'nda; ilçe kent konseylerinin gençlik meclisleri, İzmir Kent Konseyi Gençlik Meclisi çalışma grupları, üniversitelerin öğrenci konseyleri, üniversite öğrenci toplulukları/kulüpleri, lise öğrencileri, sivil toplum kuruluşları ile odaların ve kamu kurumlarının (Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, Gençlik Merkezleri, Mesleki Eğitim Merkezleri ve Halk Eğitim Merkezleri gibi) gençlikle ilgili birimlerinden temsilciler, yönetişim ve toplumsal cinsiyet eşitliği ilkeleri gözetilerek yer alır. İzmir Kent Konseyi Gençlik Meclisi Genel Kurulu'nda 125 kurumdan temsilcinin bulunduğu. 400'den fazla gencin ise bireysel olarak katkı sunduğu görülüyor.

Yapısal olarak Genel Kurul'da, meclis başkanı ve meclis yürütme kurulu üyelerinin seçimi ayrı ayrı yapılıyor, başkan haricinde 14 asil ve 14 yedek yürütme kurulu üyesi genel kurul tarafından seçiliyor. Meclisin işleyişinde, başkanın, yürütme kurulu üyelerini görev süresinin başlamasından itibaren bir ay içinde ilk toplantıya davet ediyor; toplantıda, 14 kişiden oluşan kurulun, kendi üyeleri arasından meclisin idari işleyişini yürütmek üzere bir başkan vekili ile bir meclis sekreteri belirliyor. Başkan vekilinin seçiminde toplumsal cinsiyet eşitliğinin gözetilmesi temel bir ilke olarak öne çıkıyor. Yürütme kurulu, meclis çalışmalarının etkin biçimde yürütülmesini sağlamak amacıyla gereken komisyonları oluşturuyor.

Gençlik meclisi genel hedef ve planlarının şu şekilde belirlendiği görülüyor;

- İzmir'deki gençlik meclisleri arasında eşgüdüm ve işbirliğini geliştirmeye yönelik çabaları artırmak.
- Ulusal Gençlik Meclisleri buluşması organizasyonu düzenlemek.
- Sürdürülebilirlik kapsamında su okuryazarlığı üzerine eğitimler vermek.
- Yerel yönetimlerde gençlik katılımına yönelik saha araştırmaları ve raporlama faaliyetleri yürüterek yereldeki çalışmaların ihtiyaç odaklı olmasına katkı sunmak.
- Genç katılımını sağlayarak katılımcı ve kapsayıcı etkinlikler ve organizasyonlar geliştirmek.
- Gençlere yönelik kapasite geliştirme ve farkındalık faaliyetleri düzenlemek.

Bununla birlikte İzmir Kent Konseyi Gençlik Meclisi, güncel sorunlara odaklanan tematik çalışmalarla politika önerileri geliştirmektedir. Bunlardan ilki 2022'de hazırlanan Enerji İçin Gençlik Çalıştayı Raporu, gençlerin enerji yoksulluğu, iklim krizi ve sürdürülebilir enerji gibi konularda çözüm üretme çabasını gösterirken; aynı yıl yayımlanan Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Politika Belgesi ise, eşitliğin tüm kentsel ve kamusal politikalarda gözetilmesi gereken temel bir ilke olduğunu vurgulamakta; mobbing, flört şiddeti, güvenli kent alanları ve LGBTİQ+ hakları gibi konularda yerel yönetimlere somut öneriler sunmaktadır.

İzmir Yerel Gençlik Stratejisi Dokümanı

İzmir Kent Konseyi Gençlik Meclisi'nin, Ağustos 2023 ve Kasım 2023 tarihlerinde gerçekleştirdiği I. ve II. Yerel Gençlik Stratejisi Çalıştayları[34], meclisin politika üretme konusundaki katılımcı girişimini gösteriyor. Çalıştayların ilkinde, üniversite toplulukları, gençlik sivil toplum örgütleri ve hak temelli örgütlerle (örn. Genç LGBTİ+ Derneği, Roman Gençlik Dernekleri) bir araya gelerek "ne istenildiğini" doğrudan tabandan dinlediği anlaşıyor. Bu ham fikir ve talepleri aldıktan sonra düzenlenen ikinci çalıştayda ise masaya İzmir Barosu, Tabipler Odası ve çok sayıda mühendis odası (örn. Makine, Elektrik, Gıda Mühendisleri Odaları) gibi meslek örgütlerinin teknik uzmanlığı davet edildiği görülüyor.

Belgenin hazırlık sürecine gençlerle doğrudan veya dolaylı olarak çalışan 53 kurum ve örgütün dahil olması, bu çalışmanın sadece Gençlik Meclisi'nin değil, İzmir'deki örgütlü gençliğin ve gençliğe dokunan yapıların ortak aklının bir ürünü olduğunu gösteriyor. Katılımcı listesi incelendiğinde, bu çeşitli paydaş katılımı dikkate değer.

[34] İki çalıştayın da kapsamlı sonuç raporları Gençlik Meclisi iç dokümanları olarak hazırlanmıştır.

Bu ağın içinde; Makine, Elektrik, Gıda ve Kimya Mühendisleri Odaları, İzmir Barosu, Tabipler Odası ve Mimarlar Odası gibi mesleki birikimi temsil eden yapılar bulunuyor. Onların yanında, Dokuz Eylül, Ege, Yaşar ve Katip Çelebi gibi üniversitelerden onlarca farklı öğrenci topluluğu ve kulüp, gençlerin güncel taleplerini masaya taşıma potansiyeli barındırıyor. Sürece AIESEC, Toplum Gönüllüleri Vakfı (TOG), Pi Gençlik Derneği gibi yerel, ulusal ve uluslararası ölçekte çalışan gençlik STÖ'leri ile Roman Gençlik Dernekleri, Genç LGBTİ+ Derneği gibi spesifik hak alanlarında mücadele eden örgütlerin de katılması, stratejinin kapsayıcılığını ve hak temelli bakış açısını güçlendiriyor. Bu kolektif akıl, stratejiyi tek bir grubun talepler listesi olmaktan çıkarıp, kentin tüm katmanlarına yayılan, meşru ve güçlü bir politika metnine dönüşmesine zemin hazırladığı görülüyor.

Aşağıda yer alan "İzmir Yerel Gençlik Stratejisi"nin tablolaştırılmış hali, Gençlik Meclisi'nin hazırladığı politika belgesinin sadece bir ihtiyaç ve temenni maddeleri olmaktan çıkıp; sorunların ve ihtiyaçların, çözüme dayalı somut bir yol haritasına dönüştürüldüğünü özetliyor. Talodaki satırlar Gençlik Meclisi'nin kentteki bir soruna/ihtiyaca yönelik uygulanabilir bir hedefi nasıl formüle ettiğini, çözüm için hangi aktörlerin devreye girmesi gerektiğini öngördüğünü ve tüm bu sürecin sonunda ulaşılmak istenen toplumsal faydayı nasıl tanımladığını göstermeyi amaçlıyor. Belgenin bu yapısının, reaktif bir yaklaşımdan proaktif, çözüm odaklı ve müzakereye hazır bir politika yapıcı kimliğine geçişin göstergelerinden biri olarak yorumlanabilir ve "gençlerin sorunları var" ifadesinden, "gençlerin sorunlarının çözümü için izlenmesi gereken adımlar bunlardır" ifadesine geçişi temsil ettiği değerlendirmesini yapmamıza olanak tanır.

Stratejik Amaç	Öncelikli Sorun/ İhtiyaç	Önerilen Hedef/Eylem (Ne Yapılmalı?)	Sorumlu/İlgili Paydaşlar (Kim Yapmalı?)	Beklenen Sonuç/Nihai Fayda
Yaşayan İzmir (Ulaşım)	Gençlerin toplu taşıma araçlarına ve kampüslere erişimde yaşadığı zorluklar ve maliyetler.	Ücretsiz ring servislerinin yaygınlaştırılması ve saatlerinin gençlerin sosyal yaşamına uygun düzenlenmesi.	İzmir Büyükşehir Belediyesi (ESHOT, İZULAŞ), Üniversiteler, İlçe Belediyeleri.	Gençlerin kampüslere, sosyal ve kültürel alanlara daha güvenli, hızlı ve maliyetsiz erişimi.
Yaşayan İzmir (Barınma)	Yetersiz yurt kapasitesi ve yüksek kira bedelleri nedeniyle yaşanan barınma krizi.	Belediye mülkiyetindeki atıl binaların veya misafirhanelerin dönüştürülerek geçici veya kalıcı "Gençlik Evleri" / yurt olarak hizmete açılması.	İzmir Büyükşehir Belediyesi (İmar, Emlak Daireleri), İlçe Belediyeleri, TOKİ.	Acil barınma ihtiyacı olan öğrenci ve gençler için uygun maliyetli, güvenli konaklama seçeneklerinin yaratılması.
Eğitimde İzmir	Ders çalışmak ve proje üretmek için sessiz, donanımlı ve ücretsiz kamusal alan eksikliği.	Mevcut gençlik merkezlerinin kapasitesinin artırılması ve 7/24 açık, ücretsiz internet/ikram sunan "ders çalışma alanları" kurulması.	İzmir Büyükşehir Belediyesi (Kültür ve Sosyal İşler Dairesi), İlçe Belediyeleri.	Gençlerin akademik başarılarını ve kişisel gelişimlerini destekleyen erişilebilir fiziksel altyapının güçlendirilmesi.
Teknoloji Ve Girişim	Genç girişimcilerin fikirlerini hayata geçirmek için ihtiyaç duyduğu finansal, mekânsal ve mentorluk desteğinin yetersizliği.	Belediye bünyesinde, gençlere ofis alanı, tohum sermayesi ve iş geliştirme eğitimleri sunan bir "girişimcilik ve kuluçka merkezi" kurulması.	İzmir Büyükşehir Belediyesi (Meslek Fabrikası, İZKA), Ticaret Odası, Üniversiteler, Teknoparklar.	İzmir'deki genç girişimcilik ekosisteminin canlanması ve yenilikçi iş fikirlerinin ticarileşerek istihdama katkı sağlaması.
Gençlerin Katılımında İzmir	Gençleri doğrudan etkileyen kararların, onların görüşü alınmadan merkezden verilmesi.	Belediye Meclisi gündemine gelmeden önce, gençlikle ilgili tüm konularda Gençlik Meclisi'nden resmi "gençlik etki değerlendirmesi" görüşü alınmasının kurumsallaştırılması.	İzmir Büyükşehir Belediyesi Meclisi, Kent Konseyi, İzmir Kent Konseyi Gençlik Meclisi.	Gençlerin karar alma mekanizmalarına aktif ve anlamlı katılımının sağlanması; gençlik politikalarının daha isabetli ve sahiplenilir olması.
Ruh Ve Beden Sağlığı	Gençler arasında cinsel sağlık ve ruh sağlığı konularında bilgi eksikliği ve damgalanma nedeniyle destek alamama sorunu.	Okullarda ve gençlik merkezlerinde uzmanlar tarafından verilecek, bilimsel temelli ve erişilebilir "ruh sağlığı ve cinsel sağlık eğitim modülleri" oluşturulması.	İzmir Büyükşehir Belediyesi (Toplum Sağlığı Dairesi), İl Sağlık Müdürlüğü, Üniversiteler, İlgili STK'lar (TAPV, CETAD vb.).	Gençlerin kendi sağlıkları hakkında daha bilinçli, önyargılardan arınmış ve doğru bilgiye dayalı kararlar alabilmesi.

1.1.Yerel Gençlik Stratejisi Dokümanının Değerlendirilmesi

Aşağıda yer alan değerlendirme, hazırlanan stratejik tablonun yapısal ve içeriksel özelliklerini kısaca özetlemekte; stratejinin gençlik politikası açısından öne çıkan yaklaşımlarını ve metodolojik güçlü yönlerini ortaya koymamıza yardımcı olmaktadır.

Çok Boyutlu Yaklaşım: Tablo, gençlerin hayatına dokunan farklı alanları ("yaşayan izmir", "eğitimde izmir", "katılım") bir arada ele alarak sorunu tek bir boyuta indirgemediğini gösteriyor. Gençliğin barınma gibi temel fizyolojik ihtiyacından, katılım gibi en üst düzeydeki demokratik hakkına kadar bütüncül bir bakış açısı sunulmuş. Böylelikle belge, sorunun karmaşıklığının anlaşıldığını ve çözümlerin de entegre düşünülmesi gerektiğini ortaya koyar.

Somut ve Teknik Öneriler: "Daha fazla yurt yapılsın" gibi soyut bir talep yerine, "belediye mülkiyetindeki atıl binaların dönüştürülmesi" gibi spesifik, teknik ve uygulanabilirliği daha yüksek bir öneri sunulduğu görülür. Benzer şekilde, "söz hakkı istiyoruz" söylemi, "Belediye Meclisi'nde Gençlik Etki Değerlendirmesi raporu alınması" gibi kurumsal bir mekanizma önerisine dönüştürülmüştür. Bu, Gençlik Meclisi'nin sadece ne istediğini değil, bunun nasıl yapılabileceğine dair de kafa yorduğunu gösteren bir olgunluk işaretidir.

Paydaş Haritalaması ve İşbirliği Çağrısı: Tablonun "sorumlu/ilgili paydaşlar" sütunu, stratejinin en güçlü yanlarından biridir. Gençlik Meclisi, topu sadece belediyeye atmak yerine, İzBB'nin ilgili dairelerinden üniversitelere, ticaret odasından sivil toplum örgütlerine kadar geniş bir paydaş ağı tanımlanmıştır. Bu durum, sorunlara ilişkin çözümlerin kolektif bir çaba gerektirdiğinin bilincinde olunduğunu ve Gençlik Meclisi'nin kendini bu sürecin bir parçası, bir kolaylaştırıcısı olarak konumlandırdığını gösterir.
Nihai Faydaya Odaklanma: Her bir eylemin sonunda beklenen sonucun tanımlanması (örn: "gençlerin daha güvenli ve maliyetsiz erişimi", "girişimcilik ekosisteminin canlanması"), yapılan işin bir amaç değil, daha büyük bir toplumsal faydaya ulaşmak için bir araç olduğunu vurgular. Dolayısıyla, stratejinin vizyoner yönünü ve sadece bugünün sorunlarını çözmekle kalmayıp, gelecekte nasıl bir İzmir hedeflendiğini de ortaya koyma çabasına işarettir.

Bununla birlikte strateji "ne?" ve "kim?" sorularını yanıtlamakla birlikte "ne kadar?", "hangi parayla?", "ne zaman?" ve "nasıl takip edeceğiz?" gibi uygulama için hayati olan soruları cevapsız bıraktığı değerlendirmesi yapılabilir. Bu tür eklemeler, belgenin vizyoner politik metinden, tam teşekküllü bir eylem planına dönüşmesini sağlayabilir.

İzmir Kent Konseyi Gençlik Meclisine ilişkin Genel Değerlendirme

Kent konseyleri çatısı altındaki gençlik meclisleri, yerel demokrasinin gençler açından en kritik katılım alanlarından biridir. Bu yapılar, çoğu zaman gençlerin sesini duyurmakla yetinen, sosyal etkinlikler düzenleyen sembolik birer danışma organı olma riski taşır. Gençlik meclislerini anlamlı kılan ise bu rolün ötesine geçip, kentin yönetim masasında ciddiye alınan, kurumsal ve politik bir aktöre dönüşebilme potansiyelidir. İzmir Kent Konseyi Gençlik Meclisi'nin ortaya koyduğu çalışmalar ve belgeler incelendiğinde, böyle bir dönüşümün, yani sembolik katılımdan stratejik ortaklığa uzanan bir adımın atıldığını somut kanıtlarıyla görebilmekteyiz.

İzmir Gençlik Meclisi'nin yolculuğu, onun zamanla stratejik akıl geliştirdiğini gösteriyor. İlk çalıştaylar, yüzlerce gencin ve paydaşın katılımıyla, sorunları ve talepleri ham haliyle topluyor. Ancak Meclis'in asıl başarısının, bu dağınık ve ham veriyi bir kenarda bırakmayıp, "İzmir Yerel Gençlik Stratejisi" gibi bütünlüklü bir yol haritasına dönüştürmesinde yattığı yorumu hatalı olmayacaktır. Belge, gençlerin sadece "barınma ve ulaşım istiyoruz" demediğini; teknolojiden, ekolojiye, girişimciliğe, karar mekanizmalarındaki temsiliyetten gençlerin ruh sağlığına kadar hayatın tümüne dokunan entegre yaklaşımlar geliştirmeye çalıştığını kanıtlıyor. Bu yaklaşım, Meclis'in edilgen bir "şikayet makamı" rolünü reddedip, aktif bir "çözüm ortağı" kimliği taşıdığını gösteriyor.

İzmir Gençlik Meclisi, bu yetkinliğini spesifik alanlarda daha da ileri taşıma gayretinde görünüyor. "Enerji İçin Gençlik Çalıştayı Raporu" ile iklim krizi gibi kent hakkı konularında veya "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Politika Belgesi" gibi belgelerle net bir duruş sergileyebileceğini gösteriyor. Bu tutum belgeleri, İGM'nin sadece gençlerin değil, kentin geleceğinin temel meselelerine kafa yoran, hak temelli ve evrensel değerleri savunan aktif politik bir yapı olduğu yorumunu yapmamıza olanak sağlıyor. Elbette, bir sonraki aşamaya geçmesi için atılması gereken adımlar olması kaçınılmadır. Hazırlanan stratejilerin, kağıt üzerinde kalma riskini ortadan kaldırmak için ölçülebilir hedeflere, somut bütçe öngörülerine ve net bir takvime bağlanmasının gerekli olduğu görülüyor.

Nihayetinde İzmir Kent Konseyi Gençlik Meclisi'nin ortaya koymaya çalıştığı birikim, gençlerin doğru araçlar ve fırsatlar verildiğinde, yaşadıkları kentin en karmaşık sorunlarına dahi ne kadar yenilikçi, cesur ve akılcı çözümler getirebileceğinin sağlam bir kanıtı olarak karşımıza çıkıyor.

İzmir Gençlik Belediyesi Girişimi (2022–2024)

Demokratik bir yerel yönetimin en temel koşullarından biri, gençlerin kentsel karar alma süreçlerine anlamlı bir şekilde katılmasıdır. Ancak Türkiye pratiğine bakıldığında, bu katılımın çoğu zaman sembolik bir düzeyde kalma eğiliminde olduğu görülür. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin 2022 yılında başlattığı "Gençlik Belediyesi[34]" girişimi, tam da bu yerleşik döngüyü kırma potansiyeli taşıyan yapısal bir yenilik denemesi olarak öne çıkıyor. "Yarının lideri değil, bugünün ortağı" mottosuyla şekillenen bu model, gençleri kentin sorunlarına çözüm üreten pasif yararlanıcılar değil, aktif politika ortakları olarak görmeyi vaat eden bir yapı olarak analize dahil etmemizi kaçınılmaz kılıyor.

Kuruluş Amacı ve Yapısal Çerçeve

Gençlik Belediyesi, İzmir Büyükşehir Belediyesi Gençlik Çalışmaları ve Sosyal Projeler Şube Müdürlüğü'ne bağlı, ancak kararları "tavsiye niteliğinde" olan yarı özerk bir platform olarak karşımıza çıkıyor. Bu yapı, gençlerin fikirlerinin bürokratik süreçlerde kaybolmadan somut politikalara dönüşebilmesini sağlamak üzere kurulmuş, tüzüğünde gençlerin karar alma süreçlerine katılımı, kent sorunlarına yönelik proje üretimi ve dayanışma kültürünün geliştirilmesinin temel amaçlar olarak belirlendiği görülüyor.

Seçim ve Temsiliyet Modeli

Geleneksel gençlik meclislerindeki rekabet ve temsiliyet krizlerini aşmak için yenilikçi bir seçim yöntemi uygulamaya çalıştığı görülüyor.

Kura Yöntemi: 18–30 yaş arası tüm İzmirli gençlerin başvurusuna açık olan üyelik sistemiyle, 44 asil ve 44 yedek üye başvuru havuzundan kura ile belirlenmiş.
İlçe Bazlı Kota Sistemi (D'Hondt): 30 ilçenin genç nüfus oranlarına göre dağılım yapılmış, böylece kentin merkez ve çevre bölgeleri genç nüfus yoğunluğuna göre daha adil biçimde temsil edilmiş.

Yapı; Başkanlık Divanı, 11 İhtisas Komisyonu (örneğin çevre, toplumsal cinsiyet eşitliği, ulaşım, kültür-sanat vb.) ve danışma ile hukuk kurulları üzerinden işlemesinin planlandığı görülüyor. Gençlerin hazırladığı "fikir tasarıları", bu komisyonlarda tartışılıp olgunlaştırılmakta ve meclis genelinde oylanarak kabul edildiğinde doğrudan büyükşehir belediyesine iletilmektedir. Bu süreç, gençlerin fikir üretimini biçimsel bir karar zincirine dönüştüren nadir örneklerden biridir. Elbette, tavsiye niteliği kararlar, sembolik katılım riskini temelde taşımaktadır.

Faaliyetler ve Kurumsal Etkileşim

Gençlik Belediyesi, 2022–2024 döneminde kayda değer bir faaliyet takvimi ortaya koymuştur. Yapılan 977 başvuru arasından seçilen 88 üye, iki yıllık süreçte 11 genel kurul ve 12 yürütme kurulu toplantısıyla bir araya gelmiş, ayrıca farklı tematik komisyonlarda düzenli çalışmalar yürütmüştür. Ancak bu sayısal verilerin ötesinde, girişimin en dikkat çekici yönü, İzBB'nin kurumsal yapısıyla kurduğu derinlemesine ilişkidir. Bu dönemde belediyenin 20'den fazla daire başkanlığı ve İZDOĞA, İZFAŞ gibi 10 iştirak şirketiyle 40'ın üzerinde toplantı yapılmış olması, sadece bir faaliyet listesi değil, aynı zamanda gençlerin politik süreçlere dahil

[34] Gençlik Belediyesi Tüzüğü (ingilizce): https://rb.gy/yvkasi

olma konusundaki kararlılığının ve kurumsal bir diyalog zemininin inşa edildiğinin de bir göstergesidir. Gençlik Belediyesi'nin, sivil toplum kuruluşları, kooperatifler, özel sektör temsilcileri ve spor kulüpleriyle de çok paydaşlı ilişkiler kurmaya çalıştığı faaliyet raporlarından anlaşılmaktadır. Örneğin Altay Spor Kulübü ile spor temalı, İzmir Köy-Koop Birliği ile kırsal kalkınmaya yönelik ortak görüşmeler gerçekleştirdiği görülüyor.
Bunun yanı sıra, Avrupa Gençlik Başkenti adaylık süreçleri, Maraton İzmir, Avrupa Hareketlilik Haftası, İzmir Enternasyonal Fuarı gibi etkinliklerde sağlanan temsil, Gençlik Belediyesi'nin kent ölçeğinde görünürlüğünü ve İzmir'in "genç dostu kent" vizyonuna olan katkısına dair kanıt niteliği taşıyor.

İzmir Gençlik Belediyesi Deneyimine Dair Değerlendirme

Dönemin İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı'nın gençlik katılımını teşvik eden vizyonu doğrultusunda, gençlerin kendi inisiyatifleriyle şekillenen İzmir Gençlik Belediyesi, yenilikçi bir yönetişim modeli olarak dikkat çekicidir. Yasal, yönetmeliklerle çerçevelenmişbağlayıcılığı olmamasına rağmen bu yapının, kentin farklı coğrafyalarından gençlerin temsil edildiği -en azından temsil edilmesinin önemle dikkate alındığı-, belediye faaliyetlerini izleme ve kendi yol haritalarını belirleme imkanı bulduğu -veya en azından bu ihtimali barındıran- bir platform işlevi gördüğü anlaşılıyor. Girişimin en önemli potansiyeli, gençlerin "kent hakkı" kapsamındaki taleplerini resmi karar alma mekanizmalarına iletebilecekleri bir kanal açması olarak değerlendirilebilir. Girişimin, bu işlevini bir "gölge belediye" yaklaşımıyla, aktif yurttaşlık temelinde kurgulayarak demokratik ve şeffaf katılım için bir alan yarattığı yorumunu yapmak yanlış olmayacaktır.
Gençlik Belediyesi Projesi süreci, ümit vadeden bir vizyonun, yerleşik kültürel ve bürokratik zorluklar yaşadığına dair ip uçları da veriyor. Bunlar arasında;

Ön Yargılar ve Direnç: Girişimin ciddiyetinin sürekli sorgulanması ve gençlerin "deneyimsizliği"ne dair ön yargılar, sürecin engellerinden biri olmuştur.
Statü ve Yetki Belirsizliği: Yapının adının "Gençlik Belediyesi" mi, yoksa sadece bir "meclis simülasyonu" mu olduğu konusundaki iç tartışmalar, projenin kurumsal sahiplenilmesindeki zayıflığı ve yetki alanındaki belirsizlikleri yansıtmaktadır.
Kaynak Sorunları: Projenin hayata geçirilme sürecinde sabit bir çalışma alanı tahsisi süreçleri ve bütçe konusundaki belirsizlikler, iradenin tek başına yeterli olmadığını, projenin başarısı için somut kurumsal desteğin ve yol haritasının şart olduğunu göstermiştir.

İzmir Gençlik Belediyesi, tüm "sancılara" rağmen, Türkiye'de gençlik katılımı alanında tasarlanmış yenilikçi model denemelerinden biridir. Kentin tamamını kapsayan adaylık ve temsil mekanizması, ihtisas komisyonları aracılığıyla politika üretme iddiası ve gençleri "ortak" olarak gören yaklaşımı ile, yerel yönetimler için değerli bir "gençlik katılımı yol haritası" önerdiği görülmektedir. Bu vaka, başarılı bir katılım modelinin sadece iyi bir fikre değil, aynı zamanda bürokratik direnci kıracak kararlı bir iradeye, gençlere güvenen bir kurumsal kültüre ve onlara hareket alanı sağlayacak somut kaynaklara ihtiyaç duyduğunu kanıtlar niteliktedir.

Yerel yönetimdeki iktidar değişikliği sonrasında projenin devamlılığının sağlanmaması, gençlik katılımı mekanizmalarının sürdürülebilirliği konusunda önemli bir bulgu sunuyor. Bu durum, gençlerin katılım süreçlerinde belirli bir seviyeye ulaşabilmelerine karşın, oluşturulan yapıların idari ve siyasi iradeye bağlılığı nedeniyle kalıcı olamayabildiğini gösteriyor. İzmir Gençlik Belediyesi deneyimi, gençlik katılımının proje bazlı ve dönemsel olmaktan çıkarılıp kurumsallaşması için, her türlü idari değişiklikten etkilenmeyecek yasal güvencelere, bağlayıcı protokollere ve kalıcı yönetmeliklere olan ihtiyacı net bir şekilde ortaya koyuyor. Sonuç olarak bağlayıcılığın, katılımın sürdürülebilirliği için temel bir gereklilik olarak öne çıktığı somut bir kanıt olarak Gençlik Belediyesi girişimi İzmir'in gençlik çalışmaları ve gençlerin katılımı hafızasındaki yerini alıyor.

İzmir Avrupa Gençlik Başkenti 2025-2026 Adaylık Süreçleri

Avrupa Gençlik Başkenti (European Youth Capital – EYC) programı, Avrupa Gençlik Forumu tarafından yürütülen, gençlerin kent yönetiminde aktif yurttaşlar olarak yer almasını teşvik eden bir Avrupa inisiyatifidir. Her yıl bir kent, gençlerin toplumsal, kültürel ve politik yaşamın merkezinde olduğu bir yönetişim modeli sunarak bu unvana hak kazanır. İzmir'in 2025 ve 2026 yıllarında arka arkaya Avrupa Gençlik Başkenti finalistleri arasına seçilmesi, hem Türkiye'nin gençlik politikaları hem de gençlerin yerelde yürüttüğü demokrasi çalışmaları açısından çarpıcı bir dönüm noktası olarak değerlendirilebilir. İzmir'in bu süreçteki motivasyonunun, gençlerin yalnızca hedef kitle değil, kentin sosyal, ekonomik ve kültürel yaşamının eşit ortakları olarak yer aldığı katılımcı bir model geliştirmek olarak değerli bir alt-yapıya sahip olduğu görülüyor. Başvurunun çıkış noktası, gençlerin Türkiye'deki yapısal sorunlarına — istihdam, güvencesizlik, siyasete güvensizlik ve gelecek kaygısı— yerel ölçekte çözüm üretebilecek bir vizyon geliştirmek olarak dikkat çekiyor.

İzmir Büyükşehir Belediyesi, Sosyal Projeler Daire Başkanlığı, Gençlik Çalışmaları Şube Müdürlüğü kolaylaştırıcılığında yürütülen bu süreç, Gençlik Örgütleri Forumu (GoFor) ile belediye arasında imzalanan protokolle çerçevelenmiş bir eşit ortaklık modeli üzerine kurulmuş. Bu protokol, gençlik örgütlerini bir projenin paydaşı değil, kentin gençlik politikalarının "yönetişim ortağı" haline getirme potansiyeli taşıması açısından önemli ve yerel düzeyde bu ölçekte ilk örnek olması dikkat çekiyor. Sürecin yürütücü ekibi, Gençlik Belediyesi, Gençlik Meclisi, yerel gençlik sivil toplum örgütleri ve belediyenin gençlik çalışanlarından oluşturulmuş ve kentin olabildiğince tüm kimlik çeşitliliğini, gençler özelinde temsil etme potansiyeli taşıma hedefiyle bir araya gelmiş.

2025 Yılı Avrupa Gençlik Başkenti Adaylık ve Finalist Kent Süreci: Katılımın Altyapısını Kurmak

2025 adaylık süreci, İzmir'deki gençlik ekosisteminin ilk defa bu kadar geniş ölçekte bir araya geldiği bir ortak üretim deneyimi olduğu için özel bir anlam taşıdığı söylenebilir. Sekiz aylık yoğun çalışma, çok sayıda çalıştay[35] ve ihtiyaç analiziyle şekillenen süreçte, gençlik örgütlerinin geri bildirimleri doğrultusunda yedi stratejik alan belirlenmiş: katılım ve kapsayıcılık, istihdam, dijital dönüşüm, kültür-sanat, iyi olma hali, gençlik hakları ve ekolojik sürdürülebilirlik. Bu başlıklar, kent politikalarının gençlik boyutunu yatay biçimde yeniden kurgulayan bir vizyonu ortaya koymayı hedeflemiş olduğu görülüyor.

Adaylık süreci aynı zamanda, Gençlik Belediyesi modelinin Avrupa ölçeğinde tanıtıldığı, "gençlerin bugünün ortağı olduğu" bir yönetişim yaklaşımının uluslararası sahneye taşındığı bir platform işlevi görmüştür. 2025 yılı için bu unvan kazanılamamış olsa da İzmir'in finalistliği, yerel yönetim–sivil toplum iş birliğinin uluslararası düzeyde görünürlük kazanmasını sağlamış ve kentte kalıcı bir deneyime ve öğrenmeye yol açmış olduğu anlaşılıyor.

2026 Adaylığı ve Finalist Kent Süreci

2026 başvurusunun, 2025 deneyiminin üzerine inşa edilen daha olgun ve politik olarak iddialı bir aşamayı temsil ettiği görülüyor. "Gençlik kimliğinin onuru (dignity of youth identity)" mottosuyla şekillenen bu yeni vizyon, gençlerin yalnızca güvenli alanlara eriştiği değil, toplumsal, ekonomik ve politik olarak saygı duyulan bir kimlik haline geldiği bir kentsel ekosistemi hedeflediği anlaşılıyor. İzmir, 2026 vizyonunu dört ana sütun üzerine kurulmuş;

[35] Kent ve Gençlik Çalıştayı Raporu: https://rb.gy/bvt6pii

- **Gençlik kimliğinin onurunu savunmak:** Gençliği geleceğin teminatı olarak gören pasif söylemi bir kenara bırakıp, onların mevcut sorunlarını ve haklarını gündemin merkezine taşımak.
- **Kalıcı yerel gençlik politikaları oluşturmak:** Adaylık sürecini, Türkiye'de bir ilk olacak şekilde, bizzat gençler tarafından tasarlanan kapsamlı ve kalıcı bir yerel gençlik politikasının hayata geçirilmesi için bir fırsat olarak görmek.
- **Gençlik çalışmalarının merkezi olmak:** İzmir'in sahip olduğu vizyon, güçlü STÖ altyapısı kurarak ve Avrupa ile bağlarını kullanarak kenti, Türkiye için bir gençlik politikası ve gençlik çalışmaları merkezi haline getirmek.
- **Çok kültürlülüğü gençlerden ilham alarak yaşatmak:** Kentin tarihi çok kültürlülük mirasını, gençlerin dinamizmi ile birleştirerek, her türlü ayrımcılığa karşı eşit, barışçıl ve onurlu bir yaşam kültürünün öncüsü yapmak.

Sürecin yönetiminin, doğrudan gençlerin eline olduğu. “2026 Avrupa Gençlik Başkenti Platformu” adını taşıyan yeni yönetim yapısı, en az %70’i gençlerden oluşan bir kurul tarafından yürütülmüş. İzBB, kolaylaştırıcı rolünü ve sürecin yürütülmesi için gerekli kaynağın aktarılmasını üstlenmiş; karar verme sorumluluğu gençlik örgütlerinin, GoFor ve gençlik yapılanmalarının inisiyatifine bırakılmış. Bu rol dağılımının, yerel katılım modelleri açısından Türkiye’de istisnai bir örnek teşkil ettiğini söylemek hatalı olmayacaktır.

2026 programı, üç ana blok altında yeniden bütünleştirildiği görülüyor:

1. **Gençlerin Politik Varoluşu:** Katılım, kapsayıcılık ve yerel gençlik politikasının inşası.
2. **Gençlerin Ekonomik Varoluşu:** Genç yoksulluğu, istihdam, güvenceli staj ve erişilebilir yaşam olanakları.
3. **Gençlerin Sivil, Sosyal ve Kültürel Varoluşu:** Gençlik çalışmaları, iyi olma hali, kültür-sanat, dijital dönüşüm ve sürdürülebilirlik.
4. Unvan kazanılamasa da, 2025'te olduğu gibi yine, İzmir'deki gençlik ekosistemi için kalıcı kazanımlar üretmeyi hedeflemiş olduğu ve Türkiye'de bir yerel yönetimin gençlerle birlikte nasıl politika üretebileceğine dair somut bir yol haritası sunduğu görülüyor. Bu adaylık, yerel yönetim-sivil toplum iş birliğini "proje ortaklığından" "yönetişim ortaklığına" taşıyan, gençlik haklarını kentin anayasası haline getirmeyi amaçlayan ve bu vizyonuyla sadece İzmir'e değil, tüm Türkiye'ye ilham veren bir model olarak İzmir hafızalardaki yerini aldığı görülüyor.

Değerlendirme

İzmir’in iki yıllık bu adaylık süreci, Türkiye’de gençlik politikasına dair paradigmaya önemli katkılar sunmuştur.

- Yerel yönetim bu süreçte, klasik “hizmet sunucu” rolün ötesine geçerek, gençlerin karar alıcı olarak güçlendiği bir kolaylaştırıcı aktöre dönüşmüştür.
- Eşit ortaklık protokolü, gençlerin idari sistem içinde hukuki meşruiyet kazandığı bir örnek haline gelmiştir.
- Kapsayıcılık ilkesi, Roman, LGBTİQ+, mülteci ve dezavantajlı gençleri de merkeze alarak temsilin derinleştirilmesini sağlamıştır.
- Çok paydaşlı iş birliği yapısı, belediye, sivil toplum, akademi ve özel sektörün gençlik odaklı hedeflerde birleştiği bir kent vizyonu yaratmıştır.
- Stratejik hedeflerin ölçülebilir ve izlenebilir eylemsellere dönüştürülmüş olması, sürecin bir “etkinlik yılı” değil, uzun vadeli yerel gençlik politikasına geçişin altyapısı olduğunu göstermiştir.

Sonuç olarak İzmir, Avrupa Gençlik Başkenti unvanını kazanmamış olsa da, bu süreç aracılığıyla Türkiye'de katılımcı gençlik yönetişimi ve hak temelli yerel gençlik politikası geliştirme konusunda örnek teşkil eden bir model ortaya koymuştur. İki yıllık adaylık deneyimi, gençleri "geleceğin değil, bugünün ortağı" olarak gören bir değer dönüşümünün hem öğrenme alanı hem de kurumsal hafızası olarak yerel gençlik politikaları tarihinde yerini almıştır.

İZBB ve Gençlik Örgütü Forumu (GOFOR) İlişkileri

Türkiye'de gençlik politikalarının demokratik, hak temelli ve kapsayıcı biçimde ele alınmasına öncülük eden Gençlik Örgütleri Forumu (GoFor), 2015 yılında kurulan ve farklı gençlik örgütlerini çatısı altında toplayan bağımsız bir yapıdır. GoFor'un ortaya çıkışı, 2000'li yıllardan itibaren güçlü bir Ulusal Gençlik Konseyi oluşturma yönündeki arayışların bir ürünü olarak değerlendirilebilir. Dernekleşmesiyle birlikte GoFor'un, ulusal düzeyde genç temsilinin fiili karşılığını oluşturduğu ve 2019'da Avrupa Gençlik Forumu'na gözlemci üye olarak kabul edilmesiyle Türkiye gençlik alanının Avrupa düzleminde görünürlüğünün arttığı söylenebilir. Bu üyeliğin, Türkiye'de geliştirilen hak temelli gençlik yaklaşımının Avrupa politikalarıyla kesişmesi açısından dikkate değerdir.

GoFor'un bağımsız, şeffaf ve çoğulcu yapısının; gençlik örgütlerinin güçlenmesine, gençlerin sosyal ve politik süreçlere aktif katılımına ve kanıta dayalı politika üretim kültürünün yaygınlaşmasına katkı sunduğu gençlik alanındaki hak temelli mücadelesinden izlenebilir. Bu yaklaşımın yerel düzeydeki ilk somut yansımalarından birinin, 2022 yılında İzmir Büyükşehir Belediyesi ile kurulan iş birliği ve bu işbirliğini yazılı hale getiren protokol[36] olduğunu dile getirmek mümkündür. İzBB'nin Avrupa Gençlik Başkenti adaylık süreci üzerinden şekillenen bu ilişki, belediyenin gençlik politikalarını yalnızca hizmet odaklı değil, katılım, eşit temsil ve ortak üretim temelli bir çerçevede yeniden konumlandırma iradesini yansıtıyor.

Sürecin, Türkiye'de yerel yönetim–sivil toplum ilişkileri açısından yenilikçi bir örnek oluşturduğu ifade edilebilir. İzBB'nin bu çerçevede faaliyet gösteren Gençlik Çalışmaları Müdürlüğü, gençlik politikalarının kurumsal düzeyde bütünleşmesini sağlayacak ve belediyenin gençlerle doğrudan ilişki kurabilmesine olacak tanıyacak veya en azından bu potansiyeli taşıyan bir yapıdadır. Böylelikle belediyenin, gençleri hizmet alıcısı olarak değil, yerel karar süreçlerinin etkin paydaşı olarak görme yönelimini güçlendirdiği söylenebilir.

GoFor–İzBB ortaklığı kapsamında yürütülen gençlik politika çalıştayları, belediye çalışanlarına yönelik kapasite geliştirme programları, sivil izleme faaliyetleri ve katılım temelli planlama süreçlerinin, yerelde gençlik politikalarının kurumsallaşmasına katkı sunduğu gözlenmektedir. Bu deneyimin, yerel yönetimlerde hak temelli yönetişim kültürünün oluşmasını kolaylaştırdığı ve gençlerle iş birliği biçimlerini geliştirdiği yorumunu yapmak hatalı olmayacaktır.

İzmir'de geliştirilen bu modelin, kısa sürede diğer büyükşehirlerde de karşılık bulduğu dikkat değerdir. Eskişehir ve Antalya Büyükşehir Belediyeleri'nin, GoFor ile benzer protokoller imzalamalarının, farklı kentlerdeki gençlik çalışanlarının ortak bir yaklaşım etrafında buluşmasına imkan tanıdığına dikkat çekilmelidir. Ayrıca bu iş birliği modelinin, Adana ve Diyarbakır gibi kentlere de gelecek süreçlerde yaygınlaşma potansiyeli taşımaktadır.

[36] 16.02.2022 Tarihli İzBB Meclis Kararı: https://www.izmir.bel.tr/tr/KararDetayi/30594

Genel olarak değerlendirildiğinde, GoFor–İzBB deneyiminin, Türkiye'de gençlik politikalarının yerelleşmesi, kurumsallaşması ve sürdürülebilir bir yönetişim ekseninde gelişmesi açısından önemli bir örnek oluşturduğu söylenebilir. Ortaya çıkan modelin, gençlik STÖ'leri, yerel yönetimler ve gençlerin birlikte politika üretme kapasitesini güçlendirdiği, uluslararası gençlik politikaları ve çalışmaları, ulusal düzeyde yürütülen gençlik politikaları ile yerel uygulamalar arasında yapısal bir köprü oluşturma potansiyeline işaret eder.

Bu bağlamda GoFor'un uluslararası düzeyde savunduğu hak temelli gençlik politikası anlayışını yerel düzeye taşıma yönündeki çabalarının, Türkiye'de gençlerin karar süreçlerine anlamlı katılımını destekleyen çok düzeyli bir yönetişim modelinin oluşumuna katkı sunduğu ifade edilmelidir.

[33] Kent ve Gençlik Çalıştayı Raporu: [32] Gençlik Belediyesi Tüzüğü (ingilizce): https://rb.gy/yvkasi

SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME

Bu rapor, İzmir'deki gençlerin katılım pratiklerini, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin son dönemdeki politika ve kurumları ekseninde bütüncül bir şekilde analiz etmek üzere hazırlandı. Çalışma, gençlerin karar süreçlerine katılımını; basit bir "temsil" meselesinin ötesinde, yerel demokrasinin kalitesi, kent hakkı ve toplumsal eşitlik açısından stratejik bir unsur olarak ele alır. Bu doğrultuda raporun, mevcut politika ve yapıların, gençlerin güçlenmesine olan katkıları, katılımın derinliği ve sürdürülebilirliği değerlendirerek, kapsayıcı bir yerel gençlik politikası için atılması gereken adımlara dair bir çerçeve sunması hedeflendi.

Konuyu bütünlüklü bir şekilde ele almak için rapor dört ana bölüme ayrıldı. İlk bölümde, "gençlik katılımı" derken ne anlaşılması gerektiği, gençler özelinde Avrupa Birliği çerçeve dokümanları üzerinden tanımlandı. İkinci bölümde İzmir' özelinde, veriler ve araştırmalarla kentteki gençlerin durumu, sorunları ve belediyeden beklentileri resmedilmeye çalışıldı. Üçüncü bölümde, İzBB'nin bu beklentilere hangi hizmet ve projelerle yanıt vermeye gayret ettiği mercek altına alındı. Son olarak dördüncü bölümde de "gençlik meclisi" gibi yapıların işlevi, gençlerin katılımı ne kadar duyurabildiği değerlendirildi.

Son dönemlerde siyasal dinamizmin arttığı ve gençlerin toplumsal hareketlerde merkezi özneler olarak konumlandığı bir konjonktüre tanıklık ediyoruz. Ancak bu görünürdeki politik duruşun, gençliğin salt bir değişim aktörü olarak konumlanmasından ziyade, çok daha derin ve yapısal sorunların bir yansıması olduğunu görmek kritik önem taşıyor. Gençlerin hayallerinin küçüldüğü, önceliklerinin sadece geçinebilmek ve ayakta kalmak olduğu; çoğunluğun kendini umutsuz hissettiği ve bir çözüm olarak yurt dışına gitmeyi düşündüğü bir gençlik profili ile karşı karşıyayız[37]. Bu bağlamda sadece ekonomik krizden kaynaklı problemlerin olmadığının, aynı zamanda kurumlara ve siyasete yönelik derin bir güvensizlik, umutsuzluk, dışlanmışlık ve aidiyet sorunları bulunduğunun altı çizilmelidir. Gençler, ülke sorunlarına ilgi duysalar dahi bir şeyi değiştirebileceklerine dair inançlarını yitirmiş durumdalar. Bu genel projeksiyonu göz ardı etmemek, İzmir özelindeki değerlendirmelere geçmeden önce elzemdir. Zira İzmir'deki gençlerin gündemlerini ve yaşamlarını, ülkenin bu genel atmosferinden ayrı düşünmek hatalı olacaktır.

Aslında gençlerin yerel yönetime katılımı meselesi de tam bu zeminde anlam kazanıyor. "Katılım", gençler için artık sadece demokratik bir söz hakkı istemek değil, aynı zamanda içinde sıkıştıkları bu bunaltıcı durumdan bir çıkış yolu bulma, hayata tutunma ve kendi geleceklerini kurma çabası demek. Dolayısıyla bu rapor, yerel yönetimlerin bu geniş çerçeve içinde, gençlerin yaşadığı bu acil ve temel sorunlara ne kadar kalıcı ve gerçekçi çözümler üretebildiğini de sorguluyor.

Türkiye genelindeki bu tablo, elbette nüfusunun beşte biri genç olan İzmir için de geçerli. Kentteki gençlerin sorunları ve beklentileri, aslında ülkedeki bu sıkışmışlığın görünümlerini barındırıyor. Bu raporda incelendiği üzere, gençlerin gündemi üç temel alanda toplanmış durumda: birincisi, gündelik hayatlarını idame ettirebilecekleri, onları doğrudan etkileyen ulaşım ücretleri ve barınma sorunu gibi ekonomik zorluklar. İkincisi, kendilerini iyi hissetmek için ihtiyaç duydukları erişilebilir psikolojik destek ve çalışıp sosyalleşebilecekleri güvenli kamusal alanların eksikliği. Üçüncüsü ise kendileri için yapılan hizmetlerden haberdar olamama ve kentin kararlarına katılamama hissi. Aslında bu üç başlık, İzmir'de gençlerin temel haklarına ve dolayısı ile hayatlarına dokunmak için nereden başlanması gerektiğine dair de bir çerçeve sunuyor.

[37] KAS (2024). Türkiye Gençlik Araştırması 2023: Türkiye'nin Z Raporu. Konrad-Adenauer-Stiftung (KAS) Türkiye. & Habitat Derneği (2025). Türkiye'de Gençlerin İyi Olma Hali Raporu V.

Bu genel tabloya dair İzBB'nin gençlere yönelik son yıllarda attığı adımlar elbette göz ardı edilmemeli. En başta, belediye yapısı içinde doğrudan gençlik çalışmalarına odaklanan bir müdürlüğün varlığı, bu konuya verilen kurumsal öneme ilişkin bir başlangıç noktası. Müdürlük, gençlere yönelik politikaların kağıt üzerinde kalmamasını, bütçelenmesini ve bir sahibi olmasını sağlamaya yönelik atılan somut bir adım. Bu yapıya bağlı olarak geliştirilen "Gençİzmir" platformu, hem dijitalde (web sitesi, Instagram) hem de fiziksel mekanlarda (gençlik merkezleri[38]) gençlere ulaşan ana kanal olarak öne çıkıyor. Hizmetlere bakıldığında, bir yandan yemek, kitap desteği, çamaşırhane hizmeti ve maddi destek gibi gençlerin en temel ve acil ekonomik ihtiyaçlarına yanıt verilmeye çalışıldığı görülüyor.

Diğer yandan ise gönüllülük projeleri, öğrenme ve gelişim atölyeleri, ücretsiz kurslar, kamplar ve psikososyal destek gibi gençlerin sosyal ve kişisel gelişimini hedefleyen hizmetler sunuluyor. Bütün bu çabalar, gençliğin sorunlarına cevap verme isteğini ve bu alana kaynak ayrılması gerektiğine dair kurumsal niyeti ortaya koyan somut adımlar olarak değerlendirilmeli.

Bu somut hizmetlerin ötesinde asıl belirleyici olanın, belediyenin stratejik vizyonu olduğunun altı kalın kalemlerle çizilmeli. Stratejik planlar gibi resmi belgeler, bir kurumun gençlere nasıl baktığını, onları bugünün bir ortağı mı yoksa sadece geleceğin bir konusu olarak mı gördüğünü ele veren en net metinlerdir. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin 2025-2029 dönemine yönelik hazırlanan stratejik planı incelendiğinde, gençlik konusunun farklı başlıklar altına yerleştirildiği görülüyor. Planda gençlere yönelik politika ve hizmet alanlarının sosyal destek, istihdam, eğitimde fırsat eşitliği ve kültürel katılım gibi hedefler altında yer aldığı dikkat çekiyor. Bu durum, kağıt üzerinde de olsa, gençlerin temel sorunlarının belediyenin gündeminde olduğunu ve bu sorunlara yönelik bir politika çerçevesi oluşturma niyetinin bulunduğunu gösteriyor. Ancak analiz boyunca, sunulan hizmetlerin kapsamı ve niceliği kadar, bir milyona yakın gencin yaşadığı bir kentte farklı gençlik gruplarına ne ölçüde ulaşıldığı sorusu da eleştirel bir perspektifle sürekli akılda ve gündemde tutulması gereken bir soru olarak güncelliğini koruyor.

Yine de bu niyetin sadece belgelerde ve raporlarda kalmadığını, bunu hayata geçirmek için bir çaba harcandığını da görmek gerekli. Özellikle gençlerin söz sahibi olması için atılan adımlar önemli. Kent Konseyi çatısı altındaki Gençlik Meclisi, gençlerin kendi meselelerini konuşup belediyeye taşıma çabasının bir göstergesi. Geçmişte denenen "Gençlik Belediyesi" gibi modeller, Avrupa Gençlik Başkenti olma yolunda gençlik örgütleriyle kurulan diyalog ve son olarak da Gençlik Örgütleri Forumu ile bir "yerel gençlik politikası" metni hazırlama iradesi... Bütün bunlar aynı yöne işaret ediyor: Belediye, gençlerle birlikte yol yürümenin farklı kanallarını deniyor ve bu arayışın kendisi kıymetli bir birikim yaratıyor.

[38] Her ne kadar merkezler stratejik plandaki en somut katılım/takip/izleme alanları olsa da; hem konumu hem de sembolik anlamı açısından kritik bir öneme sahip olan Alsancak'taki Tarihi Havagazı Fabrikası Gençlik Yerleşkesi'nin bu süreçte gençlik çalışmalarına kapatılması, kent hafızasında ve gençlik hizmetleri alanında önemli bir kayıp olarak not edilmelidir. Bu kararın ardındaki sebeplerin ve gençler üzerindeki etkilerinin ayrıca incelenmeye değer görünüyor.

Politikaların Etkinliği ve Sınırları

İzBB'nin gençlik alanındaki çabalarını ve somut hizmetlerini not ettikten sonra, madalyonun diğer yüzünü çevirmek gerekiyor. Çünkü asıl mesele, yapılanların ve yapılmaya çalışanların isimlerinden ve sayılarından çok, bu çabaların ne kadar yapısal, kalıcı ve kapsayıcı olduğudur. Atılan tüm adımlarla birlikte, mevcut yaklaşımda dört temel sorun alanı kendini gösteriyor.

1. Stratejik Bütünlük Eksikliği ve Dağınık Yapı

İlk ve en temel sorun, belediyenin stratejik planlama yaklaşımında ortaya çıkıyor. Gençlik, bu planlarda kendine ait, bütünlüklü bir politika alanı olarak tanımlanmıyor. Bunun yerine, "eğitim", "sosyal destek", "spor" gibi farklı hedeflerin arasına dağıtılmış bir konu/hedef kitle olarak yer alıyor. Bu stratejik dağınıklık, pratikte ciddi koordinasyon sorunlarına yol açıyor. Gençlere yönelik hizmetler farklı daire başkanlıkları arasında bölünmüş olması koordinasyonsuzluğa işaret ediyor, kaynaklar verimsiz kullanılabiliyor ve en önemlisi, politikanın bütüncül takibi ve sorumluluğu belirsizleşiyor.

Dahası, bu yapı, başarının etkin bir şekilde ölçülmesini de engelliyor. Belediyenin performansı "gençlik merkezine katılan kişi sayısı" gibi niceliksel verilerle sınırlı kalıyor. Peki, açılan bir kurs genç işsizliğini ne oranda azalttı? Verilen psikolojik destek gençlerin ruh sağlığını ne ölçüde iyileştirdi? Ulaşım desteği, bir gencin sosyal hayata katılımını ne kadar artırdı? Net ve bütüncül stratejik hedefler olmayınca, bu faaliyetlerin yarattığı gerçek etkiyi ölçmek ve hizmetleri/politikaları bu etkiye göre şekillendirmek neredeyse imkansız hale geliyor.

2. Katılım Mekanizmalarının Niteliği: Temsilden Karara Geçilebiliyor mu?

İkinci kritik mesele, katılımın niteliğiyle ilgilidir. Belediye, çalıştaylar, anketler ve meclisler aracılığıyla gençleri dinleme iradesi gösteriyor. Ancak asıl soru şu: Gençler konuştuktan sonra ne oluyor? Örneğin, katılımcı süreçlerde dile getirilen taleplerin ne kadarının, ne kadar sürede somut bir eylem planına veya bütçelenmiş bir projeye dönüştüğü şeffaf değil. Bu durum, süreçlerin bir "danışma" mekanizmasının ötesine geçip geçemediği sorusunu akla getiriyor.

Gençlik Meclisi gibi yapılar, belediye için karar süreçlerinde yetkisi olan bir "ortak" mı, yoksa sadece fikirlerine başvurulan bir "danışma kurulu" mu? Gençlere karar masasında bir sandalye mi veriliyor, yoksa yalnızca görüşlerini bildirme imkanı mı sunuluyor? Bu mekanizmaların çıktıları ve etki gücü net olarak izlenemediğinde, katılım en iyi niyetle bile "sembolik" kalma riski taşıyor.

3. Hizmetlerin Erişilebilirliği ve Kapsayıcılığı Sorunu

Üçüncü sorun alanı, sunulan hizmetlerin kimlere ulaştığıyla ilgilidir. Belediyenin imkanları, kentin merkez ilçelerinde yoğunlaşma eğiliminde olduğu görülüyor. Peki, merkez ilçeler dışındaki gençlerin veya çeper mahallelerden bir gencin bu kurslara, merkezlere ve festivallere erişimi ne kadar mümkün? Bu "mekansal adalet" sorununun, hizmetlerin eşit dağılımı önündeki en büyük engellerden biri olarak ön planda tutulması kaçınılmaz görünüyor.

Aynı zamanda, mevcut hizmetler ağırlıklı olarak "üniversite öğrencisi" hedef kitlesine odaklanmış izlenimi kaçınılmaz olarak ön-plana çıkıyor. Liseli, liseden sonra okumayan, bir işi veya düzeni olmayan, ne eğitimde ne istihdamda olan büyük bir genç nüfus ise bu hizmetlerin hedef kitlesi arasında yeterince görünür değil. Farklı gençlik gruplarının ihtiyaçları, beklentileri ve sorunları politikalara ne ölçüde yansıyor? Ayrıca, sunulan bu kıymetli hizmetlerden gençlerin ne kadarının haberdar olduğu da ayrı bir konu. Etkin bir iletişim stratejisi olmadan, en iyi hizmet bile ihtiyaç sahiplerine ulaşamaz.

4. Yapısal Sorunlar Karşısında Anlık Çözümlerin Yetersizliği

Son ve belki de en temel eleştiri, çözüm üretme yaklaşımının kendisiyle ilgilidir. Bugün gençlerin yaşadığı sorunlar, basit sıkıntılar değil, derin bir ekonomik ve sosyal krizin sonuçlarıdır. Barınma bir krize, geçim bir mücadeleye, gelecek bir kaygıya dönüşmüş durumdadır. Belediye, bu sorunlar karşısında yurt, yemek ve burs gibi desteklerle hayati bir "güvence ağı" oluşturmayı amaçlıyor olabilir, ancak ulaşılan genç sayısına bakıldığında; yine niyet için naif bir gösterge, ancak çözüme ilişkin atılan adımların oldukça zayıf olduğu ortaya çıkıyor.

Elbette bu çözümler, ne kadar değerli olsa da, sorunun "sonuçlarını" hafifletmeye yönelik anlık müdahalelerdir. Dolayısıyla, sorunun "kaynağına" inen, yani barınma krizine kalıcı çözümler üreten, gençlere nitelikli ve güvenceli istihdam alanları yaratan yapısal adımlara ilişkin kapsayıcı stratejik yaklaşım mümkün olabilir mi? Bir yerel yönetimin gücü elbette sınırlıdır. Ancak politika odağını sadece acil ihtiyaçları karşılamaktan, aynı zamanda gençlerin kendi geleceklerini kurabilecekleri kalıcı mekanizmaları inşa etmeye doğru kaydırmak, uzun vadeli ve hak temelli kazanımlar için kritik bir önem taşıyor. Mevcut yaklaşımın, bu derin ve yapısal sorulara henüz tatmin edici bir yanıt verdiğini söylemek zor görünüyor.

SON SÖZ

Bu rapor, İzmir özelinde gençlik katılımının mevcut durumunu, potansiyelini ve önündeki engelleri ortaya koymuştur. Analizler göstermektedir ki, İzBB'nin gençlere yönelik somut hizmetleri ve diyalog arayışı değerli olmakla birlikte, bu çabaların daha yapısal, kalıcı ve bütüncül bir stratejiye evrilmesi gerektiğini göstermektedir. Gençlerin bugün karşı karşıya olduğu ekonomik ve sosyal krizler, anlık desteklerin ötesinde, onları kentin bugünkü ortağı olarak tanıyan köklü bir politika değişimini zorunlu kılıyor.

Bu dönüşümün gerçekleşmesi, her şeyden önce, gençlerin kendilerinin birer "izleme öznesi" haline gelmesine bağlıdır. Gençlik politikalarının başarısı, artık sadece niceliksel olarak ulaşılan genç sayısı ile değil, hizmetlerin ne kadar erişilebilir olduğu, kentin merkezinden çeperlerine ne kadar yayıldığı ve en önemlisi, farklı sosyo-ekonomik arka planlara sahip gençlerin çeşitliliğini ne ölçüde kapsadığı ile ölçülmelidir.

Bunu mümkün kılacak olan ise belediyenin stratejik yaklaşımının "gençlerle birlikte ve samimiyetle" yeniden gözden geçirilmesidir. Ancak asıl kilit nokta, tüm bu süreci güvence altına alacak, bağlayıcılığı olan bir çatı belgenin oluşturulmasında yatmaktadır. İzmir için hazırlanacak kapsamlı bir "Yerel Gençlik Politikası", gençliğe dair tüm hakları (sivil, sosyal ve politik) bütünlüklü bir şekilde ele almalıdır. Bu belgenin en kritik özelliği ise hazırlanma yönteminde aranmalıdır: Bu politika, sadece belediyenin inisiyatifiyle değil, bizzat gençlerin ve gençlik örgütlerinin katılımcı yöntemlerle şekillendirdiği, sahiplendiği ve denetlediği bir metin olmalıdır. Ancak bu şekilde, gençlik politikaları, yerel yönetimdeki iktidar değişimlerinden etkilenmeyen, sürekliliği olan kurumsal bir karaktere bürünebilir.

Son olarak, bu yeni yaklaşımın ve politikaların somutlaşacağı yer, belediyenin stratejik planıdır. Gözden geçirilecek olan yeni stratejik planda gençlik, farklı başlıklar altına serpiştirilmiş bir konu olmaktan çıkarılmalı; kendine ait hedefleri, performans göstergeleri ve bütçesi olan, izlenebilir ve bütünlüklü bir politika alanı olarak tanımlanmalıdır. Gençlerin kendi hazırlayacağı bir politika belgesi ile bu belgenin stratejik plana entegre edilmesi, gençleri edilgen bir hizmet alıcısı olmaktan veya danışılan özne karakterinden çıkarıp kentin geleceğini, kendilerinin bugününden yola çıkarak şekillendiren aktif özneler haline getirecek en temel adımdır.

Sivil İzleme

dortmevsimdernegi

dortmevsimdernegi

https:/dortmevsimood.org

Yerel Gençlik Katılımı ve Gençlik Stratejisi Projesi

dortmevsim | Consulate General of Sweden